

JUGOSLOVENSKI PREGLED

*INFORMATIVNO DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI*

JUN 1958

6

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA II
JUN 1958

Urednički odbor

Predsjednik NIKOLA MINČEV. *Članovi*: BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ, dr HERBERT KRAUS, SMILJA MESARIĆ, ANTE NOVAK, JAKŠA PETRIĆ, JOVAN POPOVIĆ, MILADA RAJTER, VOJO RAKIĆ, NIKOLA ROT, ALEKSANDAR ŠOKORAC, STANA TOMAŠEVIĆ, dr TONE VRATUŠA.

Glavni urednik BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«, BEOGRAD, *Terasije* 31

SADRŽAJ

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Zborovi birača	239—240
Savezna narodna skupština	241
Sednice republičkih narodnih skupština	242—244
Savezno izvršno veće	245
Sednice republičkih izvršnih veća	245—248
Sastav Saveznog izvršnog veća	249
Sastav republičkih izvršnih veća	249—250

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Osmi plenum Saveznog odbora SSRNJ	251
Odluka CK SKJ o zadacima i sastavu pomoćnih organa, Kontrolne komisije i opunomoćstva CK SKJ za orga- nizaciju SK u JNA	251—252
Sastav pomoćnih organa Saveznog odbora SSRNJ	252
Prošireni plenum CK SK Srbije	252
Plenum SSRN Slovenije	252

PRIVREDA

PTT saobraćaj	253—257
Proizvodnja i prerada duvana	258—260
Investicije u 1957	261—262

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Odmarališta	263—264
Školske kuhinje	264—265
Rashodi za zdravstvenu zaštitu u 1956 i 1957	265—266

KULTURA

Reforma školstva	267—270
Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije	270—271
Biološki institut Srbije	272

FIZIČKA KULTURA

Objekti za fizičku kulturu	273—274
----------------------------------	---------

SPOLJNA POLITIKA

Jugoslavija i Indija	275—278
----------------------------	---------

ZBOROVI BIRAČA

Zbor birača je javni sastanak svih punoletnih građana na određenoj teritoriji koji uživaju biračko pravo. Zbor birača nije organ vlasti, već politička demokratska institucija kroz čiji rad se najneposrednije i najpraktičnije ogleda stvarna vlast radnih ljudi.

Nastanak, razvitak i položaj zborova birača

Zborovi birača su se razvili iz masovnih sastanaka koje je u toku rata organizovao Jedinsteni narodnooslobodilački front da bi ostvario najširu konsultaciju, mobilizaciju i ujedinjavanje težnji svih iskrenih rodoljuba, bez obzira na nacionalnu, političku, versku i socijalnu pripadnost, u cilju organizovanja borbe za oslobođenje zemlje. Takvi sastanci su se sve više razvijali i učvršćivali kao oblik neposrednog upravljanja društvenim i privrednim poslovima, a u prvom redu kao oblik neposrednog vršenja narodne vlasti na oslobođenim područjima.

Već u početku Narodnooslobodilačke borbe, u drugoj polovini 1941, ti sastanci dobijaju naziv zborovi birača. Počanska uputstva iz februara 1942, Odluka Izvršnog odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda od 17 maja 1942, zatim Naredba Vrhovnog štaba u vezi s narodnooslobodilačkim odborima od septembra 1942 bliže i konkretnije govore o zborovima birača kao jednom od oblika neposredne vlasti. Prema tim dokumentima seoski narodnooslobodilački odbori biraju se na zboru sela od svih punoletnih birača — muškaraca i žena, i boraca, bez obzira na godine starosti i teritorijalnu pripadnost, da su narodnooslobodilački odbori dužni polagati biračima račun o svom radu, da su ih dužni povremeno sazivati u vezi s važnijim pitanjima i zadacima koje treba rešavati, a prvenstveno u vezi s potrebama snabdevanja fronta i organizovanja života i rada na oslobođenoj teritoriji. Odluka o ustrojstvu i poslovanju narodnooslobodilačkih odbora i skupština, koju je donelo Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske 9 maja 1944, govori o zborovima birača kao već izgrađenom obliku neposrednog upravljanja građana. Prema toj odluci narodnooslobodilački odbori sela, opština i gradova dužni su sazivati »najmanje jednom u dva mjeseca zborove birača, na kojima polažu račune o svom radu i iznose pred narod važna pitanja, kako bi birači imali neposredan uvid u poslove narodnooslobodilačkih odbora i kako bi mogli utjecati na njihov rad«. Birači su, prema toj odluci, mogli i opozvati odbornika i ceo narodni odbor ukoliko više ne uživa poverenje birača.

Rad narodnooslobodilačkih odbora se uglavnom i odvijao preko zborova birača. Na zborovima birača su se regrutovali dobrovoljci u jedinice narodnooslobodilačke vojske i partizanske odrede, raspoređivala prevozna sredstva i prikupljala hrana za potrebe fronta i pozadine, raspoređivala radna snaga za izgradnju puteva, mostova, bolnica, podzemnih skloništa i magacina, kao i za obnovu porušenih sela itd. itd.

Posle oslobođenja zborovi birača su kao provereni oblik neposredne demokratije došli do punog izražaja u celoj Jugoslaviji. Oni su sankcionisani u najvišim zakonskim aktima — u Ustavu od 1946, u Ustavnom zakonu od 1953 i u svim zakonima o narodnim odborima od 1946 do 1952 — kao značajna tekovina Narodnooslobodilačke borbe i kao važan oblik neposrednog vršenja vlasti od strane građana.

Zborovi birača su u posleratnoj obnovi i izgradnji bili oblik kroz koji su se predlagale, usvajale i sprovodile različite mere za dalji razvitak i dalju izgradnju socijalističkog društvenog sistema, kao što su agrarna reforma, nacionalizacija, mobilizacija radne snage i vozila, raspoređivanje otkupnih obaveza, organizacija setve ili žetve, rešavanje niza lokalnih socijalnih problema, problema zdravstva, prosvete itd.

Svi zakoni o narodnim odborima doneti posle oslobođenja sadrže načelo da su narodni odbori dužni da se u izvršavanju svojih zadataka oslanjaju na inicijativu i učešće masa kroz zborove birača i druge oblike organizacije radnih ljudi.

Od uvođenja komunalnog sistema 1955 uloga zborova birača je još više porasla. Podaci o održanim zborovima birača pokazuju veliko interesovanje i aktivnost građana u zborovima birača. Samo u NR Hrvatskoj¹ je u 1956 u 5.546 izbornih jedinica održano 14.889 zborova birača. Pored ovih evidentiranih, održan je još znatan broj zborova birača koji zbog formalnih nedostataka (nevođenja zapisnika, nedostavljanja zapisnika, održavanja zborova birača bez formalnog akta o njihovom sazivanju) nisu registrovani. Tako su u 1956 u ovoj Republici prosečno u svakoj izornoj jedinici održana tri zbora birača, dok je u oko 600 izbornih jedinica održano više od 5 zborova birača.

Na zborovima birača učestvuje između 5% i 80% građana. Veći broj birača prisustvuje zborovima na selima, dok je u gradovima učešće nešto manje, ali ne manje od 5%. Naprimer, na zborove u Rijeci dolazi od 10 do 30% birača, u selima Sreza Rijeka od 20 do 80%, u Vinokovcima oko 20%, na području Sreza Čakovec od 20 do 60% itd.

Zborovi birača kao oblik neposredne demokratije i kao ustanova komunalne samouprave

Narodni odbor opštine je nadležan da neposredno rešava pitanja od interesa za zajednicu i za pojedinog radnog čoveka. On je dužan da vodi brigu o životu stanovnika, primenjujući propise viših organa i donoseći odluke i rešenja kojima reguliše društvene i privredne odnose. Sve te poslove, bez pomoći i bez svestrane podrške narodnih masa — prvenstveno zborova birača — narodni odbor ne bi mogao savladavati. Zborovi birača su najvažniji oblik učešća građana u radu narodnih odbora, u jačanju odgovornosti i osiguranju kontrole nad radom narodnog odbora. Zborovi birača raspravljaju o merama za razvitak svoje uže komunalne zajednice, daju mišljenja i predloge i neposredno učestvuju u rešavanju brojnih lokalnih problema, kao što su izgradnja mostova, puteva, škola, prosvetnih domova, uređivanje pašnjaka, čuvanje polja i t. sl.

Vršenje političke vlasti. Zbor birača je telo koje ima neposrednu vlast i političku nadležnost u odlučivanju o mesnom samodoprinosu, izboru i kandidovanju odbornika i poslanika odnosno biranju delegata za kandidacione konferencije, a isto tako odlučuje o predlogu o njihovom opozivu.² Zbor birača je takvo političko telo koje ima zakonsko pravo kontrole nad radom odbornika, narodnih poslanika i narodnih odbora, kao i drugih ustanova na teritoriji zbora birača.

Konsultativno učešće u vršenju vlasti. — Zborovi birača daju inicijativu i predloge za donošenje odgovarajućih propisa i mera o kojima narodni odbor odlučuje, ali nije obavezan da ih prihvati. Narodni odbor je obavezan da donese zaključke o ovim predlozima i da o tome izvesti zbor birača. Zbor birača nema pravne mogućnosti da obezbedi da se njegova gledišta prihvate i postanu obavezna, ali njegov politički uticaj je veoma značajan.

Vršenje funkcija društvenog upravljanja. — Na zborovima birača se neposredno bira jedan deo odbornika mesnog odbora³, deo članova školskih odbora i drugih organa društvenog upravljanja.

Prema pozitivnim zakonskim propisima, zborovi birača imaju široke mogućnosti za delovanje i uticanje na život i rad uže i šire društvene zajednice. U NR Hrvatskoj se, naprimer, u 1956 u 299 opština, odnosno u 5.546 izbornih

¹ Raspolaže se statističkim podacima samo za NR Hrvatsku.

² »Izborni sistem«, »Jugoslovenski pregled«, oktobar 1957, str. 455—460 (101—106).

³ »Mesni odbori«, »Jugoslovenski pregled«, maj 1958, str. 191—192 (41—42).

jedinica na 14.889 evidentiranih zborova birača raspravljalo, predlagalo i zaključivalo: 550 puta o raznim komunalnim pitanjima, 286 puta o pitanjima iz oblasti poljoprivrede i njenog unapređivanja, 282 puta o raznim pitanjima izbora i kandidovanja (o kandidacionim zborovima, izborima školskih odbora, mesnih odbora, poljaka i procenitelja šteta itd.), 269 puta o raznim finansiskim pitanjima (o izglasavanju samodoprinosu, pitanju naplate poreza i taksa), 260 puta o društvenom planu i budžetu, 212 puta o izveštajima odbornika narodnih odbora, 181 put o raznim prosvetnim problemima, 145 puta o zdravstvenim problemima, 130 puta o funkcionisanju raznih oblika društvenog upravljanja i 295 puta o raznim drugim pitanjima. Birači su davali konkretne predloge narodnim odborima i konkretne primedbe na nacрте njihovih odluka. Oni su ukazivali narodnim odborima na izvore sredstava za ostvarivanje planova i sami, putem samodoprinosu u novcu i radne snage, dali veliki prilog ostvarivanju zadataka svoje opštine. Birači su svojom kritikom često ukazivali na nedostatke upravnog aparata i greške pojedinaca, i time znatno doprineli poboljšanju rada upravnih organa u narodnim odborima i drugim ustanovama.

Teritorija na kojoj se održavaju zborovi birača i pravo učestvovanja

Opštinski narodni odbor određuje područje na kome će se održavati zborovi birača. Po pravilu, zborovi birača se održavaju po selima i naseljima. U takvim slučajevima područje osnovne organizacije Socijalističkog saveza koja ima veliku ulogu u organizaciji i radu zborova birača, poklapa se s područjem zbora birača. Ako zborovi birača zajednički raspravljaju o nekom problemu šireg područja, naprimer, o izboru članova školskih odbora, izgradnji zdravstvene stanice i sl., zborovi birača se održavaju za više izbornih jedinica ili za više sela odnosno zaselaka na jednom mestu.

Kriterij u pogledu teritorije za održavanje zborova birača nije isti u svim srezovima, pa čak ni u svim opštinama. U NR Hrvatskoj preovlađuje održavanje zborova birača po selima i naseljima, po izbornim jedinicama, po teritorijama mesnih odbora i područjima osnovnih organizacija Socijalističkog saveza. Tako su, naprimer, u 1956 u 159 opština održani zborovi birača po selima i naseljima, u 86 opština po izbornim jedinicama, u 19 po teritorijama mesnih odbora i u 12 opština po teritorijama osnovnih organizacija Socijalističkog saveza.

Pravo prisustvovanja zborovima birača i učestvovanja u njihovom radu imaju svi birači upisani u birački spisak odnosno izborne jedinice. Pravo da prisustvuju zboru birača imaju i sreski i opštinski narodni odbornici kao i narodni poslanici birani u tim izbornim jedinicama. Međutim, na učestvovanje i aktivnost u radu zborova birača obavezne su i političke organizacije, prvenstveno Savez komunista i Socijalistički savez radnog naroda, a prema svojim statutima. Kad se na zboru birača raspravlja o stručnim problemima, krug onih koji treba da prisustvuju proširuje se odgovarajućim stručnjacima iz oblasti zdravstva, prosvete, privrede itd., tj. iz svih onih ustanova i preduzeća koja razvijaju svoju delatnost na području za koje se zbor birača održava. Rukovodstva sindikalnih organizacija, članovi radničkih saveta, direktori i poslovođe preduzeća, po pravilu, takođe prisustvuju zborovima birača kad se tretiraju problemi njihovih preduzeća i ustanova.

Organizacija i način rada zborova birača

Zborove birača saziva predsednik narodnog odbora opštine na svoju inicijativu ili na inicijativu opštinskog odbora, pojedinog odbornika, jedne desetine birača ili na predlog narodnog odbora sreza i drugih viših organa vlasti. Zbor birača može sazvati i mesni narodni odbor, ali prethodno o tome mora obavestiti predsednika narodnog odbora opštine. U praksi se pošlo i dalje, tako da se u mnogim

opštinama zborovi birača sazivaju na inicijativu saveta narodnih odbora, a gde su aktivne opštinske organizacije Socijalističkog saveza, veliki broj zborova birača saziva se i na njihovu inicijativu. Za zborove birača održane u 1956 u NR Hrvatskoj inicijativu su davali u 279 opština predsednik narodnog odbora opštine, narodni odbor opštine ili pojedini saveti, u 50 opština i odbornici, u 26 opština i opštinski odbori Socijalističkog saveza, u 3 sreza i sreski narodni odbori, u 56 opština i mesni odbori, a u 44 opštine 10% birača (na potstrek organizacija Socijalističkog saveza).

Način sazivanja zbora birača regulisan je Zakonom o narodnim odborima opština. Zbor se saziva oglasom na oglasnoj tabli opštine »i na drugi podesan način na području za koje će se zbor održati«. Objavljivanje zbora vrši se, po pravilu, najmanje 8 dana, a u hitnim slučajevima najmanje tri dana pre održavanja zbora.

Pored toga, društvene i političke organizacije koriste i razna druga sredstva: razglasne stanice, uručivanje poziva svakom biraču itd., s ciljem da se birači bolje informišu o dnevnom redu. Obično pre zbora birača osnovne organizacije Socijalističkog saveza razmatraju pitanja koja su na dnevnom redu zbora birača, te time zainteresuju birače i doprinesu ne samo većem učešću građana na zboru birača nego i utvrđivanju stavova i formulisanju predloga u vezi s pitanjima koja će se razmatrati.

Zaključci na zboru birača se donose većinom glasova. Glasanje se vrši dizanjem ruke ako zbor drukčije ne odredi. Pre donošenja zaključka vodi se diskusija, u kojoj imaju prilike da iznesu svoje mišljenje i odbornici i svi drugi učesnici. Posle toga pristupa se donošenju zaključka. Zaključak je prihvaćen ako se većina prisutnih birača izjasnila za njega, ukoliko za pojedine slučajeve nije drukčije propisano. O predlozima pojedinih birača se takođe diskutuje i o njima se glasa na zboru. Kad predlog, mišljenje ili zahtev pojedinaca dobij većinu glasova, onda postaje predlog zbora birača. Može se doneti zaključak da se neki predlog prethodno prouči; u tu svrhu može se obrazovati komisija i tražiti stručna pomoć narodnog odbora itd.

U slučajevima kad se zbor birača održava radi donošenja zaključaka o predmetima iz kojih bi proizlazile obaveze za građane (naprimer o mesnom samodoprinosu), zbor može punovažno doneti zaključke samo ako je na njemu prisutna većina upisanih birača. Ukoliko u donošenju zaključaka sudeluje više zborova birača, zaključak se smatra donesenim ako ga prihvati većina zborova birača i ako je za njega glasala većina svih birača prisutnih na ovim zborovima.

Zaključci zborova birača su brojni i različiti, a još su brojniji i različitiji njihovi predlozi i mišljenja. Sređivanje zaključaka i predloga birača u opštinama obavlja opštinska administracija sa sekretarom na čelu. Međutim, jedan broj najrazvijenijih opština ima posebnog referenta za pitanja zborova birača. U nekim opštinama su obrazovane posebne komisije narodnog odbora, koje proučavaju i daju mišljenja narodnom odboru u vezi sa zaključcima i predlozima zborova birača.

Opštinski narodni odbori razmatraju i rešavaju o zaključcima i predlozima zborova birača, imaju ih u vidu prilikom sastavljanja godišnjih ili perspektivnih planova itd.

Ima zaključaka, mišljenja i predloga zborova birača koje ne može izvršiti opštinski narodni odbor, jer se odnose na pitanja iz nadležnosti viših organa vlasti: narodnog odbora sreza, izvršnog veća i različitih ustanova pod nadzorom viših državnih organa. U tom slučaju predsednik narodnog odbora opštine bez odlaganja dostavlja takav predlog ili zaključak na razmatranje i odlučivanje nadležnom višem državnom organu u čiju nadležnost spada to pitanje.

D. H.

IZVORI:

Ustav od 31. januara 1946; Ustavni zakon od 13. januara 1953; Zakoni o narodnim odborima; Nacrt statuta opština i srezova, »Službeni list FNRJ«, 1955; izveštaji i ankete o radu zborova birača u NR Hrvatskoj prema dokumentaciji Instituta za društveno upravljanje NR Hrvatske.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

Sednice 25 i 26 juna 1958

Savezno veće i Veće proizvođača na svojoj 2 i 3 sednici, 25 i 26 juna 1958, usvojili su Zakon o osnivanju i poslovanju odmarališta, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, Odluku o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, Odluku o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, Odluku o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije, Odluku o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, Odluku o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine i utvrdili ukupan broj pretstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i Saveza komora.

Zakon o osnivanju i poslovanju odmarališta predviđa da odmarališta mogu osnivati društvene i privredne organizacije, zatim narodni odbori — za decu, omladinu i druga lica o kojima se posebno stara društvena zajednica, i školske ustanove — za odmor dece i omladine. Usluge odmarališta mogu koristiti samo članovi organizacije koja je osnivač i njihove uže porodice. Pružanje pansionirskih usluga u odmaralištima ne smatra se vršenjem privredne delatnosti i stoga se na njih ne odnose propisi koji važe za privredne ugostiteljske organizacije. Tako odmarališta neće imati obaveze prema zajednici, osim doprinosa budžetima od plata (ako imaju uposlenu tuđu radnu snagu) i poreza na promet alkoholnih pića.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima elastičnije reguliše pitanje prekovremenog rada.

Odluka o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu predviđa povećanje sredstava fondova za kadrove političko-teritorijalnih jedinica u 1958 za 1.281 milion din. i omogućuje NR Crnoj Gori da dobije zajmove iz Opšteg investicionog fonda, kako je to predviđeno za NR Makedoniju i Autonomnu Kosovsko-Metohisku Oblast.

Odluka o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite izjednačuje u pogledu obaveza prema društvenoj zajednici transportne pogone turističkih preduzeća s preduzećima javnog drumskog saobraćaja, tj. i ona će biti oslobođena od plaćanja kamate na fond osnovnih sredstava.

Odlukom o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije dodeljeno je: za izgradnju puta Ljubljana — Zagreb 4.550 miliona din.; za izgradnju skladišnog prostora za smeštaj žitarica i proizvoda od žitarica i za izgradnju i nabavku cisterni za smeštaj tečnog goriva i tehničkih masnoća do 3.000 miliona din.; za popunjavanje stalnih rezervi i za troškove čuvanja tih rezervi u 1958 do 16.900 miliona din. i za investicije u oblasti poljoprivrede u 1958 preko Opšteg investicionog fonda do 15.000 miliona din.

Odlukom o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina isplatiće se jednokratni dodatak u visini od 50% njihovih primanja, koja im pripadaju za mesec jul 1958.

Savezno veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na svojoj 2 sednici, 25 juna, Opšti zakon o školstvu, Uvodni zakon za Opšti zakon o školstvu i Zakon o ratifikaciji Konvencije o državljanstvu udate žene, a na 3 sednici, 26 juna, Preporuku o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima, Zakon o izmeni člana 6 Opšteg zakona o univerzitetima, Odluku o potvrdi uredba o organizaciji i radu Saveznog izvršnog veća, Odluku o određivanju dopunskih izbora u izbornom srezu Slavonski Brod i Odluku o izmenama i dopunama Poslovnika Saveznog veća.

Opšti zakon o školstvu utvrđuje osnovne principe o organizaciji školstva i postavlja osnov i okvir za niz zakona i propisa kojima će se ubuduće razradivati i dograđivati sistem vaspitanja i obrazovanja. Zakon sadrži osnovna načela za sv. škole, uključujući i fakultete i visoke škole, postavlja sistem

vaspitanja i obrazovanja za pojedine oblike školskog sistema, norme o životu i radu škola i reguliše položaj i organizaciju sistema za vaspitanje i obrazovanje.

Uvodni zakon za Opšti zakon o školstvu obezbeđuje postepeno uvođenje u život Opšteg zakona o školstvu i određuje način, prava i obaveze, kao i druge uslove koji će omogućiti puno prelazanje na sistem vaspitanja i obrazovanja koje utvrđuje Opšti zakon.

Preporukom o stvaranju daljih uslova za redovno obrazovanje visokokvalifikovanih stručnjaka na fakultetima preporučuje se republičkim narodnim skupštinama, republičkim izvršnim većima i organima upravljanja fakultetima i univerzitetima da svaki u svom delokrugu preduzmu mere kojima će obezbediti da redovna opšta nastava i stvarne studije na fakultetima traju četiri godine, a samo izuzetno na nekim fakultetima najviše pet godina, da se na fakultetima organizuje nastava za specijalizaciju, usavršavanje i pripremu doktorata, da najkasnije do početka letnjeg semestra školske 1958/1959 fakultetske uprave i fakultetski saveti, u saglasnosti sa Univerzitetskim savetom, izvrše odgovarajuće izmene u nastavnim planovima i programima radi njihovog usklađivanja s vremenom trajanja nastave, propisanim u skladu sa Preporukom i da izvrše potrebne izmene u režimu studija i načinu izvođenja nastave. Preporučuje se dalje nadležnim republičkim organima da, u saglasnosti sa saveznim nadležnim organima, pripreme perspektivni plan razvika univerziteta; pozivaju se nadležni republički organi i organi upravljanja fakultetima i univerzitetima da sva pitanja rešavaju putem zajedničkog dogovora uz učešće saveznih organa, a nastavno-naučni kolektivi, nastavnici i saradnici fakulteta, studentske organizacije i studenti da zalaganjem i radom doprinesu ostvarivanju Preporuke.

Zakonom o izmeni člana 6 Opšteg zakona o univerzitetima predviđeno je da statute fakulteta potvrđuju republička izvršna veća, a da za potvrdu statuta univerziteta ostanu i dalje nadležne republičke narodne skupštine.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, potvrdilo je na svojoj 3 sednici, 26 juna, Statut Savezne industrijske komore i Statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNJR i usvojilo Odluku o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Na 2 zajedničkoj sednici oba doma, 26 juna, Skupština je na osnovu ekspozee potpredsednika Saveznog izvršnog veća Mijalka Todorovića prihvatila izveštaj Saveznog izvršnog veća o kretanju privrede za prva 4 meseca ove godine, usvojila Odluku o izmenama i dopunama Poslovnika Savezne narodne skupštine, saslušala odgovore državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića na pitanja poslanika o tome kako Savezno izvršno veće ocenjuje sadašnje odnose između Jugoslavije i zemalja lagers, i kakvi su izgledi za rešavanje osnovnih međunarodnih problema i na šta će biti usmereni glavni napor Saveznog izvršnog veća u pretstojećem periodu, zatim je izvršila izbor članova Odbora za prepravke i žalbe Savezne narodne skupštine i odredila skupštinski odmor u trajanju od 1 jula do 31 avgusta.

Odlukom o izmenama i dopunama Poslovnika Savezne narodne skupštine, kao i odlukama o izmenama i dopunama Poslovnika Saveznog veća i Veća proizvođača, u samom sistemu rada Skupštine i domova ništa se bitno ne menja, a izmene i dopune odnose se na uvršćenje opšte kontrole Skupštine nad Saveznim izvršnim većem, na jačanje inicijative Skupštine, na uvođenje odgovornosti pred odborima u pogledu izvršenja zakona, na proširenje delokruga i jačanje pozicija skupštinskih odbora i komisija, tj. izmene i dopune u poslovnici omogućuju efikasniji rad Skupštine, domova i njihovih članova.

Pošto su izvršenim izmenama u poslovnici domova i Skupštine ukinuti dosadašnji odbori domova za prepravke i žalbe i umesto njih predviđeni novi Odbor za prepravke i žalbe Savezne narodne skupštine, to je Skupština izabrala za članove tog odbora: Bjelajac Stojana, Frntić Antuna, Gosak Martina, Jankes Grgu, Milinković Aleksandra, Milosavljević Milosava, Nikolovski Gogu, Stišević Obrena i Šturm Antona. Odbor se konstituisao; za prepravke je izabran Jankes Grga, a za sekretara Stišević Obren.

R-M. M

SEDNICE REPUBLIČKIH NARODNIH SKUPŠTINA

Narodna skupština NR Srbije

Na 3 zajedničkoj sednici oba doma, 13. juna 1958, Narodna skupština NR Srbije usvojila je izveštaj o radu republičkog Izvršnog veća u 1957, izveštaj o finansiskom poslovanju Skupštine i izabrala sudije nekih okružnih sudova i Višeg privrednog suda u Beogradu.

Na 3 sednicama domova, 13. juna, usvojeni su Zakon o finansiranju detaljne kanalske mreže na području hidrosistema Dunav—Tisa—Dunav, Zakon o nadležnosti organa za određivanje biljnih bolesti i štetočina, Zakon o obavljanju delatnosti sličnih privrednim i Odluka o određivanju broja predstavnika društvene zajednice u upravljanju republičkim privrednim komorama.

Zakon o finansiranju detaljne kanalske mreže na području hidrosistema Dunav—Tisa—Dunav određuje da detaljna kanalska mreža sa odgovarajućim objektima, koje izgrađuju zainteresovani proizvođači, mora biti uskladen sa investicionim radovima na osnovnoj kanalskoj mreži. Investitori mogu biti, pored vodnih zajednica, i druge privredne organizacije: poljoprivredna dobra, zemljoradničke zadruge, privredna preduzeća, kao i političko-teritorijalne jedinice. Finansiranje se vrši putem zajmova iz investicionih fondova, sopstvenih sredstava investitora i dotacija političko-teritorijalnih jedinica.

Zakon o nadležnosti organa za određivanje biljnih bolesti i štetočina ovlašćuje izvršna veća Republike odnosno autonomnih jedinica i narodne odbore da svojim propisima odrede koje se biljne bolesti ili štetočine imaju smatrati opasnim. Proglašavanje zaraženih područja stavljeno je u nadležnost republičkom sekretarijatu, organu upravljanja autonomne jedinice odnosno savetu narodnog odbora nadležnom za poslove poljoprivrede.

Zakon o obavljanju delatnosti sličnih privrednim reguliše obavljanje izvesnih delatnosti od strane privatnih lica, koje ne potpadaju pod zanatske delatnosti niti se odnose na pružanje ugostiteljskih usluga, kao što su rezanje drva, čišćenje obuće, organizovanje zabavnih igara (streljapa, ringšpila) i sl.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 3 sednici, 13. juna, Zakon o nadzidiavanju zgrada, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o višim školama i potvrdilo odluke narodnih odbora o izmenama i dopunama statuta srezova.

Zakon o nadzidiavanju zgrada određuje da se nadzidiavanje može n. rediti u naseljenom mestu za koje je usvojen urbanistički plan odnosno odluka koja takav plan zamenjuje. Prvenstveno pravo nadzidiavanja ima vlasnik, a ako on to pravo ne iskoristi u određenom roku, onda će se treće lice ovlastiti i to po sledećem redu: političko-teritorijalne jedinice i ustanove koje imaju svojstvo pravnog lica, privredne organizacije i udruženja, stanbene zajednice i zadruge i na kraju ostala pravna i fizička lica. Postupak za nadzidiavanje pokreće se po službenoj dužnosti ili na predlog lica koje nije vlasnik a želi da izvrši nadzidiavanje zgrade.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o višim školama ovlašćuje republički Savet za prosvetu da odlučuje o pravu i uslovima upisa svršenih maturanata gimnazija i srednjih stručnih škola na više škole, zavisno od njihovog karaktera.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, donelo je na 3 sednici, 13. juna, Odluku o određivanju predstavnika Narodne skupštine NR Srbije u upravljanju republičkim privrednim komorama.

Na 4 zajedničkoj sednici oba doma, 30. juna, Narodna skupština NR Srbije saslušala je ekspozice predstavnika Izvršnog veća Branka Vukajlovića o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije (Republičkom budžetu) za 1958, o Predlogu odluke o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Srbije za 1958 i o Predlogu zakona o porezu na promet duvana, saslušala obrazloženje predstavnika Izvršnog veća Milenka Bojanića o Predlogu zakona o izgradnji i korišćenju hidromelioracionih sistema, izvršila izbor i razrešenje sudija Vrhovnog suda NR Srbije i nekih okružnih i okružnih privrednih sudova i usvojila Odluku o skupštinskom odmoru za vreme letnjih meseci.

Na 4 sednici domova, 30. juna, usvojeni su Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije (Republičkom budžetu) za 1958, Zakon o izgradnji i korišćenju hidromelioracionih sistema, Zakon o porezu na

promet duvana, Odluka o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Srbije za 1958 i razmotren izveštaj o radu Trgovinske komore NR Srbije u 1956 i 1957.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije (Republičkom budžetu) za 1958 na osnovu propisa Saveznog izvršnog veća povećava budžetsku rezervu od 2 na 6 %, povećava prihode, i to od poreza na promet vina za 10 din. i na promet rakije za 15 din. po 1 litru i obavezno uvodi porez na promet duvana. Zbog ovih promena budžetskih prihoda došlo je do izvesnih izmena i dopuna u budžetskim rashodima.

Zakon o izgradnji i korišćenju hidromelioracionih sistema određuje da hidromelioracioni sistem mora činiti hidrotehničku i ekonomsku celinu i mora biti izgrađen s vodoprivrednom osnovom područja. Sreski narodni odbori propisuju obavezan minimum agrotehničkih mera i plodored za korišćenje zemljišta obdruhaćenog sistemom, kao i vreme kada će se te mere odnosno plodored obavezno primenjivati. Investitori izgradnje mogu biti zemljoradničke zadruge, poljoprivredna dobra i druge organizacije, vodne zajednice i političko-teritorijalne jedinice. Sistemom upravljaju vodne zajednice i privredne organizacije, koje su dužne da obrazuju stručnu i tehničku službu.

Zakon o porezu na promet duvana uvodi u Republici ovaj porez, a plaćać ga individualni proizvođači duvana; stope poreza određuje Republičko izvršno veće. Prihodi od poreza mogu se upotrebiti kao prihodi budžeta, zatim fondova za unapređenje poljoprivrede i opštinskih investicionih fondova.

Odlukom o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Srbije za 1958 izvršene su izmene na osnovu Odluke Saveznog izvršnog veća o iznosima koje političko-teritorijalne jedinice izdaju kao budžetsku rezervu za ovu godinu, zatim zbog povećanja stope poreza na promet duvana od njegove otkupne cene i povećanja raspoloživih sredstava republičkog investicionog fonda.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 4 sednici, 30. juna, Odluku o osnivanju Više tehničke tekstilne škole u Beogradu, Odluku o određivanju broja i izboru članova Univerzitetskog saveta i fakultetskih saveta Univerziteta u Beogradu i potvrdilo Uredbu o organizaciji i radu Izvršnog veća.

Odluka o osnivanju Više tehničke tekstilne škole u Beogradu određuje, pored ostalih, i sledeće zadatke škole: da prema tehničke kadrove više stručne sprema za rad na pripremi i realizaciji procesa proizvodnje u tekstilnoj industriji, da prati savremena iskustva ove industrijske grane u zemlji i inostranstvu i koristi ih radi unapređenja nastave, da sarađuje s državnim organima, privrednim i drugim organizacijama na stručnom usavršavanju postojećeg tehničkog kadra i da, po potrebi, organizuje kurseve i seminare. Škola će početi rad u školskoj 1958/1959.

A. J.

Sabor NR Hrvatske

Na 2 sednicama domova, 12. juna 1958, usvojeni su dnevni redovi, a na 3 sednicama oba doma su usvojila Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sprovođenju agrarne reforme i kolonizacije na području NR Hrvatske, izmene i dopune Društvenog plana NR Hrvatske za 1958, Zakon o izmeni i dopuni Zakona o budžetu NR Hrvatske (Republički budžet) za 1958 i Odluku o određivanju broja predstavnika društvene zajednice u organima upravljanja republičkim privrednim komorama.

Zakonom o slatkovodnom ribarstvu bitni poslovi u pogledu upravljanja ribolovnim vodama stavljeni su u nadležnost narodnih odbora opština, dok su narodnim odborima srezova ostavljeni poslovi nadzora i koordinacije. Ribolovne vode daju se na iskorišćavanje putem javnog nadmetanja, po pravilu, ribolovnim organizacijama, a mogu se dati i privatnim ribarima. Za iskorišćavanje ribolovnih voda plaća se naknada koja ulazi u opštinski fond, čija se sredstva koriste samo za unapređenje ribarstva. O iskorišćavanju ribolovnih voda sklapa se ugovor između opštine i korisnika, kojim se utvrđuju prava i obaveze korisnika. S obzirom na način iskorišćavanja, ribolovne vode su podeljene na zatvorene (ribnjake, poluribnjake i sl.) i na otvorene (visinske i nizinske), a radi pravilnog iskorišćavanja otvorene vode dele se, prema biološkim i ekonomskim momentima, na ribolovna područja i ribolovne revire.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sprovođenju agrarne reforme i kolonizacije na području NR Hrvatske rešava izvesne slučajeve koji se po postojećim propisima nisu mogli rešiti.

Izmeni i dopune Društvenog plana NR Hrvatske za 1958 i Zakon o izmeni i dopuni Zakona o budžetu NR Hrvatske (Republički budžet) doneti su kao posledica činjenice da su novi savezni propisi doneti u aprilu uticali na strukturu prihoda i budžetsku potrošnju.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je takođe na 3 sednici, 13 juna, Zakon o osnivanju Državnog sekretarijata za robni promet, Odluku o osnivanju Komisije za statute narodnih odbora i Odluku o produženju i ukidanju stalne državne pomoći.

Zakon o osnivanju Državnog sekretarijata za robni promet predviđa osnivanje ovog organa koji je dosad bio na nivou Sekretarijata republičkog izvršnog veća. S obzirom da je proizvodnja i potrošnja u stalnom porastu, da taj porast deluje i na dalji porast prometa u svim granama trgovine, promenjena je uloga republičkog organa uprave za poslove robnog prometa i time povećana njegova samostalnost i odgovornost u obavljanju poslova.

Odluka o osnivanju Komisije za statute narodnih odbora predviđa osnivanje takve Komisije čiji će zadatak biti da razmatra statute srezova i daje saglasnost narodnim odborima srezova za potvrđivanje prvih statuta opština: Komisija je za vreme prošlog saziva Saborazapočela rad, ali ga nije okončala. U Komisiju za statute narodnih odbora izabrani su narodni poslanici: Iveković Stjepan, Kobal Vlado, Kranželić Ivica, Križnik Mihovil i Zakinja Nevenka.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, izabralo je na 3 sednici, 13 juna, pretstavnike Veća proizvođača Sabora u organe upravljanja republičkih privrednih komora.

Na 2 zajedničkoj sednici oba doma, 12 juna, Sabor je usvojio izveštaj Izvršnog veća o kretanju privrede NR Hrvatske u 1957 i u razdoblju januar — april 1958, razmotrio izveštaj Trgovinske komore NR Hrvatske o radu u 1957, izvršio izbor i razrešenje sudija nekih okružnih i okružnih privrednih sudova i prihvatio izveštaj Administrativnog odbora Sabora o finansiskom poslovanju Sabora u prvom tromesečju 1958.

E. K.

Narodna skupština NR Slovenije

Na 3 sednicama domova, 30 juna 1958, usvojeni su Zakon o izmenama i dopunama Zakona o slatkovodnom ribarstvu, Zakon o urbanističkim projektima i zaključak o godišnjem odmoru Skupštine od 1 jula do 31 avgusta 1958.

Prema Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o slatkovodnom ribarstvu osnovna organizaciona jedinica na području ribarskog predela je ribarska družina, dok se za područja ribarskih rejonu osnivaju savezi ribarskih družina, a za područje cele Republike Ribarski savez Slovenije, u kome su udruženi svi rejonski savezi. Ribarskim vodama upravljaju opštinski narodni odbori (više ne sreski), a o njima se neposredno brinu ribarske organizacije. Delove voda dodeljuje na staranje ribarskim organizacijama opštinski narodni odbor na sednici oba veća.

Zakon o urbanističkim projektima propisuje sadržaj i detaljan postupak za izradu i primanje urbanističkih projekata. Urbanistički projekt prima opštinski narodni odbor. Projekt mora biti izraden tako da uzme u obzir razvikaat pojedinog građevinskog predela i područja na koji ovaj predeo može uticati duže vremena, najmanje 30 godina. Urbanistički program priprema upravni organ opštinskog narodnog odbora nadležan za urbanizam, a njegov nacrt mora posle rasprave u opštinskom narodnom odboru biti javno izložen tako da građani i organizacije mogu davati primedbe u roku od tri meseca. Posle toga nacrt programa se obavezno pretresa na zborovima birača, pa se na osnovu svih primedbi izrađuje predlog urbanističkog programa, koji se, pošto ga opštinski narodni odbor konačno usvoji, dostavlja na odobrenje sreskom narodnom odboru.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 3 sednici, 30 juna, Zakon o zaštiti kulturnih spomenika i prirodnih znamenitosti, Zakon o dopunama Zakona o Univerzitetu u Ljubljani, Odluku o promeni teritorijalne nadležnosti nekih okružnih privrednih sudova u NR Sloveniji, Odluku o osnivanju sreskog suda u Ajdovščini i o njegovoj teritorijalnoj nadležnosti, potvrdilo Statut Univerziteta u Ljubljani i statute njegovih fakulteta i izabralo članove nekih fakultetskih saveta Univerziteta u Ljubljani.

Zakon o zaštiti kulturnih spomenika i prirodnih znamenitosti stavlja pod posebnu društvenu zaštitu kulturne spomenike i prirodne znamenitosti. Pojedini spomenici zaštićeni su samim Zakonom, dok će zaštitu drugih odrediti sreski narodni odbori svojim rešenjima. Detaljno je propisan postupak o održavanju spomenika i o izvozu ili prenosu spomenika u inostranstvo. Većina poslova u vezi sa zaštitom spomenika preneti je u nadležnost sreskih narodnih odbora.

Zakon o dopunama Zakona o Univerzitetu u Ljubljani predviđa da studentima koji ne diplomiraju do kraja poslednjeg semestra prestaje status studenta posle isteka poslednjeg semestra. Statutima fakulteta može se izuzetno odrediti da ovaj status prestane i kasnije, ali nikako ne duže od 6 meseci posle isteka poslednjeg semestra.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 3 sednici, 30 juna, Preporuku privrednim organizacijama na sektoru elektroindustrije.

Preporukom privrednim organizacijama na sektoru elektroindustrije radnim kolektivima se preporučuje da prouče sve mogućnosti za što tešnju međusobnu saradnju kako bi putem standardizacije sastavnih delova specijalizovali proizvodnju, kvalitetno je poboljšavali i kvantitetno povećavali. Preporučeno je da se preduzeća na teritoriji NR Slovenije međusobno povezuju putem poslovnih udruženja.

Na 3 zajedničkoj sednici oba doma, 30 juna, Narodna skupština NR Slovenije donela je rezoluciju o usmeravanju stanbene izgradnje, Odluku o potvrđivanju Uredbe o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije, Odluku o nagradama i naknadama poslanicima Narodne skupštine NR Slovenije i izvršila izbor i razrešenje sudija nekih okružnih sudova.

Rezolucija o usmeravanju stanbene izgradnje ukazuje da se rešenje stanbenog problema nalazi pre svega u jeftinijoj i skromnijoj izgradnji stanova, a ne samo u prekomernom povećavanju investicija. Najefikasnija osnova za sniženje cena stanova je pojeftinjenje proizvodnje. Opštinski narodni odbori treba da razvijaju određene oblike organizacije investicione delatnosti, kao što su: zavodi za stanbenu izgradnju, stanbene zadruge i drugi oblici udruživanja investitora. Građevinske planove treba izraditi s gledišta seriske proizvodnje pojedinih građevinskih i zanatskih elemenata, a opštinski narodni odbori treba da obezbede dovoljne površine za građevinsku delatnost i da što pre izrade planove. Građevinske ugovore i ugovore za nabavku materijala treba sklapati na duži rok. Industrija treba da se preorijentise na masovnu proizvodnju materijala, serisku proizvodnju i kooperaciju. Opštinski narodni odbori treba da pripreme opšti program stanbene izgradnje najmanje za rok do 1961. U razdoblju od 1957 do 1961 treba izgraditi 21.000 novih stanbenih jedinica (1,5 milion m²). Opštinski narodni odbor treba za svaki standardni stan (kuhinja, odgo-varajući broj soba, pretsobije, prostor za umivanje, sanitarni uređaji i ostava) da odredi najveće troškove za građenje. Opštinski kreditni fondovi treba da usmeravaju izgradnju i jačaju inicijativu za povećavanje društvenih sredstava time što će privredne organizacije i građani dodavati svoja sredstva, i to preko stanbenih zadruga i stanbenih zajednica.

M. P.

Narodna skupština NR Bosne i Hercegovine

Na 2 zajedničkoj sednici oba doma, 20 i 21 juna 1958, usvojeni su: izveštaj o radu Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine u 1957, izveštaj Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine o kretanju privrede u periodu januar — april 1958, izveštaji o radu Poljoprivredno-šumarske, Trgovinske, Ugostiteljske i Zanatske komore NR Bosne i Hercegovine u 1957, potvrđena Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine, usvojena Odluka o određivanju broja pretstavnika društvene zajednice u organima upravljanja republičkih privrednih komora, izvršen izbor i razrešenje sudija nekih okružnih sudova, usvojen izveštaj Administrativnog odbora Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine o izvršenju predračuna rashoda Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine u vremenu od 1 oktobra 1957 do 30 aprila 1958 i odlučeno da skupštinski odmor traje od 1 jula do 31 avgusta 1958.

Na 2 sednici oba doma, 20 i 21 juna, usvojen je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prirezu.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prirezu utvrđuje da stopa opštinskog prireza na prihode od poljoprivrede ne može biti manja od 4 % ni veća od 25 % od katastarskog prihoda od zemljišta.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, takođe na 2 sednici, 20 i 21 juna, usvojilo je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o području srezova i opština u NR Bosni i Hercegovini, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave u NR Bosni i Hercegovini, potvrdilo Uredbu o spajanju Sekretarijata za industriju i zanatstvo i Sekretarijata za građevinarstvo Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine, kao i statute Filozofskog, Medicinskog i Tehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, a u Odbor za budžet izabralo narodnog poslanika Nisima Albaharija, koji je na sednici Odbora, 21 juna, izabran za pretседnika.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o području srezova i opština u NR Bosni i Hercegovini ukinuta su tri sresa: Derventa, Trebinje i Zvornik, tako da je ostalo 12 srezova:

Banja Luka, Bihać, Brčko, Doboj, Goražde, Jajce, Livno, Mostar, Prijedor, Sarajevo, Tuzla i Zenica. Isto tako ukinuto je 58 opština, a 2 opštine u spojene u jednu, tako da u NR Bosni i Hercegovini umesto dosadašnje 191 ima 154 opštine.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave u NR Bosni i Hercegovini utvrđuje da su samostalni republički organi uprave 4 državna sekretarijata: za unutrašnje poslove, pravosudnu upravu, poslove finansija i poslove robnog prometa, zatim 9 sekretarijata Izvršnog veća NR Bosne i Hercegovine: za zakonodavstvo i organizaciju, opšte privredne poslove, industriju i građevinarstvo, poljoprivredu, šumarstvo, saobraćaj i puteve, rad, opštu upravu i Sekretarijat narodne odbrane, kao i dva zavoda: za privredno planiranje i statistiku. Republički saveti su: za prosvetu, kulturu i nauku, zdravlje, socijalnu politiku, komunalna pitanja i urbanizam.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, odredilo je takođe na 2 sednici, 20 i 21 juna, svoje predstavnike u organe upravljanja privrednih komora, i to: u Skupštinu Poljoprivredno-šumarske komore 18 poslanika, od kojih 1 u Upravni odbor, u skupštine Trgovinske, Ugostiteljske i Zanatske komore po 5 poslanika, od kojih po 1 u upravne odbore i izabralo u Odbor za narodnu privredu narodnog poslanika inž. Tomislava Jurišića umesto narodnog poslanika Kristine Oblučar, koja je podnela ostavku na dužnost u Odboru.

S. N.

Narodno sobranie NR Makedonije

Na 3 sednicama domova, 6 juna 1958, usvojeni su Zakon o zdravstvenim stanicama i odluke o određivanju broja predstavnika Narodnog sobranja, Izvršnog veća i društvenih i drugih organizacija i ustanova u skupštine i upravne odbore republičkih privrednih komora (Trgovinske, Ugostiteljske, Poljoprivredno-šumarske i Zanatske).

Prema Zakonu o zdravstvenim stanicama, ove stanice kao osnovne zdravstvene ustanove u opštinama i privrednim i društvenim organizacijama i ustanovama obavljaju poslove u oblasti kurativne i preventivne medicine.

Odlukama o određivanju broja predstavnika u skupštinama i upravnim odborima republičkih privrednih komora određeno je: u Skupštinu Trgovinske komore 18, a u Upravni odbor 6 predstavnika, u Skupštinu Ugostiteljske komore 14, a u Upravni odbor 5, u Skupštinu Poljoprivredno-šumarske komore 32, a u Upravni odbor 9 i u Skupštinu Zanatske komore 26, a u Upravni odbor 6 predstavnika.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 3 sednici, 6 juna, Zakon o zdravstvenim domovima, Zakon o higijenskim zavodima, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave u NR Makedoniji, Zakon o osnivanju Više privredne škole u Skopju, Odluku o razrešenju i izboru člana Univerzitetskog saveta Univerziteta u Skopju, Odluku o razrešenju i izboru člana Fakultetskog saveta Poljoprivredno-šumarskog fakulteta i Odluku o razrešenju i izboru člana Saveta Advokatske komore u Skopju.

Prema Zakonu o zdravstvenim domovima, ovi domovi kao zdravstvene ustanove, po pravilu, usklađuju stručno-metodološki rad zdravstvenih stanica, a izuzetno obavljaju i poslove u oblasti sprečavanja bolesti i odstranjivanja uzroka i posledica obolevanja u slučajevima kad zdravstvene stanice na njihovom području nisu u stanju da obezbede zdravstvenu zaštitu.

Prema Zakonu o higijenskim zavodima, ovi zavodi kao zdravstvene ustanove, sa isključivim delokrugom u oblasti preventivne zdravstvene službe, obezbeđuju funkcionalno

jedinstvo i stručno-metodološku pomoć zdravstvenim stanicama i zdravstvenim domovima, a osnivaju se za područje pojedinih srezova ili za celu Republiku.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave u NR Makedoniji predviđa osnivanje Državnog sekretarijata za robni promet, Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja i Sekretarijata za poljoprivredu i šumarstvo. Zakonom se ukidaju Sekretarijat za saobraćaj, čije poslove preuzima Sekretarijat za industriju i Sekretarijat za komunalne poslove i urbanizam, čije poslove preuzima Svet za socijalnu politiku i komunalna pitanja.

Zakonom o osnivanju Više privredne škole u Skopju predviđa se otvaranje takve škole u kojoj će kandidati sticati višu ekonomsku spremu. Skolovanje će trajati 2 godine, a mogu se upisivati lica sa završenom srednjom školom i službenici na radnim mestima za koja je potrebna viša ekonomska stručna sprema. Slušaocima koji završe školu priznaje se viša stručna sprema za dobijanje zvanja i napredovanje u službi.

Veće proizvođača, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 3 sednici, 6 juna, 4 odluke o određivanju predstavnika Veća proizvođača Narodnog sobranja NR Makedonije u skupštine i upravne odbore republičkih privrednih komora.

Odlukama je Veće proizvođača poimenično odredilo svoje predstavnike i to: u Skupštinu Trgovinske komore 6, a u Upravni odbor 2, u Skupštinu Ugostiteljske komore 5, a u Upravni odbor 1, u Skupštinu Poljoprivredno-šumarske komore 9, a u Upravni odbor 2 i u Skupštinu Zanatske komore 8, a u Upravni odbor 1 predstavnika.

Na 2 zajedničkoj sednici oba doma, 6 i 7 jula, Narodno sobranie je usvojilo Izveštaj Izvršnog veća Narodnog sobranja NR Makedonije o radu u 1957, izveštaje o izvršenju predračuna prihoda i rashoda Narodnog sobranja za IV tromesečje 1957 i za I tromesečje 1958, Odluku o potvrdi Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća i Odluku o izboru sudijske Vrhovnog suda NR Makedonije.

Na 4 sednicama domova, 28 juna, usvojena je Odluka o izmeni tačke 2 Glave XV Društvenog plana NR Makedonije za 1958.

Prema Odluci, individualni proizvođači duvana plaćaće 10% (umesto dosada 8%) poreza na promet od prodajne cene duvana.

Republičko veće, kao isključivo nadležno, usvojilo je na 4 sednici, 28 juna, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Univerzitetu u Skopju i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o školama za stručno obrazovanje zemljoradnika.

Izmenama i dopunama Zakona o Univerzitetu u Skopju od dosadašnjeg Filozofskog fakulteta obrazuju se Prirodno-matematički fakultet iz dosadašnjeg Prirodno-matematičkog odeljenja i Filozofski fakultet iz dosadašnjeg Istorisko-filozofskog odeljenja Filozofskog fakulteta.

Izmenama i dopunama Zakona o školama za stručno obrazovanje zemljoradnika omogućuje se upis u te škole i onim zemljoradnicima koji imaju završenu četvorogodišnju osnovnu školu (umesto završene osmogodišnje škole), pod uslovom da nisu mladi od 16 ni stariji od 30 godina.

Na 3 zajedničkoj sednici oba doma, 28 juna, Narodno sobranie je usvojilo izveštaj Izvršnog veća o kretanju privrede u periodu od januara do aprila 1958 i izveštaj Izvršnog veća o stanju pašnjaka i o merama za poboljšanje njihovog korišćenja i donelo Preporuku o poboljšanju upravljanja i korišćenja pašnjaka i Odluku o određivanju letnjeg odmora Narodnog sobranja do 31 avgusta 1958.

P. K.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

Sednica 12 juna 1958

Na sednici Saveznog izvršnog veća, 12 juna 1958, usvojeni su nacrt Zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta, nacrt Zakona o izmenama i dopunama zakona o radnim odnosima, predlog Odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, predlog Odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi Federacije.

Savezno izvršno veće je takođe razmotrilo kretanje privrede za prva 4 meseca ove godine i utvrdilo da je taj razvoj u celini bio povoljan i da su postignuti zadovoljavajući rezultati, naročito u industriskoj proizvodnji i sređivanju tržišta.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Odluka o načinu određivanja invalidskog dodatka uživaocima lične i porodične invalidnine (Odlukom se povećava cenzus za određivanje prava na invalidski dodatak ratnim vojnim invalidima-uživaocima lične i porodične invalidnine, kojima to pravo zavisi od penzije ili plate koju primaju oni ili članovi njihovog domaćinstva; pošto su se prihodi pojedinih uživalaca invalidskog dodatka povećali preko okvira predviđenih dosadašnjim cenzusom, te bi im se zbog toga invalidski dodatak morao ukinuti, Odlukom je povećan cenzus od 4.000 na 5.000 odnosno od 2.000 na 2.500 din.; Odluka se odnosi i na jedan broj mirnodopskih vojnih invalida koji su to pravo stekli na osnovu bolesti, kao i na decu palih boraca koja primaju poseban invalidski dodatak);

Odluka o savetu za pitanja iseljenika (Odlukom je osnovan Savet za pitanja iseljenika kao stručno-savetodavni organ Sekretarijata za socijalnu politiku i komunalna pitanja Saveznog izvršnog veća; Savet će razmatrati sva pitanja u vezi sa iseljenicima i davati mišljenja i predloge zainteresovanim organima, a, pored toga, davaće inicijativu za donošenje propisa kojima će se regulisati pojedina iseljenička pitanja i davati mišljenja o nacrtima propisa o iseljenicima; Savet će sačinjavati pretsednik, sekretar i potreban broj članova koje imenuje Savezno izvršno veće iz reda istaknutih javnih radnika i stručnjaka za ova pitanja);

Odluka o odobrenju programa i predračuna Saveznog fonda za kadrove u privredi za 1958 godinu (Odlukom je odobren program i predračun Saveznog fonda za kadrove u privredi za 1958 u iznosu od 2.852 miliona din.);

Rešenje o odobrenju programa upotrebe sredstava za opremanje i izgradnju poljoprivrednih službi i preduzimanje akcija u poljoprivredi u Autonomnoj Kosovsko-Metohijskoj Oblasti (Rešenjem je odobren program upotrebe sredstava iz Saveznog društvenog plana za 1958 od 400 miliona din.; ova sredstva omogućiću izvršavanje obimnih zadataka predviđenih perspektivnim planom razvika poljoprivrede za ovo područje);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o vanrednom doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika (izmenama i dopunama je određeno da privredne organizacije mogu izuzetno u 1958 obračunavati i uplatiti vanredni doprinos budžetima iz ličnog dohotka po isteku godine, odnosno najkasnije u roku od 15 dana po odobrenju završnog računa od strane organa upravljanja);

Odluka o isplati akontacija plata službenika i radnika u trećem tromesečju 1958 godine (Odluka se odnosi na sve službenike i radnike na koje se primenjuje Zakon o javnim službenicima, a koji dosad nisu prevedeni u nova zvanja ili su prevedeni, ali im nije određena položajna plata);

Odluka o ovlašćenju upravnih odbora ustanova u oblasti nuklearnih nauka (Odlukom se ovlašćuju upravni odbori ustanova u oblasti nuklearnih nauka da donose pravila svojih ustanova i da do donošenja propisa Saveznog izvršnog veća vrše prava i dužnosti koje imaju saveti naučnih ustanova po odredbama zakona o organizaciji naučnog rada);

Odluka o dopuni Odluke o stručnoj spremi službenika sanitarne inspekcije; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o pokrivanju gubitaka koje poljoprivredne organizacije pretrpe od vanrednih poplava i podzemnih voda; Odluka o odobravanju kredita industriskim preduzećima za preradu mesa za pokriće poslovnog gubitka iz 1957 godine; Odluka o ovlašćenju Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za poljoprivredu i šumarstvo za donošenje propisa o zabrani klanja teladi i jagnjadi.

Savezno izvršno veće je razmotrilo i odobrilo izveštaj Jugoslovenske investicione banke o odobravanju investicionih zajmova za rekonstrukciju, proširenje i dovršenje objekata u industriji i rudarstvu.

Savezno izvršno veće je takođe donelo Odluku o otvaranju Poslanstva Federativne Narodne Republike Jugoslavije na Cejlonu sa sedištem u Nju Delhiju.

R.-M. M.

SEDNICE REPUBLIČKIH IZVRŠNIH VEĆA

Izvršno veće Narodne skupštine NR Srbije

Na sednici Izvršnog veća Narodne skupštine NR Srbije, 14 aprila 1958, izvršeno je konstituisanje Izvršnog veća, izabrani su odbori i komisije Veća (vidi str. 249) i izvršeno više imenovanja i postavljenja.

Na sednici 24 maja 1958 usvojeni su Nacrt zakona o obaveznom nadzidanju zgrada i Nacrt zakona o regulisanju zanimanja koja vrše privatna lica.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Odluka o stopama poreza na dohodak od poljoprivrede za 1958 (Odlukom se katastarski srezovi na teritoriji NR Srbije raspoređuju u 4 grupe; razrez poreza vršile se na bazi sadašnjeg katastarskog prihoda; ustanovljene su nove, više poreske stope u skladu sa opštom poreskom politikom zemlje);

Odluka o utvrđivanju okvirnih stopa za propisivanje opštinskog poreza na promet (Odlukom su utvrđene stope opštinskog poreza na promet svih proizvoda privatnih zanatskih radnji i ostalih privatnih lica, kao i na naknade za vršenje usluga od strane privatnih zanatlija i drugih privatnih lica, sem u slučajevima u kojima se, prema posebnim saveznim propisima, ne može zavoditi ovaj porez; okvirne stope su uglavnom na nivou stopa iz 1956 i 1957);

Uredba o osnivanju Komisije za pitanja ličnih dohodaka u privredi (Uredbom se pri Sekretarijatu za rad Izvršnog veća Srbije osniva republička Komisija koja će se starati o sprovođenju opštih merila, osnova i metoda za određivanje ličnih dohodaka u privredi utvrđenih od Savezne tarifne komisije i predlagati mere za njihovo usklađivanje i za izradu tarifnih pravilnika);

Rešenje o izmeni i dopuni Rešenja o osnivanju Zavoda za unapređenje školstva kao ustanove sa samostalnim finansiranjem (Rešenjem se proširuje delatnost Zavoda organizovanjem posebne službe sa zadatkom da putem seminara, kurseva i drugih oblika radi na sistematskom usavršavanju nastavnika);

Odluka o određivanju republičkih organa uprave i drugih organizacija i ustanova koje daju svoje pretstavnike u Komisiju za pitanja ličnih dohodaka u privredi. Rešenje o imenovanju pretsednika i članova Komisije za pitanja ličnih dohodaka u privredi, Rešenje o izmenama Rešenja

o osnivanju Zavoda za izdavanje udžbenika, Uredba o početku rada Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja i Državnog sekretarijata za robni promet, Uredba o ukidanju Stručnog saveta za komunalne poslove, Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika republičkih organa i službenika u sudovima u NR Srbiji, Odluka o određivanju najrazvijenijih srezova i opština na području NR Srbije i o najvećim položajnim platama pojedinih narodnih odbora opština, Odluka o kategorizaciji srezova i opština na teritoriji NR Srbije, Preporuka narodnim odborima o položajnim platama, Odluka o korišćenju putničkih automobila u smislu čl. 6 Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, Rešenje o korišćenju putničkih automobila u smislu tač. 2 čl. 2 i 5 Uredbe o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile, Rešenje o korišćenju putničkih automobila od strane određenih funkcionera Narodne skupštine i Izvršnog veća Autonomne Pokrajine Vojvodine i Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti, Odluka o izmeni i dopuni Odluke o ovlašćenju pojedinih sekretarijata Izvršnog veća i drugih organa uprave za donošenje pravilnika o svojoj unutrašnjoj organizaciji, Rešenje o izmenama i dopunama Rešenja o osnivanju sekcije za zaštitu zemljišta od erozije i bujica u Vladičinom Hanu, kao ustanove sa samostalnim finansiranjem, Rešenje o izmenama i dopunama Rešenja o osnivanju rejonskih sekcija za zaštitu zemljišta od erozije i uređenje bujica u Nišu, Knjaževcu i Kraljevu, kao ustanova sa samostalnim finansiranjem. Izvršno veće je takođe donelo niz rešenja o odobrenju investicionih programa, dalo garancije nizu privrednih organizacija za dobijanje zajmova, pripremilo predloge za izbor sudija, usvojilo predlog za potvrđivanje Statuta Advokatske komore u Beogradu, razmotrilo izveštaj o stanju prolećne setve i primedbe Saveta za prosvetu NR Srbije na Nacrt opšteg zakona o školstvu i donelo zaključak o izdavanju priručnika od strane republičkih saveta i organa uprave koji treba da sadrže sve propise iz određene oblasti sa objašnjenjima i obrascima.

Izvršnom veću su podnete sledeće informacije: Sekretarijata za šumarstvo o radu na temama koje su finansirane iz budžeta za 1957, zatim o sredstvima političko-teritorijalnih jedinica i privrednih organizacija namenjenih investicijama u poljoprivredi u 1958, o izvršenju investicija na teritoriji NR Srbije za 1957 i o stanicama za mešanje i usklađivanje mineralnih dubriva.

Na sednici 4 juna 1958 usvojeni su Nacrt zakona o finansiranju detaljne kanalske mreže na području hidro sistema Dunav — Tisa — Dunav, Nacrt zakona o nadležnosti organa za određivanje biljnih bolesti i štetočina i Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o višim školama.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja;

Uredba o organizaciji i radu Izvršnog veća NR Srbije (Uredbom su izmenjene odredbe o položaju, pravima i dužnostima republičkih

državnih sekretara i sekretara Izvršnog veća, zatim odredbe o funkciji odbora Veća kao i o postupku pripremanja republičkih propisa i drugih akata);

Odluka o stavljanju van snage Odluke o davanju regresa za povlašćenu vožnju (Odlukom o davanju regresa za povlašćenu vožnju od 18. februara 1958. jednom delu korisnika bio je ukinut regres za povlašćenu vožnju u međusomnom autobuskom saobraćaju);

Rešenje o dodeljivanju i raspodeli sredstava za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora (Rešenjem je od ukupno 160 miliona din. društvenim organizacijama dodeljeno 40 miliona din., a autonomnim jedinicama i narodnim odborima Beograda i Valjeva 120 miliona din.);

Rešenje o osnivanju Centra za reumatizam u Beogradu (zadatak Centra je prvenstveno da proučava metode i mere za suzbijanje reumatizma, da organizuje i sprovede lečenje obolelih i vrši medicinsku rehabilitaciju reumatizara);

Odluka o ispravci granica opština Dračić i Rajković Sreza Valjevo i opština Kosjerić i Jaževica Sreza Titovo Užice, Rešenje o određivanju više stope doprinosa, po kojoj će biro za posredovanje rada grada Beograda i sreza Zajčar i Svetozarevo uplaćivati doprinos u republička dopunska sredstva u 1958; Rešenje o osnivanju Servisa za pružanje prevoznih usluga republičkim organima i ustanovama, Rešenje o odobrenju investicionog programa rekonstrukcije i modernizacije puta Šabac—Loznica.

Izvršno veće je takođe dalo saglasnost na odluke opštinskih narodnih odbora o zavodenju poreza na promet robe na malo, razmotrilo kretanje privrede u NR Srbiji u periodu januar—april i pripremiilo za Narodnu skupštinu NR Srbije predloge za izbor predsednika i sudija Okružnog suda u Mladenovcu. Veću je podneta i informacija o potrebama i mogućnostima izgradnje objekata za proizvodnju i mešanje stočne hrane.

Na sednici 19. juna 1958. usvojeni su Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu NR Srbije (Republičkom budžetu) za 1958, Nacrt zakona o porezu na promet duvana, Nacrt zakona o izgradnji i upravljanju hidromelioracionim sistemima, Nacrt odluke o izmenama i dopunama Društvenog plana NR Srbije za 1958 i nacrti odluka o osnivanju viših tehničkih škola mašinskog i tekstilnog smera.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Uredba o školi za socijalne radnike u Beogradu (škola ima zadatak da osposobljava kadrove s višom stručnom spremom za službu u socijalnoj zaštiti; školovanje će trajati 2 godine, a u školu se mogu upisivati lica koja su završila potpunu srednju školu, zatim službenici s najmanje 6 razreda srednje škole koji imaju najmanje 4 godine stručne prakse, a takođe i službenici sa osmogodišnjem školom koji imaju najmanje 8 godina prakse na poslovima socijalne zaštite; škola će početi rad u školskoj 1958/1959);

Odluka o upisu na fakultete Univerziteta u Beogradu (Odlukom je određeno da se na svim fakultetima u Beogradu i Novom Sadu upiše u školskoj 1958/59 ukupno 9.050 novih redovnih studenata; utvrđen je broj novih studenata koji će moći da prime viš fakulteti; upis novih redovnih studenata vršiće se konkursom, a odlični učenici upisivaće se bez polaganja ispita i bez ikakvih ograničenja);

Odluka o izuzetnom postavljanju prosvetnih inspektora; Rešenje o razrešenju i imenovanju članova republičkog Saveta za narodno zdravlje; Rešenje o određivanju predstavnika Izvršnog veća i društvenih i drugih organizacija u upravljanju Ugostiteljskom, Trgovinskom, Poljoprivrednom i Zanatskom komorom; Rešenje o odobrenju investicionih programa izvesnom broju fabrika, rudnika i regulacionih radova na Tisi, Dunavu i Savi; Rešenje o poništaju nezakonitih akata nekih narodnih odbora.

Izvršno veće je takođe usvojilo izveštaj o izvršenju programa i predračuna za 1957 i predloge programa za 1958 republičkih fondova za unapređenje šumarstva, poljoprivrede, ribarstva i putnog fonda, zatim izveštaj o izvršenju programa i predračuna za 1957, predloge perspektivnog programa za period 1958—61 i programe za 1958 republičkih fondova za socijalne ustanove, za unapređenje izdavačke delatnosti, za unapređenje kulturnih delatnosti, za stipendije iz fonda "Nikola Tesla", izveštaj o dosadašnjem radu putne službe s predlozima za način rada na daljoj modernizaciji putne mreže u Srbiji; utvrdilo teme po kojima će se održavati sastanci s predstavnicima narodnih odbora do kraja ove godine.

Izvršno veće je razmatralo i pitanje pokrivanja deficita po budžetima za 1957, zatim regulaciju vodotoka Velike Morave i zaštitu od poplava, problematiku izrade revizije i odobravanja investicionih programa i projekata, pitanje organizacije distribucije elektroenergije u Republici i položaj sistematskih termoelektrana u rudnicima lignita. Izvršno veće je izvršilo rebalans plana i raspodelu sredstava Investicionog fonda NR Srbije za 1958, zatim dalo saglasnost za odluku republičkog zavoda za socijalno osiguranje o upotrebi u 1958 sredstava fonda za zdravstvenu izgradnju i pripremiilo predloge za izbor i razrešenje sudija okružnih i okružnih privrednih sudova. Izvršnom veću je podnesena informacija o sprovođenju novih propisa o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija na području NR Srbije.

A. J. — M. B.

Izvršno veće Sabora NR Hrvatske

Na sednici Izvršnog veća Sabora NR Hrvatske, 10. aprila 1958, izvršeno je konstituisanje Izvršnog veća (vidi str. 249).

Na sednici 15. aprila izabrani su članovi odbora i komisija Veća (vidi str. 249).

Pored toga, donete su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o osnivanju Saveta za naučni rad NR Hrvatske (Uredbom je predviđeno da Svet kao savetodavni organ Izvršnog veća koordinira rad naučnih ustanova u NR Hrvatskoj);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o privremenoj pomoći ratnim vojnim invalidima, bivšim pripadnicima talijanske vojske (Uredba je doneta u vidu novog teksta radi usklađivanja sa saveznim Zakonom o ratnim vojnim invalidima);

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o finansiranju socijalnih ustanova na području NR Hrvatske (Odlukom je određeno da zavodi za decu-invalida, koji su dosada bili budžetske ustanove, pređu na sistem samostalnog finansiranja);

Odluka o granicama poreskih stopa opštinskog poreza na promet.

Na sednici 7. maja 1958. usvojeni su Nacrt zakona o slatkovodnom ribarstvu, Nacrt zakona o osnivanju Državnog sekretarijata za robni promet i izvršena imenovanja i razrešenja državnih sekretara i potsekretara.

Pored toga, Izvršno veće je donelo Uredbu o osnivanju, organizaciji i radu komisija za pitanja ličnih dohoda u privredi i Rešenje o imenovanju predsednika i članova Republičke komisije za pitanja ličnih dohoda u privredi.

Izvršnom veću su takođe podnete informacije o perspektivnoj proizvodnji i investicijama na Belju i o podizanju plantažnih voćnjaka na području NR Hrvatske.

Na sednici 24. maja 1958. usvojeni su Predlog za izmenu u Društvenom planu i budžetu NR Hrvatske za 1958 i u republičkim fondovima za 1958.

Izvršno veće je takođe usvojilo izveštaj o kretanju privrede NR Hrvatske u 1957 uz zaključak da se odborima Sabora predloži da diskutuju o najaktuelnijim problemima: elektrifikaciji, šumarstvu, investiranju, stanbenoj izgradnji i socijalnom osiguranju.

Pored toga, donete su sledeće odluke i uputstva:

Odluka o upravljanju i poslovanju republičkog fonda za stanbeno izgradnju NR Hrvatske (Odlukom je imenovan Upravni odbor za stanbeno izgradnju);

Uputstvo za donošenje propisa opštinskih narodnih odbora o usmeravanju stanbene izgradnje (Uputstvom se daju opšte smernice i principi kojima će se narodni odbori opština rukovoditi prilikom donošenja svojih propisa o stanbenoj izgradnji; pri izgradnji stanbenih objekata treba ekonomičnije raditi stvarajući racionalne zajednice stanovanja);

Odluka o stopama poreza na dohodak od poljoprivrede za 1958; Odluka o stopama doprinosa za kadrove u privredi za 1958.

Na sednici 2. juna 1958. doneta je Odluka o ovlašćenju pojedinih sekretarijata Izvršnog veća Sabora za donošenje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji; Odluka o određivanju broja predstavnika društvene zajednice u republičkim privrednim komorama; Odluka o osnivanju Zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju NR Hrvatske kao ustanove sa samostalnim finansiranjem; Odluka o raspodeli sredstava republičkog stanbenog fonda za izgradnju i dovršenje školskih zgrada u 1958; Odluka o predaji na upravljanje imovine Saobraćajne komore NR Hrvatske; Odluka o osnivanju komisije po čl. 172. Zakona o mirovinskom osiguranju.

Izvršno veće je takođe dalo saglasnost na proračun za 1958 i završni račun za 1957 Zavoda za socijalno osiguranje NR Hrvatske, na Odluku o proračunu i programu fonda preventivne zaštite za 1958, na Odluku o raspodeli dela sredstava u iznosu od 50% od ukupnog ostvarenog viška prihoda nad rashodima u 1957 i usvojilo predlog za raspodelu viška prihoda Saveza združenih banaka i štedionica NR Hrvatske za 1957, predlog za izmenu u predračunu Republičkog fonda za šumarstvo za 1958 i odobrilo povišenje stope opštinskog poreza na promet propisanih od pojedinih opštinskih narodnih odbora i izvršilo niz imenovanja i razrešenja.

Na sednici 20. juna 1958. usvojeni su Nacrt zakona o rešavanju odnosa nastalih samovlasnim zauzećem (uzurpacijom) zemljišta opštenarodne imovine i Odluka o izmenama i dopunama Odluke o evidenciji nepokretne opštenarodne imovine.

Izvršno veće je takođe razmotrilo stanje i probleme nekretnina opštenarodne imovine i imovinsko-pravne službe i opštu proizvodnu i investicionu politiku stanbeno-komunalnih delatnosti i građevinarstva.

Na sednici 23. juna 1958. usvojeni su Nacrt uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća Sabora NR Hrvatske i odobreni proračun prihoda i rashoda republičkog fonda kadrova u privredi za 1958, predlog za raspodelu sredstava republičkog stanbenog fonda za izgradnju i dovršenje školskih zgrada u 1958, predlog za odobrenje investicionih programa za podizanje plantažnih nasada i voćnjaka u Vinkovcima i Zadru, izvršeno više imenovanja i usvojenia Uredba o korišćenju društvenih sredstava za putničke automobile.

V. J.

Izvršno veće Narodne skupštine NR Slovenije

Na sednici Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije, 11. aprila 1958, obavljeno je konstituisanje Veća (vidi str. 250) i izvršeno više postavljenja.

Na sednici 16. aprila izabrani su članovi odbora i komisija Veća (vidi str. 250) i izvršeno više postavljenja.

Pored toga, Izvršno veće je donelo Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu republičkog Izvršnog veća (prema izmenama i dopunama odbori Izvršnog veća su njegova unutrašnja tela čiji je zadatak pre svega raspravljati o nacrtima zakona i predloga propisa Izvršnog veća i drugih predloga republičke uprave i davanje smernica upravi za pridržavanje zakona i uredaba).

Na sednici 8. maja usvojen je izveštaj o kretanju privrede NR Slovenije u prvom kvartalu 1958, razmotreno pitanje reorganizacije Sreza Trbovlje i informacija o uticaju saveznih mera na privredu.

Pored toga, Izvršno veće je usvojilo Poslovnik za rad na sednicama republičkog Izvršnog veća i dalo garancije nekim privrednim organizacijama za nabavku kredita.

Na sednici 17. maja usvojen je Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u Narodnoj Republici Sloveniji i prihvaćena informacija o zaustavljanju putničkih vozova na stanicama u Sloveniji.

Na sednici 25. maja usvojen je Nacrt odluke o određivanju broja zastupnika društvene zajednice u organima republičkih privrednih komora.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Uredba o potvrđivanju školskih položenika i priručnika (prema Uredbi, sve školske knjige i skripta koja se upotrebljavaju u osnovnim i srednjim školama za opšte obrazovanje i u stručnim i specijalnim školama moraju biti potvrđena od republičkog Saveta za nastavu, koji će za izradu udžbenika raspisivati konkurse);

Rešenje o osnivanju Zavoda za proučavanje školovanja odraslih (zadatak Zavoda će biti da proučava pitanja usavršavanja odraslih, da svojim radom unapređuje to školovanje i pruža stručnu pomoć državnim organima, školama i ustanovama, kao i društvenim i privrednim organizacijama koje se bave školovanjem odraslih);

Odluka o okvirima za određivanje položajnih plata javnih službenika republičkih organa i zavoda; Odluka o određivanju najvećih plata sekretara narodnih odbora; Rešenje o ukidanju školskog imanja Više gospodinske šole u Grobljah i Odluka o podeli opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje na stope za pojedine grane osiguranja u 1958.

Izvršno veće je takođe prihvatilo ugovore o sprovođenju osnivačkih prava i dužnosti Hemiskog instituta "Boris Kidrič", Instituta za turbinske strojeve i Instituta za elektroprivredu.

Na sednici 6. juna usvojen je Nacrt zakona o dopuni Zakona o Univerzitetu u Ljubljani i u načelu je usvojen statut Univerziteta u Ljubljani.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Uredba o organizaciji i radu Uprave za vodnu privredu NR Slovenije (Uredbom se određuju upravni poslovi iz republičke nadležnosti koje će obavljati Uprava za vodnu privredu kao samostalan republički upravni organ);

Uredba o organizaciji i radu Uprave za šumarstvo NR Slovenije (Uredbom se određuju upravni poslovi iz republičke nadležnosti koje će obavljati Uprava za šumarstvo kao samostalan republički organ);

Odluka o stopama poreza od prihoda u poljoprivredi u 1958 (prema Odluci predviđene poreske stope su istovetne sa stopama iz prošle godine);

Odluka o dopuni Odluke o voznim povlasticama na autobusima za učenike privrednih škola (dopunom je predviđeno da povlastice koje imaju učenici u privredi uživaju i zanatski učenici);

Uredba o osnivanju republičke tarifik komisije i o načinu osnivanja i rada sreskih i opštinskih tarifik komisija (Komisija NR Slovenije za lične prihode u privredi osniva se pri Sekretarijatu za rad Izvršnog veća, a u srezovima i opštinama osniva se sreske odnosno opštinske komisije pri upravnim organima koji su nadležni za rad, i to na osnovu zaključka oba veća narodnih odbora);

Odluka o osnivanju Sreskog suda u Ajdovščini i o njegovom teritorijalnom području; Rešenje o izmeni Rešenja o osnivanju Zavoda NR Slovenije za transfuziju krvi; Rešenje o proglašenju puta Solkan – tunel Panovec za put drugog reda; Rešenje o imenovanju predsednika i članova republičke tarifik komisije.

Na sednici 13. juna usvojeni su Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o slatkovodnom ribarstvu i Nacrt zakona o zaštiti kulturnih spomenika i prirodnih znamenitosti.

Pored toga, donete su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu republičkog Izvršnog veća (Uredbom se predviđa osnivanje odbora za opšta i upravna pitanja Izvršnog veća u čijoj će nadležnosti biti pitanja iz službeničkih odnosa i republički budžet);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o prenosu poslova iz nadležnosti Izvršnog veća Narodne skupštine NR Slovenije na republičke upravne organe (Uredbom je određeno koji su upravni poslovi iz nadležnosti Izvršnog veća prenose u nadležnost pojedinih republičkih upravnih organa);

Odluka o izmenama i dopunama Odluke o privremenoj dodeli prava na izdržavanje babica koje zbog bolesti, starosti ili iscrpenosti nisu bile zaposlene posle 15. maja 1945. odnosno nisu bile zaposlene dovoljno vremena da bi stekle pravo na ličnu penziju.

Na sednici 20. juna usvojeni su Nacrt zakona o urbanističkim projektima, Nacrt teza za usmeravanje izgradnje stanbenih zgrada iz društvenih sredstava i Nacrt uputstva za propise opštinskih narodnih odbora o usmeravanju izgradnje stanbenih zgrada i o upotrebi društvenih sredstava za tu izgradnju, izvršeno više postavljenja, prihvaćen zaključak o sniženju izdataka republičkog budžeta za 6% i određeni korisnici savezne dotacije za poboljšanje uslova godišnjeg odmora i drugih načina odmora za 1958.

Pored toga, donete su Odluka o minimalnim ličnim prihodima radnika u ugljenokopima NR Slovenije i Odluka o promeni teritorijalne nadležnosti nekih sreskih privrednih sudova u NR Sloveniji.

Na sednici 27. juna razmatrani su propisi o sprovođenju Uredbe o upotrebi društvenih sredstava za putničke automobile i određeni funkcioneri koji će moći da koriste automobile i pod kojim uslovima, zaključeno je da se pri Administrativnom sekretarijatu Izvršnog veća obrazuje posebna servisa organizaciona jedinica za korišćenje automobila i doneto Rešenje o osnivanju servisa za prevozne usluge državnim organima i zavodima u Ljubljani.

Pored toga, doneta je Odluka o spajanju Geografskog muzeja Slovenije sa Narodnim muzejom u Ljubljani (Odlukom se ukida Geografski muzej kao samostalna ustanova i priključuje kao odeljenje Narodnom muzeju).

D. R.

Izvršno veće Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine

Na sednici Izvršnog veća Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine, 12. aprila 1958, izvršeno je konstituisanje Veća, izabrani članovi odbora i komisija Veća (vidi str. 250) i izvršena imenovanja i razrešenja funkcionera republičkih organa uprave.

Pored toga, donete su Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine, Uredba o spajanju Sekretarijata za industriju i zanatstvo i Sekretarijata za građevinarstvo Izvršnog veća i Poslovnik za rad na sednicama Izvršnog veća.

Na sednici 9. maja usvojen je Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom preizvu.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i uputstva:

Odluka o stopama poreza na dohodak od poljoprivrede za 1958, Uredba o platama državnih sekretara i službenika na drugim određenim položajima, Uredba o osnivanju komisije za pitanje ličnih dohoda u privredi, Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika republičkih organa, Odluka o kategorizaciji srezova i opština na teritoriji NR Bosne i Hercegovine, Odluka o određivanju granica za propisivanje opštinskog poreza na promet, Odluka o izmenama Odluke o određivanju procenta od godišnjeg iznosa na dohodak koji se ima naplatiti u pojedinim tromesečjima za 1958, Odluka o izmeni i dopuni Odluke o najvećim količinama seče četinaru i lišćaru u šumama opštenarodne imovine za pojedina šumska gazdinstva u 1958, Uputstvo o načinu obrazovanja sreskih i opštinskih tarifik komisija i načinu njihovog rada.

Izvršno veće je takođe razmotrilo informaciju o stanju komunalnih usluga, kulturno-zabavnog života i javnog reda i mira u gradovima i većim naseljima i zaključilo da preporuča narodnim odborima da, ukoliko to dosada nisu učinili, u najkraćem roku donesu propise iz oblasti komunalnih usluga i javnog reda i mira.

Na sednici 20 i 23. maja usvojen je izveštaj Izvršnog veća Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine za 1957.

Pored toga, donete su sledeće odluke i uputstva:

Odluka o dodeljivanju i raspodeli sredstava za poboljšanje uslova korišćenja godišnjeg i drugih odmora radnih ljudi i omladine (Odlukom je određeno da se sredstva dobijena dodeljivanjem 45 miliona din. od strane Saveznog izvršnog veća i obavezanim davanjem republičkog Izvršnog veća i narodnih odbora iznosa od 72 miliona din. mogu koristiti za izgradnju izletišta u okolini velikih gradova i industrijskih centara i za izgradnju, adaptaciju i opremu turističkih objekata koji će služiti za odmor radnih ljudi i omladine);

Uputstva kojih će se narodni odbori opština pridržavati pri donošenju propisa o usmeravanju stanbene izgradnje na području opština (uputstvima se regulišu tehnički normativi i tipizacija elemenata koji odlučujuće utiču na jeftinije građenje i prelaz na industrijsku izgradnju pojedinih elemenata stanbenih zgrada i stanova);

Odluka o delimičnim izmenama i dopunama Odluke o raspodeli sredstava iz ostvarenih viškova prihoda nad rashodima republičkog Zavoda za socijalno osiguranje u 1954 i 1955; Odluka o određivanju broja predstavnika društvene zajednice u organima upravljanja republičkih privrednih komora.

Izvršno veće je takođe dalo saglasnost na Plan mreže određenih zdravstvenih ustanova na području NR Bosne i Hercegovine za period od 1957 do 1966 i razmotrilo analizu problema nastavnickog kadra u stručnim školama.

Na sednici 6. juna usvojeni su Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o području srezova i opština u NR Bosni i Hercegovini i Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave NR Bosne i Hercegovine.

Pored toga, donete su Odluka o količinama vina i rakije koje proizvođači mogu utrošiti u svome domaćinstvu bez plaćanja poreza na promet; Odluka o određivanju dela sredstava u kome učestvuju Republički fond i sreski fondovi za unapređenje ribarstva u 1958.

Na sednici 9. juna Izvršno veće je razmotrilo kretanje privrede u periodu januar–april 1958 i usvojilo Predlog raspodele sredstava republičkog Investicionog fonda uz odgovarajuće zaključke.

M. E.

Izvršno veće Narodnog sabora NR Makedonije

Na sednici Izvršnog veća Narodnog sabora NR Makedonije, 15. aprila 1958, izvršeno je konstituisanje Veća (vidi str. 250).

Na sednici 7. maja usvojeni su Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o organima uprave NR Makedonije, Predlog zakona o zdravstvenim stanicama, Predlog zakona o zdravstvenim domovima, Predlog zakona o sreskim higijenskim zavodima, izveštaj o radu republičkog Izvršnog veća u 1957, izveštaj o nekim problemima iz rada organa republičke uprave, izvršen izbor odbora i komisija Veća (vidi str. 250) i izvršeno više postavljenja i razrešenja funkcionera republičke uprave.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Odluka o utvrđivanju prestanka važnosti Uredbe o davanju pomoći materijalno neobezbeđenim licima i Odluka o utvrđivanju prestanka važnosti Uredbe o davanju novčane pomoći žrtvama fašističkog terora i njihovim porodicama (odlukama se nadležnost pomaganja ovih lica i porodica prenosi na narodne odbore srezova odnosno opština);

Odluka o reviziji i odobrenju investicionih programa za izgradnju prosvetnih objekata u NR Makedoniji (pri postojećoj komisiji obrazovane se potkomisija koja će se baviti ovim pitanjima);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog veća, Uredba o obaveznom formiranju protivpožarnih jedinica u naseljenim mestima i industrijskim naseljima, Uredba o osnivanju Direkcije za melioracije u NR Makedoniji, Uredba o osnivanju Saveta za naučne radove u NR Makedoniji, Uredba o osnivanju Komisije za pitanje ličnih dohodaka u privredi, Odluka o određivanju ustanova prema kojima određena prava i dužnosti vrši republički Svet za socijalnu politiku i komunalne poslove, Odluka o minimalnom i maksimalnom iznosu naknade za korišćenje sporrednih šumskih proizvoda u šumara društvene svojine, Odluka o okvirnim poreskim stopama na opštinski porez na promet, Odluka o normama doprinosa za socijalno osiguranje, Odluka o položajnim platama službenika republičkih organa, rešenja o formiranju privrednih saveta pri ustanovama sa samostalnim finansiranjem, Rešenje o raspodeli investicija predviđenih Društvenim planom za 1958 za novogradnju, rekonstrukciju i modernizaciju puteva u NR Makedoniji, Rešenje o kategorizaciji javnih puteva drugog reda u javne puteve trećeg reda.

Izvršno veće je razmotrilo informacije o raspodeli namenskih sredstava u Kumanovskom srezu za 1958 i o nastalim prekoracanjima u nekim objektima na teritoriji Ohridskog sresa i o njihovom pokrivanju i analize o socijalno-specijalnim ustanovama i deci sa poremećenim psiho-fizičkim razvikom koja su smeštena u takve domove i izvan njih.

Na sednici 31 maja usvojeni su Nacrt zakona o osnivanju Više privredne škole u Skopju, Predlog zakona o dopuni Zakona o školama za stručno obrazovanje poljoprivrednika i pregled kretanja privrede u Makedoniji u periodu januar—mart 1958.

Pored toga, usvojeni su sledeći planovi, pregledi, uredbe i odluke:

Plan o razviku školske mreže za obavezno školovanje u NR Makedoniji, Izveštaj o problemima nastavnog kadra u osnovnim i osmogodišnjim školama sa Uredbom prema kojoj će se petogodišnje školovanje u učiteljskim školama u Makedoniji smanjiti na 4 godine, a učenici IV godine iz tekuće školske godine, posle jednogmesecnog odmora, nastaviće rad i na početku oktobra o.g. polagaće diplomski ispit.

Pregled o upotrebi namenskih sredstava u periodu od 1957 do 1961 (za trgovinu i ugostiteljstvo predviđene su velike sume za rešavanje problema magacinskog prostora i izgradnju prostorija za prodavnice i to prvenstveno za robne kuće; izgradnja velikih robnih kuća predviđa se u Skopju, Štipu, Ohridu, Bitoli i Prilepu);

Plan o lokaciji parnih pekara i lokalnih konzumnih stanica (Planom je predviđeno da se u narednom periodu ovakvi objekti podignu u svim većim gradovima Makedonije);

Odluka o određivanju objekata i radova čije će investicione programe odobravati Odbor za privredu Izvršnog veća (prema Odluci, kao objekti od opšteg interesa smatraju se novi investicioni objekti ili nabavka opreme, rekonstrukcije i adaptacije, čije se finansiranje vrši iz sredstava budžeta Republike ili, ako je investitor republički organ uprave, republička ustanova, bez obzira na izvor sredstava, kao i objekti društvenog standarda čija vrednost prelazi 100 miliona din. bez obzira na izvore sredstava, ali izuzimajući objekte stanbene izgradnje);

Uredba o prenošenju prava osnivača nad određenim ustanovama sa samostalnim finansiranjem na Poljoprivredno-šumarski fakultet i Sekretarijat za poljoprivredu i šumarstvo Izvršnog veća.

Izvršno veće je takođe usvojilo i analizu o načinu upravljanja i korišćenja pašnjaka i utrina opštenarodne imovine.

Na sednici 11 juna usvojeni su Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o Univerzitetu u Skopju i izveštaj o kretanju privrede u NR Makedoniji u periodu januar—april 1958.

Pored toga, donete su sledeće odluke, rešenja i uputstva:

Uputstvo za donošenje propisa od strane opštinskih narodnih odbora za usmeravanje stanbene izgradnje (prema Uputstvu, iznos investicija potrebnih za izgradnju jednog stana treba da bude u skladu s primanjima onih za koje se ti stanovi grade; ubuduće stanbena izgradnja treba da se odvijja gradnjem masivnih stanbenih zgrada sa skromnim stanovima, ali ne i primitivnim; određene su maksimalne površine stanova i pojedinih prostorija od kojih se neće odstupati, osim u izuzetnim slučajevima, i to do 10% navise ili nanize);

Rešenje o određivanju reiona Globočica, opština Delčevo — Štipski srez za područje na kome su strma zemljišta ugrožena od erozija i zahtevaju sprovođenje zaštitnih mera; Rešenje o određivanju reiona Kozjak — Pretor, opština Resen — Ohridski srez za područje na kome su strma zemljišta ugrožena od erozija i zahtevaju sprovođenje zaštitnih mera; Rešenje o imenovanju predsednika i članova Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja NR Makedonije; Rešenje o imenovanju članova republičkog Saveta za prosvetu; Rešenje o određivanju broja i imenovanju članova Saveta Više privredne škole u Skopju; Rešenje o osnivanju servisa za pružanje transportnih usluga republičkim organima i ustanovama; Rešenje o upotrebi putničkih automobila datih na korišćenje određenim državnim funkcionerima i o korišćenju putničkih automobila od strane starijeh državnih organa; Rešenje o ovlašćenju Odbora za organizaciju i upravna pitanja, kao i Državnog sekretarijata za finansije, i odobravanju sredstava iz budžetskih rezervi u visini od 5 do 10 miliona dinara; Odluka o brojnom sastavu Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja; Odluka o određivanju ustanova i organizacija koje svoje prve predstavnike u Savetu za socijalnu politiku i komunalna pitanja biraju na jednu godinu; Odluka o samoupravnim ustanovama i stručnim i društvenim organizacijama koje biraju predstavnike u Svet za socijalnu politiku i komunalna pitanja; Odluka o određivanju dana prestanka rada ukinutih i početak rada novoosnovanih republičkih organa uprave (1 jul 1958).

Izvršno veće je takođe usvojilo naknadni program mera za unapređivanje i korišćenje Republičkog fonda za unapređivanje šumarstva u 1958, kojim su sredstva za ovu svrhu povećana od 370 na 446 miliona din. i razmotrilo informaciju o budžetskim prekoracanjima u Titovo veleškom, Tetovskom, Štipskom i Bitolskom srezu.

D. M.

Izvršno veće Narodne skupštine NR Crne Gore

Na sednici Izvršnog veća Narodne skupštine NR Crne Gore, aprila 1958, izvršeno je konstituisanje veća i izabrani članovi odbora i komisija Veća (vidi str. 250).

Na sednici 12 maja usvojeni su Nacrt zakona o izmenama Zakona o republičkim organima uprave u NR Crnoj Gori, Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o proglašenju Lovčena, Biogradske Gore i Durmitora nacionalnim parkovima i Nacrt zakona o izmeni i dopuni Zakona o osnivanju i ukidanju srednjih škola.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Odluka o određivanju najrazvijenih opština u Crnoj Gori u okvirima za položajne plate sekretara narodnih odbora opština (Odlukom su kao najrazvijenije opštine u Crnoj Gori određeni Titograd, Nikšić, Cetinje i Pljevlja);

Uredba o osnivanju republičke Komisije za pitanja ličnih dohodaka u privredi, Odluka o načinu obrazovanja i rada opštinskih komisija za pitanja ličnih dohodaka u privredi, Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika republičkih organa i ustanova, Odluka o korišćenju putničkih automobila u NR Crnoj Gori iz servisnih ustanova odnosno servisnih organizacionih jedinica, Odluka o određivanju količina vina i rakije koje se mogu trošiti u domaćinstvu bez plaćanja poreza na promet, Rešenje o osnivanju Centra za foto-dokumentaciju kao ustanove sa samostalnim finansiranjem, Rešenje o imenovanju predsednika i članova Komisije za pitanja ličnih dohodaka u privredi, Rešenje o prestanku rada Stanice za ribarstvo u Plavu, Rešenje o odobrenju predračuna rashoda Rasadnika pri Zavodu za poljoprivredna istraživanja u Titogradu, Rešenje o odobrenju predračuna rashoda televizijske relejne stanice na Lovčenu za 1958, Rešenje o sistematizaciji radnih mesta Zavoda za privredno planiranje NR Crne Gore.

Izvršno veće je takođe razmotrilo predlog za organizaciju elektroprivrede u NR Crnoj Gori (usvojen je predlog da se osnuju dva preduzeća za prenos električne energije i 8 distributerskih preduzeća) i odredilo predstavnika u Upravni odbor Elektroprivredne zajednice. Takođe je razmatran predlog za reorganizaciju naučno-istraživačke službe u stočarstvu usvojena preporuka narodnim odborima o zaštiti spomenika kulture i izabran Odbor narodne obrane.

Na sednici 17 juna usvojeni su Nacrt zakona o nadzoru nad stručnim radom zdravstvenih ustanova i Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o opštinskom prirezu.

Pored toga, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Uredba o privatnim ugostiteljskim radnjama (Uredbom je predviđeno ko, pod kakvim uslovima i gde može otvoriti ugostiteljsku radnju, s tim što se u gradovima, industrijskim centrima i većim mestima takve radnje ne mogu otvarati; u njima ne može biti korišćena, sem u izuzetnim slučajevima, tuđa radna snaga, niti se mogu držati učenici u privredi);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o Srednjoj muzičkoj školi u Kotoru (izmenama i dopunama ova škola se ukida, a nastavno osoblje, učenici i inventar preučeće Srednja muzička škola u Titogradu);

Odluka o obrazovanju privremenih saveta u naučnim ustanovama (Odlukom se predviđa obrazovanje privremenih saveta u ustanovama koje su u 1958 dobile status naučnih ustanova);

Odluka o zavedenju poreza na promet na individualne proizvođače duvana (Odlukom je određeno da individualni proizvođači duvana plaćaju na ime poreza na promet na sve količine proizvedenih duvana po stopi od 10%);

Rešenje o raspodeli dotacija za poboljšavanje uslova korišćenja godišnje odmora radnih ljudi i omladine (Rešenjem se za izradu, dovršenje i opremu kampova i letovališta dodeljuje Savezu sindikata NR Crne Gore 11 miliona din., Ferijalnom savezu Crne Gore i Savetu za staranje o deci i omladini Crne Gore po 4 miliona, Planinarsko-smučarskom savezu i Savezu izvidnika Crne Gore po milion, Savezu za telesno vaspitanje »Partizan« i Savezu sportova Crne Gore po 500 hiljada din.

Uredba o organizaciji i radu Sekretarijata za zakonodavstvo i organizaciju Izvršnog veća, Odluka o određivanju okvirnih poreskih stopa za propisivanje opštinskog poreza na promet, Odluka o izmenama i dopunama Odluke o određivanju stopa po kojima se naplaćuje porez na pojedine vrste i kvalitete šumskih sortimenata, Odluka o naknadi za eksproprisana poljoprivredna zemljišta, Odluka o raspodeli opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje, Odluka o uvođenju i upotrebi obrazaca u javnom putničkom saobraćaju na teritoriji NR Crne Gore.

Izvršno veće je takođe imenovalo republičku Koordinacionu komisiju za kreditiranje otkupa poljoprivrednih proizvoda, kao i komisije za odlikovanje pri republičkim organima i razmotrilo informaciju o planu izrade zakona i uredbama u 1958.

M. B.

SASTAV SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

Pretsednik Josip Broz Tito.

Potpretsednici: Edvard Kardelj,

Aleksandar Ranković,

Rodoljub Čolaković

Mijalko Todorović.

Sekretar Veljko Zeković.

Članovi:

Ljubčo Arsov	Osman Karabegović	Koča Popović
Ljubo Babić	Edvard Kardelj	Milentije Popović
Filip Bajković	Slavko Komar	Vladimir Popović
Jakov Blažević	Boris Kraigher	Dobrivoje Radosavljević
Marjan Breclj	Sergej Kraigher	Aleksandar Ranković
Hasan Brkić	Ivan Krajačić	Svetislav Stefanović
Krste Crvenkovski	Moma Marković	Velimir Stojnić
Rodoljub Čolaković	Nikola Minčev	Lidija Šentjura
Peko Dapčević	Miloš Minić	Mijalko Todorović
Stevan Doronjski	Slobodan Penezić	Veljko Zeković.
Ivan Gošnjak	Krsto Popivoda	
Avdo Humo		

Koordinacioni odbor: pretsednik Edvard Kardelj; članovi: Aleksandar Ranković, Rodoljub Čolaković, Mijalko Todorović, Veljko Zeković, Ivan Gošnjak, Koča Popović, Avdo Humo, Moma Marković, Milentije Popović, Marjan Breclj, Nikola Minčev, Lidija Šentjura, Vladimir Popović i Krste Crvenkovski.

Odbor za unutrašnju politiku: pretsednik Aleksandar Ranković; članovi: Avdo Humo, Dobrivoje Radosavljević, Slobodan Penezić,

Ivan Krajačić, Svetislav Stefanović, Uglješa Danilović, Strahil Gigov, Mitja Ribičić i Nikola Đakonović.

Odbor za perspektivni društveni plan: pretsednik Avdo Humo; članovi: Miloš Minić, Jakov Blažević, Boris Kraigher, Osman Karabegović, Ljubčo Arsov, Filip Bajković, Milentije Popović, Sergej Kraigher, Slavko Komar, Peko Dapčević, Hasan Brkić, Vojin Guzina, Mika Špiljak, Vojo Nikolić i Nikola Džuverović.

Odbor za privredu: pretsednik Mijalko Todorović; članovi: Sergej Kraigher, Slavko Komar, Peko Dapčević, Moma Marković, Nikola Minčev, Marjan Breclj, Ljubo Babić, Vojin Guzina, Kiro Gligorov, Mihailo Švabić, Marin Cetinić, Tone Bole, Risto Džunov, Šefket Maglajlić i Radomir Komatina.

Odbor za prosvetu i kulturu: pretsednik Krste Crvenkovski; članovi: Sergej Kraigher, Krsto Popivoda, Bogdan Osolnik, Ivo Frol, Lepa Perović, Mika Tripalo, Mišo Pavičević i za pitanja prosvete članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi prosvete, a za pitanja kulture članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi kulture.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje: pretsednik Lidija Šentjura; članovi: Moma Marković, Velimir Stojnić, Herbert Kraus, Borislav Petrović, Zdenko Has, Dragutin Kosovac, Olga Vrabčić i za pitanja narodnog zdravlja članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi narodnog zdravlja, a za pitanja socijalne politike članovi republičkih izvršnih veća kojima su povereni poslovi socijalne politike.

Odbor za organizaciono-upravna pitanja: pretsednik Vladimir Popović; članovi: Slobodan Penezić, Marjan Breclj, Stevan Doronjski, Đurica Jojkić, Džemal Bijedić, Leon Geršković, Vojo Biljanović, Petar Ivičević, Vuksan Ljumović i članovi republičkih izvršnih veća kojima su poverena organizaciono-upravna pitanja.

Odbor za budžet i službenička pitanja: pretsednik (upražnjeno mesto): članovi: Veljko Zeković, Nikola Minčev, Svetislav Stefanović, Jože Vilfan, Otmar Kreačić, Srđa Prica, Leon Geršković, Vojo Biljanović, i Vuksan Ljumović.

Administrativna komisija: pretsednik Velimir Stojnić; članovi: Krsto Popivoda i Svetislav Stefanović.

Komisija za pomilovanja: pretsednik Ivan Krajačić; članovi: Vladimir Popović i Ljubo Babić.

IZVRŠNO VEĆE SABORA NR HRVATSKE

Pretsednik Jakov Blažević.

Potpretsednici: Ivan Krajačić, Božidar Maslarić.

Sekretar Jure Ivezić.

Članovi:

Lutvo Ahmetović	Pero Car	Radojka Katić
Boris Bakrač	Marin Cetinić	Vicko Krstulović
Milutin Baltić	Dušan Dragosavac	Milan Majstorović
Marko Belinić	Beška Frntić	Milan Mišković
Anka Berus	Franjo Gaži	Antun Pavlinić
Antun Biber	Čedo Grbić	Miloš Žanko.
Zvonko Brkić	Blaž Kalafatić	

Koordinacioni odbor: pretsednik Jakov Blažević; članovi: Ivan Krajačić, Božidar Maslarić, Zvonko Brkić, Anka Berus, Marko Belinić, Marin Cetinić, Miloš Žanko, Čedo Grbić i Jure Ivezić.

Odbor za unutrašnju politiku: pretsednik Ivan Krajačić; članovi: Milan Mišković, Zvonko Brkić, Čedo Grbić, Milivoj Rukavina, Miljenko Protega, Irena Bijelić i Antun Žvan.

Odbor narodne odbrane: pretsednik Jakov Blažević; članovi: Ivan Krajačić, Antun Biber, Marin Cetinić, Marko Belinić, Jure Ivezić, Rade Hamović i Rade Pavlović.

Odbor za organizaciono-upravna pitanja: pretsednik Čedo Grbić; članovi: Antun Biber, Miloš Žanko, Radojka Katić, Jure Ivezić, Većeslav Holjevac, Mile Babić, Aleksandar Radaković, Drago Desput i Zvonko Bešker.

Odbor za privredu: pretsednik Marin Cetinić; članovi: Milutin Baltić, Vicko Krstulović, Milan Majstorović, Antun Pavlinić, Blaž Kalafatić, Pero Car, Lutvo Ahmetović, Radojka Katić, Dušan Dragosavac, Boris Bakrač, Josip Knežević i Josip Kolar.

Komisija za pomilovanja: pretsednik Vicko Krstulović; članovi: Franjo Gaži i Milan Majstorović.

Komisija za odlikovanja: pretsednik Jure Ivezić; članovi: Mileva Benzon, Stanko Radovanović i Veljko Plasaj.

Komisija za kadrove: pretsednik Beška Frntić; članovi: Miloš Žanko, Milutin Baltić, Stipe Ugarković i Stjepan Puklek.

Administrativna komisija: pretsednik Franjo Gaži; članovi: Marko Belinić, Antun Pavlinić, Jure Ivezić i Mileva Benzon.

Komisija za investicione programe: pretsednik Antun Pavlinić; članovi: Milan Majstorović, Blaž Kalafatić, Vilim Meško, Vilko Goranić i Santo Gabrijel.

SASTAV REPUBLIČKIH IZVRŠNIH VEĆA

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR SRBIJE

Pretsednik Miloš Minić.

Potpretsednici: Slobodan Penezić, Spasenija Babović.

Sekretar Radovan Grković.

Članovi:

Vojin Bajović	Dragoslav Marković	Mileva Planojević
Milenko Bojanić	Momčilo Milovanović	Milan Popović
Bosa Cvetić	Jozef Nad	Bogoljub Stojanović
Selmo Hašimbegović	Đoka Pajković	Mihailo Švabić
Fadil Hodža	Branko Pešić	Geza Tikvicki
Đurica Jojkić	Dušan Petrović	Živan Vasiljević
Isa Jovanović		Branko Vukajlović.
Vojin Lukić		

Koordinacioni odbor: pretsednik Miloš Minić; članovi: Slobodan Penezić, Spasenija Babović, Radovan Grković, Mihailo Švabić, Dragoslav Marković i Živan Vasiljević.

Odbor za unutrašnju politiku: pretsednik Slobodan Penezić; članovi: Radovan Grković, Isa Jovanović, Selmo Hašimbegović, Živan Vasiljević, Vojin Lukić, Spasoje Đaković, Živko Erčić i Milenko Kangra.

Odbor za privredu: pretsednik Mihailo Švabić; članovi: Bogoljub Stojanović, Branko Vukajlović, Branko Pešić, Milenko Bojanić, Momčilo Milovanović, Vladeta Savić i Dušan Bjelogrić.

Odbor za budžet administracije i službenička pitanja: pretsednik Živan Vasiljević; članovi: Selmo Hašimbegović, Branko Vukajlović, Živko Erčić i Tadija Popović.

Administrativna komisija: pretsednik Živan Vasiljević; članovi: Vojin Bajović i Jozef Nad.

Komisija za pomilovanja: pretsednik Milan Popović; članovi: Isa Jovanović i Vojin Lukić.

Komisija za odlikovanja: pretsednik Radovan Grković; članovi: Milosav Milosavljević, Vojin Lukić, Dušan Puđa i Tadija Popović.

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE
NR SLOVENIJE

Predsednik Boris Kraigher.
Potpredsednik Viktor Avbelj.
Sekretar Petar Zorko.

Članovi:

Julij Beltram	Miran Košmelj	Mitja Ribičič
Tone Bole	Viktor Kotnik	Janko Rudolf
Tone Fajfar	Ada Krivic	Niko Šilih
Milko Goršič	Vladko Majhen	Vida Tomšič
Jože Ingolič	Matija Maležič	Janez Vipotnik
Boris Kocijančič		

Odbor za unutrašnju politiku: predsednik Janez Vipotnik; članovi: Milko Goršič, Boris Kocijančič, Ada Krivic, Vladko Majhen, Matija Maležič, Mitja Ribičič, Niko Šilih i Teodor Tominšek.

Odbor za privredu: predsednik Tone Bole; članovi: Julij Beltram, Tone Fajfar, Jože Ingolič, Mirko Jamar, Miran Košmelj, Viktor Kotnik, Matija Maležič i Janko Rudolf.

Administrativna komisija: predsednik Niko Šilih; članovi: Juli Beltram, Boris Kocijančič i Peter Zorko.

Komisija za odlikovanja: predsednik Niko Šilih; članovi: Rudolf Ganziti, Jože Kladivar, Ljubo Mlakar, Ivan Novak-Očka i Mirko Zlatnar.

Komisija za pomilovanja: predsednik Milko Goršič; članovi: Ada Krivic i Niko Šilih.

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE NR BOSNE
I HERCEGOVINE

Predsednik Osman Karabegović.
Potpredsednici: Uglješa Danilović, Šefket Maglajlić.
Sekretar Milenko Savić.

Članovi:

Džemal Bijedić	Čedo Kapor	Joco Marjanović
Salim Čerić	Nikola Kotle	Slobodan Marjanović
Blazo Đuričić	Dušanica Kovačević	Grujo Novaković
Ivo Jerkić	Todo Kurtović	Dane Olbina
Hajro Kapetanović	Pašaga Mandžić	Nemanja Vlahović

Odbor za privredu: predsednik Šefket Maglajlić; članovi: Hajro Kapetanović, Pašaga Mandžić, Blazo Đuričić, Nikola Kotle, Izet Zubović, Milan Vrhovac, Ivo Jerkić, Salim Čerić, Momir Čećec i Milan Trninić.

Odbor za unutrašnju politiku: predsednik Uglješa Danilović; članovi: Slobodan Marjanović, Safet Filipović, Džemal Bijedić, Dane Olbina i Grujo Novaković.

Odbor za organizaciono-upravna pitanja: predsednik Džemal Bijedić; članovi: Milenko Savić, Todo Kurtović, Čedo Kapor, Salamon Konforti i Dušan Šakota.

Administrativna komisija: predsednik Milenko Savić; članovi: Nikola Kotle i Slobodan Marjanović.

Komisija za pomilovanja: predsednik Čedo Kapor; članovi: Joco Marjanović i Dane Olbina.

IZVRŠNO VEĆE NARODNOG SOBRANJA
NR MAKEDONIJE

Predsednik Ljubčo Arsov.
Potpredsednik Strahil Gigov.
Sekretar Trajče Grujoski.

Članovi:

Vera Aceva	Mito Micajkov	Blagoj Popov
Vasil Dorgov	Metodija Mitevski	Reis Šakiri
Risto Džunov	Moric Romano	Mito Hadži-Vasilev
Aleksandar Grličkov	Asen Simitčiev	Penko Zdravkovski.

Odbor za unutrašnju politiku: predsednik Strahil Gigov; članovi: Mito Micajkov, Blagoj Popov, Asen Grupče, Jovan Dukovski, Panta Iliev i Blagoj Levkov.

Odbor za organizaciono-upravna pitanja: predsednik Trajče Grujoski; članovi: Aleksandar Grličkov, Vasil Djorgov, Asen Simitčiev, Penko Zdravkovski, Aleksandar Hristov, Aleksandar Krstevski, Svetozar Pepovski i Mire Donovski.

Odbor za privredu: predsednik Risto Džunov; članovi: Blagoj Popov, Moric Romano, Metodija Mitevski, Asen Simitčiev, Aleksandar Grličkov, Angel Čemerski, Boško Tonev, Svetozar Pepovski i Živko Simonovski.

Komisija za unapređivanje poljoprivrede i šumarstva: predsednik Metodija Mitevski; članovi: Živko Brajkovski, Firuz Nazim, Mito Dimitrijevički i Filip Nikolovski.

IZVRŠNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE
NR CRNE GORE

Predsednik Filip Bajković.
Potpredsednik Andrija Mugoša.
Sekretar Živko Žizić.

Članovi:

Dušan Asanović	Radomir Komatina	Aleksandar Radević
Vlado Božović	Dragiša Maksimović	Vuko Radović
Nikola Đakonović	Vukosava Mićunović	Milan Vukasović.
Vojin Jauković		

Koordinacioni odbor: predsednik Filip Bajković; članovi: Andrija Mugoša, Živko Žizić, Radomir Komatina, Nikola Đakonović i Vlado Božović.

Odbor za unutrašnju politiku: predsednik Andrija Mugoša; članovi: Nikola Đakonović i Vlado Božović.

Odbor za privredu: predsednik Radomir Komatina; članovi: Vlado Jovanović, Aleksandar Radević, Vuko Radovanović, Dragiša Maksimović, Dušan Asanović, Vojin Jauković, Dušan Brajušković, Milan Vukasović i Rade Kovačević.

Odbor za organizaciono-upravna pitanja: predsednik Nikola Đakonović; članovi: Živko Žizić, Vojin Jauković i Vuko Radović.

Administrativna komisija: predsednik Dragiša Maksimović; članovi: Vuko Radović i Dušan Asanović.

Komisija za pomilovanja: predsednik Vlado Božović; članovi: Vukosava Mićunović i Aleksandar Radević.

OSMI PLENUM SAVEZNOG ODBORA SSRNJ

Na Osmom plenumu Saveznog odbora SSRNJ, održanom 24. juna 1958. u B ogradu pod predsedništvom Aleksandra Rankovića, razmatrani su zadaci Socijalističkog saveza u svetlosti odluka VII Kongresa SKJ. Referat »VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije i zadaci Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije« podneo je član Predsedništva Veljko Vlahović.

Plenum je na osnovu referata i diskusije, u kojoj su učestvovali Uglješić Danilović, dr Zlatan Sremec, Dimić Mire, Tone Fajfar, Milan Popović, Filip Bajković, Vlado Zečević i Bogomir Brajković, usvojio sledeću Rezoluciju:

»Razmatrajući odluke Sedmog kongresa Saveza komunista Jugoslavije, Osmi plenum Saveznog odbora SSRNJ konstatuje:

Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije bio je i jeste opštenarodna politička organizacija koja ujedinjuje i predstavlja sve narode Jugoslavije i njene građane u borbi za izgradnju socijalističkih društvenih odnosa i boljeg života, za dalje uvršćenje nezavisnosti naše domovine, u borbi za mir i aktivnu miroljubivu koegzistenciju i za konstruktivnu saradnju sa socijalističkim i svim drugim naprednim snagama u svetu i svim zemljama na osnovu ravnopravnosti. Toj borbi je Savez komunista, kao najaktivniji deo socijalističkih snaga naše zemlje, uvek davao dosledan socijalistički pravac, koji je odgovarao uslovima socijalističke izgradnje u našoj zemlji i time joj obezbedio ostvarenje krupnih istorijskih tekovina.

Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije i milioni njegovih članova svesni su ogromnog značaja koji za dalji razvoj naše socijalističke domovine za blagostanje i sreću svih radnika naše zemlje, ima rad Sedmog kongresa Saveza komunista Jugoslavije, njegove odluke i Program SKJ.

Savezni odbor smatra da zaključci Sedmog kongresa, a posebno Program SKJ, nisu samo izraz težnji i gledanja Saveza komunista, već su oni proistekli iz svesnih napora, iskustava i saznanja miliona radnika socijalističke Jugoslavije.

Deklaracija Četvrtog kongresa Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije nije izgubila svoj značaj kao programski dokument, ali je u nekim stavovima prevaziđena i dopunjena odlukama Sedmog kongresa SKJ. Zbog toga Savezni odbor

ukazuje na odluke Sedmog kongresa SKJ kao na smernice za dalji rad Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije. Zajedno sa Savezom komunista Jugoslavije, Socijalistički savez će u borbi za ostvarenje zadataka koje je postavio Sedmi kongres stalno nastojati da pokrene sve svoje članstvo i sve radbenike naše zemlje.

Na osnovu odluka Sedmog kongresa SKJ sva rukovodstva i organizacije Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije, kao i druge političke i društvene organizacije, prema ulozi i uslovima na terenu, izvući će svoje zadatke, nastojeći da se pri tome što više ispolji stvaralačka inicijativa rukovodstava, odbora, organizacija i svakog pojedinog člana.

Proučavanje dokumenata Sedmog kongresa, a posebno Programa SKJ i referata, doprineće daljem jačanju socijalističke svesti i idejnom jedinstvu članova Socijalističkog saveza i svih naših građana, kao i daljem organizacionom uvršćenju Socijalističkog saveza. Proučavanje i usvajanje odluka Sedmog kongresa ne može biti uspešno ako se ne poveže sa praksom socijalističke izgradnje, ako se ne posveti posebna pažnja onim pitanjima koja su od naročito interesa za naš unutrašnji razvitak i aktivnost organizacija Socijalističkog saveza. Pri tome treba posvetiti pažnju nedostacima u radu Socijalističkog saveza i pronalaziti mogućnosti za njihovo uklanjanje.

Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije će i dalje nastojati da razvija saradnju sa partijama i organizacijama radničke klase i oslobodilačkim pokretima, na ravnopravnoj osnovi, poštujući princip nemešanja u unutrašnje stvari pojedinih partija i organizacija. Razvijanje takve saradnje, uprkos postojećim teškoćama, zahtevaju interesi mira i borbe za socijalizam.

Najnovija kampanja protiv naše zemlje otkriva težnju da se narodi Jugoslavije dovedu u neravnotežan položaj i da se odreknu principa na kojima izgrađuju svoj unutrašnji socijalistički život kao i svoju politiku mira i aktivne koegzistencije. Najbolji odgovor na ovu kampanju je jezik istine i uporna borba za dalju izgradnju socijalizma i socijalističke demokratije u našoj zemlji, za mir i ravnopravnu saradnju sa svim narodima sveta. U toj borbi još će više ojačati, kao što je to uvek dosad bilo, stvaralačka socijalistička inicijativa i monolitno jedinstvo naroda Jugoslavije, a to će našoj domovini obezbediti još veće uspehe i pobeđe i predstavljati naš doprinos stvari socijalizma i mira u svetu, kojoj sadašnja antijugoslovenska kampanja nanosi veliku štetu.

Na kraju Plenum je u Predsedništvo Saveznog odbora izabrao Svetozara Vukmanovića i Pavla Gregorića.

R.-M.M.

ODLUKA CK SKJ O ZADACIMA I SASTAVU POMOĆNIH ORGANA, KONTROLNE KOMISIJE I OPUNOMOĆSTVA CK SKJ ZA ORGANIZACIJU SAVEZA KOMUNISTA U JNA

I

Radi sprovođenja u život tekućih zadataka i svestranijeg izučavanja pojedinih pitanja iz rada i razvika organizacija Saveza komunista, Izvršni komitet Centralnog komiteta SKJ formirao je pomoćne organe Centralnog komiteta SKJ i odredio njihove osnovne zadatke:

1. Organizaciono-politički sekretarijat — koji prati tekuća politička pitanja i rad organizacija i rukovodstava SKJ i u vezi s tim priprema materijale i predloge za Izvršni komitet; stara se o sprovođenju odluka Centralnog komiteta; objedinjava i prati rad ostalih pomoćnih organa Centralnog komiteta SKJ i održava i razvija stalnu vezu sa rukovodstvom Saveza komunista u republikama, usklađujući na taj način celokupan rad Saveza komunista Jugoslavije.

Sastav Organizaciono-političkog sekretarijata: Ranković Aleksandar, Radosavljević Dobrovoje sekretar, Kreačić Otmar, Mijatović Cvijetin, Popivoda Krsto, Stambolić Petar, Stojnić Velimir, Tripalo Mika, Vlahović Veljko, Vukmanović Svetozar i Zeković Veljko.

2. Komisiju za ideološki rad u Savezu komunista — koja proučava pitanja iz oblasti ideološko-političkog rada organizacija i rukovodstava Saveza komunista, prati kretanje idejne borbe na svim područjima društvenog života i predlaže mere za poboljšanje ideološkog rada komunista.

Sastav Komisije za ideološki rad: Stambolić Petar, predsednik, Mićunović Vukašin, sekretar; članovi: Begović Vlado, Bulajić Krsto, Brkić Hasan, Crvenkovski Krsto, Marković Moma, Osolnik Bogdan, Pavićević Mišo, Popović Dušan, Popović Milentije i Šoškić Budo.

3. Komisiju za kadrove — koja se bavi kadrovskom politikom u Savezu komunista (uzdizanje kadrova, poboljšanje sastava rukovodstava, stručno i opšte uzdizanje političkih kadrova, briga o sindikalnim i omladinskim kadrovima, marksističko obrazovanje članova rukovodstava Saveza komunista itd.). Pored

toga, Komisija se stara da se postavljeni principi kadrovske politike sprovedu u svim društvenim organima, da se vodi briga o školovanju i uzdizanju kadrova, da se poštuje zakonitost na području rešavanja kadrovskih pitanja (izbornost, konkursi i sl.). Komisija prati rad organizacija i rukovodstava Saveza komunista u ovoj oblasti i predlaže mere za poboljšanje toga rada.

Sastav Komisije za kadrove: Zeković Veljko, predsednik, Purić Drago, sekretar; članovi: Božićević Ivan, Druvoić Milojko, Kidrić Zdenka, Minčević Nikola, Romac Paško, Stambolić Vukašin, Tomašević Stana i Zekić Miloš.

4. Komisiju za istoriju KPJ — koja organizuje rad na proučavanju i pisanju istorije KPJ i radničkog pokreta Jugoslavije i publikuje istoriska dokumenta. U tome pravcu usmerava i rad istoriskog arhiva Centralnog komiteta SKJ i arhiva centralnih komiteta republika.

Sastav Komisije za istoriju KPJ: Čolaković Rodoljub, predsednik, Morača Pero, sekretar; članovi: Bebler Aleš, Cazi Josip, Krleža Miroslav, Hasanagić Edib, Hrncević Josip, Hadživasilev Mito, Janković Dragoslav, Minić Miloš, Popović Vlado, Šiljegović Boško i Zihnerl Boris.

5. Komisiju za međunarodne veze. S obzirom na međunarodne veze SSRNJ i postojanje njegove Komisije, ova Komisija koordinira rad u oblasti međunarodnih veza.

Sastav Komisije za međunarodne veze: Vlahović Veljko, predsednik, Šokorac Aleksandar, sekretar; članovi: Čolaković Rodoljub, Mićunović Veljko i Todorović Mijalko.

6. Komisiju za nacionalne manjine — koja prati probleme nacionalnih manjina, prati rad organizacija i rukovodstava Saveza komunista u vezi s tim i pomaže im u radu na njihovom pravilnom rešavanju.

Sastav Komisije za nacionalne manjine: Bulajić Krsto, predsednik, Stanimirović Liubica, sekretar; članovi: Brajinik Edi, Gigov Strahil, Komar Slavko, Petrović Slavoljub, Rukavina Ivan, Tikvicki Geza, Šentjurc Lidija i Široka Kolj.

II

Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije, na osnovu člana 14 Statuta SKJ, u Kontrolnu komisiju Centralnog komiteta SKJ izabrao je sledeće drugove: predsednik Popivoda Krsto, sekretar Stojnić Velimir; članovi: Babović Spasenija, Janjić Vlado, Crvenkovski Krsto, Pajković Đoka, Romac Paško, Hrncević Josip i Vrabčić Olga.

III

Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije imenovao je Opunomoćstvo Centralnog komiteta SKJ za organizaciju Saveza komunista u JNA; Gošnjak Ivan, politički sekretar, Kreačić Otmar, organizacijski sekretar; članovi: Banina Ante, Gažević Nikola, Janković Blažo, Janjić Vlado, Jakšić Pavle, u JNA u sledećem sastavu:

1. Opunomoćstvo Centralnog komiteta SKJ za organizaciju Saveza komunista u JNA: Gošnjak Ivan, politički sekretar, Kreačić Otmar, organizacijski sekretar; članovi: Banina Ante, Gažević Nikola, Janković Blažo, Janjić Vlado, Jakšić Pavle,

Kostić Ilija, Kovačević Veljko, Kovačević Vojo, Kuprešanin Milan, Lončarević Đuro, Ljubičić Nikola, Nad Kosta, Nikolić Voja, Nikolić Gojko, Orešćanin Bogdan, Ristić Vojo, Rukavina Ivan, Todorović Z. Vojo, Šašić Jefto, Šiljegović Boško, Vučković Ljubo.

Kontrolna komisija Opunomoćstva Centralnog komiteta SKJ za organizaciju Saveza komunista u JNA: predsednik Janković Blažo, sekretar Milinković Branko; članovi: Babić Petar, Gnjatić Vaso, Joković Branislav, Kajić Nikola, Pejanović Milutin, Stevanović Drago, Šumonja Miloš i Zekić Miloš.

SASTAV POMOĆNIH ORGANA SAVEZNOG ODBORA SSRNJ

Pretsedništvo Saveznog odbora SSRNJ, da bi obezbedilo sprovođenje tekućih zadataka, praćenje rada i izučavanje pojedinih pitanja u organizacijama Socijalističkog saveza, izvršilo je izmene u sastavu svojih pomoćnih organa. Pri ovom se rukovodilo njihovim kadrovskim jačanjem i time da članovima to bude glavna društvena delatnost.

Organizaciono-politički sekretarijat kao organ Predsedništva prati tekuća politička i organizaciona pitanja, delatnost organizacija i rukovodstava Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije, održava stalno vezu sa rukovodstvom Socijalističkog saveza republika, obezbeđuje organizacionu i političku pomoć organizacijama Socijalističkog saveza, objedinjava rad svih pomoćnih tela Predsedništva i priprema materijale i predloge za Predsedništvo.

Sastav Organizaciono-političkog sekretarijata: Popivoda Krsto, sekretar, Papić Radovan, zamenik sekretara, Banović Luka, Blagojević Dušan, Božićević Ivan, Brkić Hasan, Lončarević Đuro, Minić Milka, Nedeljković Raja, Popović Milo, Raos Ante i Simić Vladimir.

Komisija za idejno-vaspitni rad prati aktivnost društvenih organizacija, udruženja i institucija koje se bave vaspitnim i kulturno-prosvetnim radom, pomaže im da njihova aktivnost bude rukovodena i prožeta idejnim i političkim stavovima Socijalističkog saveza, potstiče razvijanje raznovrsnih oblika vaspitnog i kulturno-prosvetnog rada, naročito na područjima koja imaju poseban društveno-politički značaj.

Sastav komisije za idejno-vaspitni rad: Minić Milka — predsednik komisije, Mihilić Ljubica — sekretar komisije; članovi: Bosilić Slobodan, Đurić Sveta, Minderović Čedo, Nikolić Miša, Pavičević Mišo, Perović Latinka, Perović Lepa, Sarajčić Ivo, Vućinić Drago i Vujanović Nikola.

Komisija za društveno upravljanje prati razvitak društvenog samoupravljanja u svim oblastima našeg života, uočava pojave i probleme koji pritom iskrsavaju i predlaže političke mere radi obezbeđenja pravilnog sprovođenja principa samoupravljanja. Ovaj zadatak Komisija obavlja saradnjom sa ustanovama i organizacijama koje se bave ovim pitanjima.

Sastav Komisije za društveno upravljanje: Humo Avdo — predsednik komisije, Raos Ante — sekretar komisije; članovi: Bogavac Blagoje, Brecljić Marijan, Deleon Ašer, Džuverović Nikola, Frol Ivo, Geršković Leon, Kolak Rudi, Nikolić Voja, Popović Jovan, Popović Sveta, Stefanović Svetislav, Spiljak Mika i Urošević Milivoje.

Komisija za društvene organizacije prati aktivnost i razvoj društvenih organizacija, potstiče ih da stalno međusobno

sarađuju, naročito u opštinama i srezovima, na zadacima od opštedruštvenog značaja koje postavlja Socijalistički savez. Komisija pomaže društvenim organizacijama da njihova aktivnost dobije što puniji socijalistički sadržaj.

Sastav Komisije za društvene organizacije: Nedeljković Raja — predsednik Komisije, Rajter Milada — sekretar Komisije; članovi: Gretić Ivica, Dietelić Pero, Ivković Vlado, Polić Zoran, Radovanović Mile, Stanković Đuro, Šegota Nikola, Uzunovski Cvetko, Vujašinović Todor i Zečević Vlada.

Komisija za štampu omogućava štampi što bolje uslove za njenu veću informativnost, efikasnost i idejno-političku usmerenost upoznavajući je sa društvenim problemima i pojavama. Na taj način Komisija utiče na opštu orijentaciju štampe i uskladuje njenu aktivnost sa opštim interesima socijalističkog razvika naše zemlje. Ona analizira razne pojave koje štampa tretira i daje predloge za preduzimanje odgovarajućih mera.

Sastav Komisije za štampu: Brkić Hasan — predsednik Komisije, Popović Milo — sekretar Komisije; članovi: Brilej Jože, Broz Pavao, Čalovska Ljiljana, Dozet Dušan, Gligorov Kiro, Janjić Vlado, Jevremović Brana, Marinović Jovan, Pašić Najdan i Sekić Dušan.

Komisija za rad među ženama prati uključivanje žena u ekonomsko-politički život zemlje, njihovo učešće u radu Socijalističkog saveza i organa društvenog samoupravljanja i predlaže mere za jačanje društveno-političke afirmacije žene.

Sastav Komisije za rad među ženama: Tomšić Vida — predsednik Komisije, Kufrin Milka — sekretar Komisije; članovi: Bijeličić Sreten, Cvetić Boska, Kardelj Pepca, Kraus dr Herbert, Naceva Mara, Papić Radovan, Savić Branka i Šćepanović Milka.

Komisija za međunarodne veze prati i proučava aktivnost u međunarodnom radničkom pokretu, radi na uspostavljanju i razvijanju veza sa radničkim i progresivnim partijama i pokretima, radi na njihovom upoznavanju sa ciljevima i politikom Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije i organizuje obaveštavanje rukovodećih organa i članova Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije o ovim aktivnostima.

Sastav Komisije za međunarodne veze: Vlahović Veljko — predsednik Komisije, Šokorac Aleksandar — sekretar Komisije; članovi: Bebler Aleš, Čolaković Rodoljub, Deleon Ašer, Kraigher Sergej, Mićunović Veljko, Perović Puniša, Popović Dušan, Simić Vladimir, Stanovnik Janez, Todorović Mijalko, Tripalo Mika i Vratuša Anton.

Pretsedništvo je zauzelo stav da se zbog važnih političkih zadataka i političkog rada organizacija Socijalističkog saveza na selu problemima sela ne može da bavi samo posebna Komisija. Na osnovu toga doneta je odluka da se Komisija za selo ukinе, a dosadašnje zadatke te Komisije preuzme na sebe Organizaciono-politički sekretarijat i postojeće komisije.

Prvom delu rada Plenuma prisustvovao je i sekretar CK SKJ Aleksandar Ranković.

Referate su podneli članovi Izvršnog komiteta CK SK Srbije Đoka Pakjović: »Dalji razvitak kooperacije u zemljoradničkim zadrugama i neki problemi socijalističkih gazdinstava« i Dragi Stamenković: »O aktuelnim problemima iz rada sindikata«. U diskusijama po referatima učestvovalo je više članova Plenuma. Zaključujući Plenum, sekretar CK SK Srbije Jovan Veselinov istakao je da problemi izneti na Plenumu i zadaci društvenih organizacija treba da budu stalni problemi komiteta i organizacija SK.

R-T. P.

PROŠIRENI PLENUM CENTRALNOG KOMITETA SAVEZA KOMUNISTA SRBIJE

Prošireni plenum CK SK Srbije, održan u Beogradu od 11 do 13 juna 1958, razmatrao je dalji razvitak kooperacije u zemljoradničkim zadrugama, neke probleme socijalističkih gazdinstava i aktuelna pitanja iz rada sindikalnih organizacija.

Plenumu su prisustvovali sekretari sreskih komiteta SK i aktivisti iz zadrudnih i sindikalnih organizacija Srbije.

PLENUM SSRN SLOVENIJE

Plenum Glavnog odbora SSRN Slovenije, održan 10 juna 1958 u Ljubljani, razmatrao je u svetlu odluka VII Kongresa SKJ probleme iz rada na selu i zadatke Socijalističkog saveza prilikom obrazovanja stanbenih zajednica.

Referat »O radu na selu« podneo je predsednik Glavnog zadrudnog saveza Slovenije Jože Ingolič, a referat »O zadacima Socijalističkog saveza prilikom organizovanja stanbenih zajednica« Vladimir Krivic.

U toku diskusije govorio je i Edvard Kardelj o problemu socijalističke izgradnje na selu i o nekim aspektima VII Kongresa SKJ.

R-M.M.

PTT SAOBRAĆAJ

Jugoslovenske pošte, telegrafi i telefoni (JPTT) vrše javnu službu prenosa poštanskih pošiljaka i telegrafsko-telefonskih saopštenja u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju.

Organizacija JPTT u našoj zemlji zasniva se na Uredbi o organizaciji, poslovanju i upravljanju Jugoslovenskim poštama, telegrafima i telefonima od 28 decembra 1953.¹ Međunarodni PTT saobraćaj organizovan je i na osnovu Svetske poštanske konvencije i Međunarodne konvencije o telekomunikacijama, kao i pravilnika i aranžmana donetih na osnovu tih konvencija, a u nekim slučajevima i na osnovu bilateralnih ugovora.

Organizacija JPTT u našoj zemlji javlja se u dva vida: kao privredna delatnost i kao javna služba.²

Privrednim organizacijama PTT saobraćaja upravljaju organi radničkog samoupravljanja. Generalnog direktora, kao najvišeg organa rukovođenja, postavlja i smenjuje Savezno izvršno veće, kome je on odgovoran za pravilno i uredno funkcionisanje PTT saobraćaja na teritoriji Jugoslavije.³

Organizacija

JPTT organizovani su kao Zajednica privrednih preduzeća PTT saobraćaja sa Generalnom direkcijom PTT na čelu.

Preduzeća su organizovana po teritorijalnom principu. Ima ih 10, sa sedištim u pravu u Beogradu, Nišu, Novom Sadu, Zagrebu, Splitu, Rijeci, Ljubljani, Sarajevu, Skopju i Titogradu. U Srbiji i Hrvatskoj postoje po tri preduzeća, dok se teritorije ostalih preduzeća poklapaju s teritorijama narodnih republika.

U sastav preduzeća ulaze osnovne jedinice: sreske pošte, telegrafi i telefoni; telegrafsko-telefonske tehničke sekcije; PTT autogaraže i PTT radionice. Kao osnovne jedinice smatraju se i saobraćajne i izmenične pošte odnosno izdvojeni telegrafi i telefoni u najvećim mestima.

Sreske pošte nalaze se, po pravilu, u sedištim srezova, a njihove teritorije, s manjim izuzecima, poklapaju se s teritorijama srezova. U njihov sastav ulaze kao izvršne jedinice sve pošte, telegrafi i telefoni s područja sreza.

Telegrafsko-telefonske tehničke sekcije za održavanje sredstava TT veza obuhvataju i po više srezova.

Garaže i radionice postoje kao osnovne jedinice samo u sedištim preduzeća.

U sastav Zajednice ulaze i posebne jedinice: Biro za obračun i kontrolu poštanskih putnika, Biro za poštansko-štednu službu i Potražni odeljak — sve sa sedištem u Beogradu. Ove posebne jedinice objedinjuju odgovarajuće vrste službe za celu zemlju.

Na kraju 1957 bilo je:

Izvršnih jedinica:	
pošte, telegrafi i telefoni	2.901
Osnovnih jedinica:	
sreske pošte, telegrafi i telefoni	115
samostalni telegrafi i telefoni	7
izdvojene pošte (saobraćajne i izmenične)	14
TTT sekcije	41
PTT garaže	9
PTT radionice	7

¹ Uredba je objavljena u »Službenom listu FNRJ«, br. 53/53, a važi od 1 januara 1954.

² Obeležja PTT kao javne službe su: dostupnost, jer se PTT uslugama svi mogu služiti, jer povezuje sva mesta u zemlji bez obzira na rentabilnost; stalnost i redovnost, jer usluživanje preko PTT ne trpi odlaganja; tarife koje propisuje nadležni državni organ i sl.

³ S obzirom na tu odgovornost, Generalna direkcija PTT može se ovlaštititi saveznim propisima da vrši određene upravne poslove iz oblasti javnog PTT saobraćaja iz nadležnosti Federacije.

Pri Generalnoj direkciji PTT postoji Institut za unapređenje PTT veza, koji se bavi naučno-istraživačkim radom u oblasti elektrovez, mehanizacije unutrašnjeg transporta i manipulacije, kao i motorizacije prevoza poštanskih pošiljaka. U Institutu problematika telekomunikacija obrađuje se u 7 grupa, a poštanske eksploatacije u jednoj grupi. Institut ima i laboratoriju u kojoj se ispituju materijali i uređaji koji se koriste u PTT.

Jugoslovenskim poštama, telegrafima i telefonima upravljaju radni kolektivi preko svojih predstavničkih organa. Samoupravljanje u JPTT se javlja u tri stepena: centralni organ upravljanja — Upravni odbor Zajednice JPTT, radnički saveti i upravni odbori pri svakom preduzeću PTT saobraćaja i radnički saveti i upravni odbori pri svakoj osnovnoj jedinici.

Upravni odbor Zajednice PTT sastoji se od 30 članova koje iz svojih redova delegiraju radnički saveti svih preduzeća. Broj članova je srazmeran broju službenika i radnika zaposlenih u preduzećima. Generalni direktor je po svom položaju član Upravnog odbora Zajednice PTT. Upravni odbor rešava pitanja značajna za celu Zajednicu: predlaganje PTT tarifa, donošenje je istvjenih propisa, odobravanje pravila preduzeća, raspodela prihoda po preduzećima, odobravanje završnog računa Zajednice itd.

Prava organa samoupravljanja u PTT preduzećima donekle su ograničena u odnosu na prava radničkog saveta u ostalim privrednim organizacijama. Ova ograničenja se javljaju zato što su neke funkcije upravljanja prenete na Upravni odbor Zajednice PTT.

Ova ograničenja postoje zbog: javnog karaktera PTT delatnosti, po čemu se ona bitno razlikuje od ostalih privrednih organizacija, jedinstvene tarife i jedinstvenih propisa za vršenje PTT službe u celoj državi, jedinstva PTT mreže, povezanosti PTT preduzeća u vršenju usluga, usmeravanja investicija međurepubličkog i međunarodnog značaja ili njihovog izvršenja na teret zajedničkih izvora finansiranja, međunarodnih PTT obaveza i potreba unutrašnje inspekcije.

Organi samoupravljanja u osnovnim jedinicama donose svoje tarife pravilnike u okviru tarifnog pravilnika preduzeća, a u ostalim funkcijama njihova je uloga savetodavne prirode. Međutim, svi ti kolektivi su zastupljeni preko svojih predstavnika i u radničkom savetu preduzeća.

U PTT se i sistem rukovođenja javlja u tri stepena: generalni direktor, kao vrhovni rukovodni organ, direktori PTT preduzeća i upravnici (šefovi) osnovnih odnosno izvršnih jedinica.

Međunarodna povezanost PTT

Jugoslavija je članica Svetskog poštanskog saveza i Međunarodne unije telekomunikacija, i aktivno učestvuje u njihovom radu.

Na poslednjem Svetskom poštanskom kongresu u Otavi, 1957, Jugoslavija je zajedno s drugih 17 zemalja izabrana u Komisiju za izvršenje i veze sa mandatom od 5 godina. Na konferenciji opunomoćenika u Buenos Airesu 1952 ona je izabrana i u Administrativni savet Međunarodne unije telekomunikacija i vrlo je aktivna u radu njenih savetodavnih komiteta.

Jugoslavija je u okviru međunarodnih PTT konvencija i aranžmana s mnogim zemljama zaključila i niz bilateralnih ugovora kojima su na najcelishodniji način regulisani međusobni odnosi iz oblasti PTT saobraćaja i utvrđene preferencijalne (snižene) tarife.

Pošanski saobraćaj

Zadatak poštanskog saobraćaja je prijem, prenos i isporuka poštanskih pošiljaka, obavljanje određenih poslova iz oblasti novčanog prometa, kao i vršenje drugih usluga koje poštanska organizacija može izvršiti na najpodesniji način. Poštanske usluge su sledeće: pismosne usluge, paketske usluge, uplate i isplate po poštan kim uputnicama, uplate i isplate po poštansko-štednim ulozima, uplate i isplate za račun Narodne banke i komunalnih banaka.

Poštanski saobraćaj vrši i druge usluge, kao što su: prevoz putnika i prtljaga poštanskim druskim transportnim sredstvima, prodaja i isplata lozova Jugoslovenske lutrije, rasturanje štampe, a u nekim narodnim republikama i naplata radiopretplate za račun Radiodifuzije.

Tabela 1
POŠTANSKA MREŽA

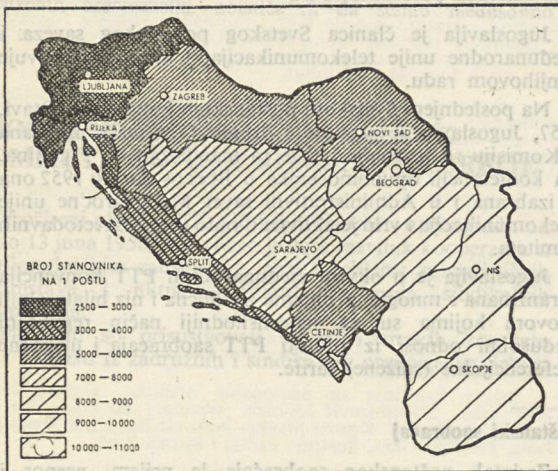
Sastav mreže	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Pošte, telegrafi i telefoni*	4.119	2.548	3.802	3.033	3.004	3.037
Putujuće pošte	121	100	108	91	96	104
Seoske poštunoše	1.010	—	2.187	1.605	2.515	2.917
Dužina poštanskih linija u km	75.845	57.777	177.297	125.542	130.040	138.501
Poštanski vagoni	275	194	270	278	255	219
Automobili	193	350	326	376	440	415
Bicikli	24	1.276	2.276	2.319	2.784	2.934
Poštanski kovčezici	9.576	6.817	9.075	9.883	13.312	14.007

* Ovaj uporedni pregled samo najvažnijih kapaciteta poštanske mreže treba da pokaže znatne promene kod tih kapaciteta. Naročito su značajne razlike kod pošta, telegrafa i telefona. Godine 1939 ovih organizacionih jedinica bilo je: stalnih 606, sezonskih 13, pomoćnih 2.018 i ugovornih 1.382; a u 1957: stalnih 2.908, sezonskih 16, pomoćnih 57, ugovornih 56.

Osnovni zadatak poštanskog saobraćaja je da organizuje što pogodniji prijem pošiljaka i da što brže izvrši njihov prenos i isporuku primaocima. Ovaj zadatak pošta može uspješnije izvršiti ako raspolaže gušćom mrežom pošta i boljim transportnim vezama s njima. U našoj zemlji ova mreža je znatno zaostala, jer na jednu poštu dolazi 5.985 stanovnika odnosno 84 kvadratna kilometra.⁴ Odgovarajući odnosi po narodnim republikama pokazuju primetne razlike:

Tabela 2
GUSTINA POŠTANSKE MREŽE

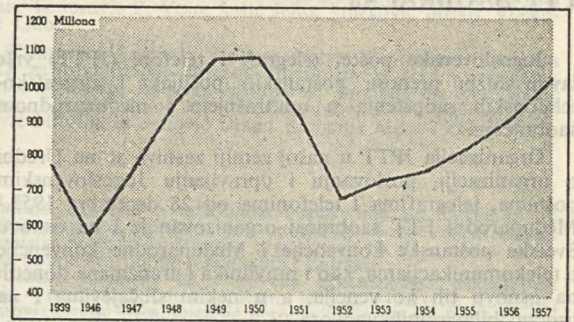
Narodna republika	Na jednu poštu dolazi	
	stanovnika	km ²
Srbija	7.873	93
Hrvatska	4.303	59
Slovenija	3.053	40
Bosna i Hercegovina	8.040	130
Makedonija	9.261	164
Crna Gora	5.500	161

Pošiljaoci mogu svoje pošiljke predati na otpremu: u samoj pošti, ubacivanjem u poštanske kovčezice (obične pismonosne pošiljke) ili predajom seoskim poštunošama. Iako se broj poštanskih kovčezica i seoskih poštunoša stalno povećava, on još ne zadovoljava potrebe.

⁴ Podaci su dati prema stanju na kraju 1957.

OBIM PTT USLUGA

Efikasnost poštanske službe zavisi i od razvijenosti železničkog, drumskog, pomorskog i vazduhoplovnog saobraćaja, koje pošta koristi. Razvijenost opšte saobraćajne mreže u našoj zemlji, s aspekta poštanskih potreba, još uvek nije dovoljna. Gde nema podesnih transportnih veza, pošta je prinudena da organizuje prenos pošiljaka sopstvenim prevoznim sredstvima koja se koriste i za prevoz putnika i prtljaga.

Isporuka ili dostava pošiljaka vrši se u gradovima svakog dana više puta. Međutim, u manjim naseljima (selima, zaseocima) isporuka pošiljaka još uvek ne zadovoljava. Iako se broj seoskih poštunoša, koji ustvari predstavljaju u izvesnoj meri putujuću poštu, stalno povećava, ovom dostavnom mrežom još uvek nije obuhvaćeno oko 2,2 miliona stanovnika koji žive u širem dostavnom rejonu.⁵

Važan vid poštanskog saobraćaja predstavlja međunarodna tranzitna poštanska služba. Preko naše zemlje prelaze znatne količine međunarodnih poštanskih pošiljaka koje se prenose našim poštanskim vagonima uključenim u kompozicije ekspresnih vozova. Važan centar za posredovanje u međunarodnoj paketskoj i pismonosnoj službi, naročito za prekomorske zemlje, predstavlja luka Rijeka, kroz koju prolaze i tranzitne pošiljke za nekoliko zemalja srednje i istočne Evrope.

Tabela 3
OBIM POŠTANSKIH USLUGA (U hiljadama)

Vrste usluga	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Ukupno	610.838	576.277	818.293	491.129	603.139	687.589
Od toga:						
Pismonosne pošiljke	527.593	512.276	763.844	446.512	533.087	603.631
Paketi	5.010	5.314	6.964	3.412	3.724	4.256
Uputnice	6.910	4.477	4.242	3.942	6.002	6.799
Platni promet	17.832	25.286	21.224	19.529	26.290	24.148
Pošiljke u međunarodnom saobraćaju — ukupno	53.493	28.924	22.019	17.734	34.036	48.755

Za posleratni obim poštanskih usluga karakterističan je njihov nagli porast sve do 1950. Međutim, sa osetnim povećanjem tarifa od novembra 1951, kao i iz drugih razloga, došlo je do znatnog pada obima poštanskih usluga. Uprkos postepenom porastu usluga u kasnijim godinama, još uvek nije dostignut obim iz 1950.

Tarife su imale uticaja na obim poštanskih usluga.

Tabela 4
INDEKS KRETANJA TARIFE POJEDINIHL USLUGA

	1939	1946	1952
Obično pismo do 20 gr težine	100	167	1.000
Dopisnica	100	150	1.000
Paket do 5 kg težine	100	200	1.500

⁵ Sem isporuke pismonosnih pošiljaka i uputnica, seoske poštunoše vrše i prodaju poštanskih maraka i vrednosnica, kao i prijem pismonosnih pošiljaka na otpremu.

Indeks kretanja obima poštanskih usluga bio je:

1949 — 100	1954 — 60
1950 — 101	1955 — 66
1951 — 82	1956 — 74
1952 — 61	1957 — 85
1953 — 61	

Opšta decentralizacija u nasoj zemlji uticala je i na smanjenje obima PTT usluga, jer su se izmenile potrebe za vezama (smanjena korespondencija i TT usluge između centralnih i republičkih organa, kao i između narodnih odbora i republičkih organa).

Telegrafski saobraćaj

Telegrafski saobraćaj, s obzirom na način usluživanja, deli se na: javne telegrafске usluge, pretplatničke telegrafске usluge (t-1-ks) i fototelegrafске usluge.

Kod javnih telegrafskih usluga pošiljalac predaje telegrafsko saopštenje na telegrafskim šalterima, a posle prijema u određeno saopštenje se dostavlja primaocu po naročitoj dostavljaču (po zahtevu pošiljaoca ili primaoca predaja odnosno isporuka telegrafskog saopštenja može se izvršiti i putem telefona ili teleprinter).a).

Kod pretplatničke telegrafije svaki pretplatnik pr ko svoga teleprinter automatski ili preko ručne telegrafске centrale uspostavlja neposredne veze s drugim telegrafskim pretplatnikom u zemlji ili inostranstvu i obavlja direktnim putem pismenu korespondenciju. Štaviše, telegrafski pretplatnik može svoje pismeno saopštenje preneti drugom telegrafskom pretplatniku iako se on u tom momentu ne nalazi u po-lovnoj prostoriji ili stanu gde je montiran teleprinter, jer prijemni aparat automatski prima saopštenje.

Pretplatnička telegrafija, kao naročito podesan vid brzog i neposrednog korespondiranja u poslovnim odnosima, sve više proširuje krug svojih korisnika, što zahteva i stalno povećanje kapaciteta ne samo u zemlji već i u odnosu na potrebe za teleks-vezama sa inostranstvom.

Fototelegrafskim putem se prenose: slike, crteži, planovi, stenogrami, pismena obaveštenja itd. Ova služba je zasad ograničena samo na stalne fototelegrafске stanice u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, a usluge iz ovih mesta mogu se obaviti i s nizom zemalja sa kojima je naša zemlja uspostavila fototelegrafsku službu (Austrija, Mađarska, Engleska, Francuska itd.). Za povremene potrebe postoji i jedna pokretna fototelegrafska stanica koja se može premeštati iz mesta u mesta.

Fototelegrafске usluge su kod nas uvedene 3 novembra 1955 i koriste ih zasad pretežno samo novinske redakcije.

Tabela 5
TELEGRAFSKA MREŽA

Vrsta sredstava	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Telegrafski aparati*	1.887	852	1.149	1.482	1.377	1.117
Od toga:						
— teleprinteri	17	178	476	594	736	942
Radiotelegrafski prijemnici i otpremnici	14	40	60	63	64	50
Dužina fizičkih vazdušnih telegrafskih vodova u km	26.574	6.368	6.814	7.507	4.745	4.732
Dužina kablovskih telegrafskih vodova — km-pari	800	438	363	814	1.213	1.308
Visokofrekventni telegrafski kanali	—	140	242	353	211	253

* Kod telegrafskih aparata stalno se smanjuje broj Morze-aparata. a neki tipovi aparata koji su ranije bili u upotrebi (Hjuz, Bodo) isključeni su potpuno iz saobraćaja.

Posle rata naša telegrafska mreža je znatno modernizovana, a pretplatnička telegrafija je automatizovana i objedinjena za celu zemlju (biranje pretplatnika u inostranstvu vrši se posredovanjem određenih telegrafskih centrala za rad sa inostranim teleks-vezama). Isto se tako nastoji da se višestruko koriste spojni telekomunikacioni putevi-vodovi (i za telegrafiju i za telefoniju), što se postiže primenom visokofrekventne tehnike

Za potrebe međunarodnog telegrafskog saobraćaja, a naročito za rad s dalekim zemljama, organizovane su radio-telegrafске veze, koje se u ograničenom obimu koriste i u unutrašnjem telegrafskom saobraćaju (u slučaju prekida linijavodova).

U cilju ubrzanja telegrafskih prenosa i kod nas se sve više uvode perforatori i automatski otpremnici kojima se nekoliko puta brže obavljaju prenosi telegrafskih saopštenja.*

Tabela 6
OBIM TELEGRAFSKIH USLUGA

(U hiljadama)

Vrste usluga	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Ukupno	4.276	4.487	7.468	2.894	5.400	6.406
Od toga:						
unutrašnji telegrami	3.301	3.960	6.871	2.343	4.195	4.916
međunarodni telegrami	673	486	563	532	861	1.029
međunarodne teleks-						
usluge*	—	—	—	—	293	401
tranzitne usluge	302	41	34	19	51	60

* Međunarodne teleks-usluge između naše i drugih zemalja uvedene su maja 1953.

I u obimu telegrafskih usluga zapažaju se slične promene kao i kod poštanskih usluga: u prvim posleratnim godinama znatan porast, a posle povećanja tarifa (novembra 1951) i drugih pomenutih razloga osetan pad, i to ne samo broja telegrama već i broja reči u telegrafskim saopštenjima.

Indeks kretanja tarife po jednoj reči telegrafskog saopštenja bio je: 1939 — 100; 1946 — 250; 1952 — 1.333.

Zbog ovako osetnog povećanja tarife došlo je do znatnog pada obima usluga, što pokazuju sledeći indeksi:

1949 — 100	1954 — 55
1950 — 109	1955 — 69
1951 — 88	1956 — 78
1952 — 42	1957 — 93
1953 — 49	

Broj reči u telegrafskim saopštenjima je takođe opadao. Tako je broj reči kod unutrašnjih telegrafskih saopštenja iznosio (u hiljadama):

1939 — 65.667	1950 — 137.420	1956 — 84.460
1947 — 77.153	1952 — 39.082	1957 — 101.048

Telefonski saobraćaj

Telefonski saobraćaj se deli na: mesni, međumetni, i međunarodni. S obzirom na način usluživanja, mesni saobraćaj se deli na ručni i automatski, dok je međumetni automatski telefonski saobraćaj u našoj zemlji zasad ostvaren samo preko takozvanih mrežnih telefonskih grupa unutar kojih se mogu uspostavljati automatske telefonske veze između pretplatnika svih mesta uključenih u te mrežne grupe.

U gradovima i većim privrednim mestima instalirane su uglavnom automatske telefonske centrale, dok ostala mesta imaju telefonske centrale s ručnom manipulacijom.

Broj telefonskih pretplatnika još uvek je mali i raste vrlo sporo.

Tabela 7
BROJ TELEFONSKIH PRETPLATNIKA

Godina	Ukupno	Centrale	
		automatske	ručne
1939	48.614	—	—
1947	59.635	36.577	23.058
1950	76.513	47.767	28.746
1952	76.944	49.674	27.270
1956	102.905	67.052	35.853
1957	112.218	73.973	38.245

* U 1956 kod naših telegrafskih veza bilo je primenjeno 29 perforatora i automatskih davača-teleprinter, a u 1957 — 54.

Prema stanju u 1957 u našoj zemlji na svakih 100 stanovnika dolazi 0,62 telefonskih pretplatnika odnosno 1,09 telefonski aparat u upotrebi (tabela 7).

Tabela 8

Broj telefonskih pretplatnika i aparata na 100 stanovnika u važnim gradovima*

Mesto	Pretplatnika	Telefona u upotrebi
Beograd	3,9	5,0
Ljubljana	3,6	7,2
Zagreb	3,5	3,8
Titograd	3,3	3,9
Dubrovnik	3,1	4,4
Rijeka	3,0	3,4
Novi Sad	2,6	4,0
Sarajevo	2,2	2,3
Split	2,1	2,5
Skopje	1,4	2,1

* Podaci prema stanju u 1956.

Prema proceni Generalne direkcije PTT, bilo bi potrebno oko 400.000 novih telefonskih pretplatničkih veza da bi se zadovoljile potrebe onih pravnih i fizičkih lica u našoj zemlji koja bi s obzirom na svoje privredne i druge funkcije trebalo da imaju telefon. Potrebe su vrlo velike, ali mogućnosti su ograničene.

Tabela 9

TELEFONSKA MREŽA

Vrsta sredstava	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Dužina vazdušnih TT linija u km	33.891*	26.326	31.679	41.320	45.170	44.986
Dužina vazdušnih mesnih i međumskih vodova u km	154.249	98.289	119.562	141.090	129.027	132.501
Dužina kablovskih mesnih i međumskih vodova (km-pari)	46.600	99.262	122.081	128.227	135.416	148.738
Visokofrekventni telefonski kanali	62	311	514	761	706	759
Telefonske centrale**	1.514	1.743	2.617	3.027	3.387	2.877
Od toga: automatske	29	56	72	79	103	110
Ukupan broj mogućih priključaka***	—	89.095	112.029	122.373	155.414	141.018
Telefonski aparati****	62.194	95.333	110.170	118.867	175.341	198.055

* U ovom broju su pokazane, radi poređenja, i telegrafске i telefonske vazdušne linije.

** Za 1957 dat je samo broj telefonskih centrala koje su u radu, dok su u podacima prethodnih godina pokazane i telefonske centrale van eksploatacije (dotrajale, u rezervi i slično). Ova napomena važi i za ukupan broj mogućih priključaka.

*** Statistika PTT pre rata nije pokazivala ukupan broj mogućih priključaka (kapacitet centrala).

**** Kod telefonskih aparata treba imati u vidu da oni nisu uvek neposredno povezani s mesnom telefonskom centralom, već posredno, preko telefonskih potcentrala.

Posle rata međumestne telefonske veze sve više se orijentišu na korišćenje visokofrekventne tehnike, jer to višestruko korišćenje jednog fizičkog spojnog voda predstavlja vrlo ekonomičan sistem. Međutim, mogućnosti korišćenja visokofrekventnih kanala su, u tehničkom i eksploatacionom pogledu, vrlo ograničene, jer su međumestni vodovi u našoj zemlji pretežno vazdušni. Od jula 1957 koristi se za međumestne telefonske veze na relaciji Beograd — Zagreb i UKT sistem (ultrakratkotalasne radioveze) s kapacitetom od 60 telefonskih kanala (a u toku su radovi na proširenju za još 60 kanala).

Za telefonske veze na daleka rastojanja danas se sve više koriste kablovske i radio-telefonske veze.

U međunarodnom telefonskom saobraćaju naša zemlja, kao tranzitna, igra značajnu ulogu. Prema planu evropskog polu-

automatskog saobraćaja, Beograd je, pored 6 drugih evropskih centrala, određen za međunarodnu tranzitnu centralu. Ovo uključivanje će se ostvariti do 1960, što znači da se od našeg telefonskog saobraćaja traži da do tog roka ubrza rekonstrukciju telefonskih veza na glavnim tranzitnim pravcima i osigura veću propusnu moć centrala i spojnih puteva.

Tabela 10

OBIM TELEFONSKIH USLUGA

(U hiljadama)

Vrsta usluga	1939	1947	1950	1952	1956	1957
Ukupno	164.445	189.309	268.109	204.025	307.430	339.781
Od toga:						
mesni razgovori	159.697	178.160	244.864	189.561	284.966	314.807
međumestni razgovori	4.376	11.041	23.138	14.329	22.096	24.515
međunarodni polazni i dolazni razgovori	332	94	105	125	307	375
tranzitni razgovori	40	14	2	10	61	84

Dok je pad poštanskih i telegrafskih usluga posle povećanja tarifa (u novembru 1951) i drugih navedenih razloga bio znatan i dugotrajniji, kod telefonskog saobraćaja je bio blaži i trajao je relativno kratko vreme, a zatim je rastao iz godine u godinu. To treba pripisati okolnostima da su u međuvremenu povećani telefonski kapaciteti i da se telefonskim uslugama pretežno služi privreda, koja se lakše prilagođava novim tarifama.

Tabela 11

INDEKS KRETANJA TELEFONSKIH TARIFA

	1939	1946	1952
Mesni telefonski razgovori kod automatskih telefonskih centrala	100	200	2.000
Međumestni razgovori:			
do 25 km udaljenosti	100	167	1.167
do 50 km	100	160	1.200
do 100 km	100	133	1.067
do 200 km	100	150	1.100
do 400 km	100	160	1.120

Indeks kretanja obima usluga bio je:

1949 — 100	1954 — 101
1950 — 103	1955 — 112
1951 — 95	1956 — 118
1952 — 78	1957 — 130
1953 — 92	

Tarife

Prodajne cene — tarife PTT usluga propisuje Savezno izvršno veće na osnovu predloga Upravnog odbora Zajednice JPPT i mišljenja Savezne saobraćajne komore, koja usklađuje cene saobraćajnih usluga u našoj zemlji.

Prodajne cene — tarife PTT usluga utvrđuju se na principu vrednosti ovih usluga. Ukupni prihodi treba da pokriju sve troškove i da omoguće i akumulaciju.

S obzirom na to da su PTT i javna služba, za pojedine vrste usluga određuju se i povlastice (novine, časopisi, štampane stvari, telegrafске izjave saučesća i čestitke itd.).

Tabela 12

STRUKTURA VREDNOSTI PTT USLUGA

(U milionima dinara)

	1954	1955	1956	1957
Ukupni prihodi	11.436	14.188	16.595	19.332
Ukupni troškovi	9.262	9.884	11.845	13.798
Dobit	2.174	4.304	4.750	5.534
Odnos dobiti prema prihodu u %	19,0	30,3	28,6	28,6

Relativno visoka dobit nije samo posledica stalnog porasta prihoda, već i postojanja neekonomske amortizacije i objektivnih teškoća da se organizuje potpuna PTT služba i u zaostalim rejonima naše zemlje (pre svega dostava preko seoskih poštovoša).

Tabela 13

PORAST PRIHODA PO GRUPAMA USLUGA

(U milionima dinara)

Vrsta prihoda	1954	1955	1956	1957
Poštske usluge	4.865	5.424	6.004	6.890
Telegrafske usluge	730	895	1.299	1.604
Telefonske usluge	4.862	6.753	7.857	8.868
Positivni saldo kod obračunatih prihoda međunarodnih PTT usluga	172	134	361	463
Ostali prihodi	807	981	1.074	1.507
	11.436	14.188	16.595	19.332

U pogledu naplate prodajnih cena po tarifi, PTT su u posebnom položaju. Naime, kod PTT usluga prodajna cena se delimično naplaćuje i pre izvršenja same usluge, ali se isto tako u znatnom obimu naplaćuje i mnogo kasnije posle izvršene usluge (kreditiranje telegrafskih, telefonskih i paketskih usluga traje prosečno 45—55 dana). Takav sistem masovnog kreditiranja često stvara PTT preduzećima teškoće normalnog finansiranja.

Kadrovi

Broj zaposlenog osoblja u PTT je u stalnom porastu i to ispred porasta PTT usluga (tabela 12).

Tabela 14

BROJ OSOBLJA U PTT

Godina	Ukupan broj osoblja	Indeks 1939—100
1939	15.928	100
1947	21.080	132
1950	26.391	166
1952	22.473	141
1956	25.443	154
1957	26.992	169

Porast osoblja je posledica pretvaranja pomoćnih i ugovornih pošta u stalne, povećavanja telekomunikacionih sredstava i povoljnijih uslova rada nego pre rata. Nepovoljnija kvalifikaciona struktura je takođe jedan od uzroka povećanja broja osoblja.

U ukupnom broju zaposlenog osoblja u 1957 žene učestvuju sa 31%.

Na kraju 1957 bilo je 43,3% osoblja sa osnovnom školom, 43,7% s nižom srednjom školom, 11,8% sa srednjom školom i 1,2% s fakultetskom spremom.

Stručno obrazovanje kadrova, osim pomoću kurseva, ispita i ličnih oblika stručnog obrazovanja, sprovodi se i preko 2 viša PTT tečaja i 10 nižih tečajeva, u kojima se stručno usavršava manipulativno osoblje. U JPPT rade i tri industrijske škole (u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani), u kojima se školuju TT mehaničari i monter.

Investicije

PTT mreža je u toku Drugog svetskog rata bila velikim delom uništena ili je pojedine njene uređaje i transportna sredstva odneo okupator. Zato su u prvim posleratnim godinama gotovo sva investiciona ulaganja bila usmerena na obnovu i tek u 1947 počelo je sistematsko proširivanje i modernizovanje PTT mreže.

Teškoću je predstavljala nužnost pretežnih nabavki telegrafsko-telefonskih uređaja iz inostranstva, što je iziskivalo obezbeđenje deviznih sredstava. Poslednjih godina razvija se i domaća industrija uređaja i materijala potrebnih za proširenje, modernizaciju i održavanje TT mreže.⁷

U cilju utvrđivanja jedne dugoročnije investicione politike PTT veza, Generalna direkcija PTT je izradila generalne planove razvoja PTT mreže, posebno za svaku granu saobraćaja. Planovima se predviđa automatizacija telegrafске i telefonske mreže odnosno osetno povećavanje poštanskog voznog parka.

Generalni planovi će se izvršavati sukcesivno putem perspektivnih i tekućih investicionih planova.

Tabela 15

INVESTICIONA ULAGANJA*

(U milionima dinara)

	1947—1951	1952—1956	1957—1961
Bruto investicije	16.058	17.110	28.700
Od toga:			
— građevinski objekti (zgrade i TT linije)	9.876	6.729	11.308
— domaća oprema	5.942	7.844	11.834
— uvozna oprema		2.143	4.898
— ostalo	240	394	660

* Prema podacima Saveznog zavoda za privredno planiranje. Sve vrednosti su obračunate prema cenama iz 1956.

Za tekuće finansiranje investicija postoje sledeći izvori finansiranja:

— Investicioni fond Zajednice PTT, koji se formira iz ustupljenog doprinosa na dohodak privrednih organizacija;

— investicioni fondovi koji se formiraju iz čistog prihoda PTT preduzeća;

— amortizacioni fondovi PTT preduzeća;

— dotacije narodnih odbora i republika i investicioni udeli onih organa ili privrednih organizacija koji treba da koriste odgovarajuća sredstva veza u kooperaciji;

— dugoročni zajmovi (u manjoj meri).

Osnovne teškoće u investicionim poslovima JPPT nastaju i zbog toga što se ugovori o nabavkama uređaja moraju zaključivati na duže rokove (zbog dugih proizvodnih procesa) i što se investiciona ulaganja ne mogu vršiti prema tekućim potrebama već u skladu s budućim potrebama i posebnim uslovima (izgradnja mesnih telefonskih mreža, obezbeđenje veza prema lokaciji bazične industrije koja je u izgradnji). Osim toga, PTT kao javna služba moraju vršiti investiciona ulaganja i tamo gde se ne očekuje da će takva investiciona ulaganja postati uskoro rentabilna.

V. Š.

Prema podacima statistike PTT.

⁷ Uz finansijsku i stručnu pomoć JPPT osnovane su posle rata fabrike: »Nikola Tesla« u Zagrebu i »Mihajlo Pupin« u Beogradu, obe za proizvodnju telegrafsko-telefonskih uređaja. Fabrika »Iskra« u Kranju takođe proizvodi telefonske uređaje. Pojedini materijali za telekomunikacije se proizvode i u drugim fabrikama u našoj zemlji: kablovi u Svetozarevu; žica u Sevojnu i Slovenskoj Bistrici, izolatori u Novom Sadu i Arandelovcu itd.

ISPRAVKA

U informaciji »Železnički transport« na str. 214 (48) u drugom redu umesto 11.735 km treba 11.760 km.

PROIZVODNJA I PRERADA DUVANA

Duvan ima u Jugoslaviji veliki ekonomski i socijalni značaj.

Ekonomski značaj se ogleda u relativno visokom učešću industrije duvana u narodnom dohotku. U periodu 1954—56 dohodak od industrije duvana je u ukupnom narodnom dohotku učestvovao sa 3%, a u ukupnom dohotku industrije sa 7%. Ovo je rezultat visoke akumulacije koja se ostvaruje u ovoj industriskoj grani. Značajno je i učešće duvana u izvozu. U 1954—56 izvoz duvana je iznosio 5,6% ukupne vrednosti izvoza. To vrednosti duvan zauzima četvrto mesto na listi izvoznih artikala.

Duvan se kod nas gaji uglavnom u nerazvijenim i prenaseljenim područjima, koja se odlikuju nečovoljno upslenom radnom snagom i niskim ličnim dohocima. Kako on pretstavlja veoma intenzivnu poljoprivrednu kulturu, čije gajenje — u poređenju sa ostalim kulturama — iziskuje veći utrošak rada¹ i obezbeđuje veći dohodak po hektaru,² njegova proizvodnja u domaćim uslovima ima određeno socijalno-ekonomsko dejstvo.³ Gajenjem duvana bavi se 11% poljoprivrednog stanovništva.

Proizvodnja duvana

Duvan je u našim krajevima počeo da se gaji veoma rano.⁴ Povoljni ekološki uslovi su omogućili da se njegova proizvodnja, po obimu i kvalitetu, razvije do visokog stepena. Jugoslavija danas spada među važne proizvođače orijentalnih duvana (tabela 1).

Tabela 1
POZNATIJI PROIZVOĐAČI ORIJENTALNIH DUVANA*

	1934—38		1948		1956	
	hektara	tona	hektara	tona	hektara	tona
Turska	72.000	55.400	106.000	44.000	172.000	116.000
Grčka	89.000	57.400	72.000	36.700	118.000	82.200
Bugarska	35.000	31.800	—	—	89.000	57.000
Jugoslavija	16.000	17.000	33.977	29.310	41.200	30.700

* Podaci FAO

U odnosu na predratni period, proizvodnja duvana u Jugoslaviji se znatno povećala. Njen predratni i posleratni desetogodišnji prosek prikazuje tabela 2.

Tabela 2
PROSEČNA PROIZVODNJA DUVANA U JUGOSLAVIJI

Period	Požeta površina (ha)	Prinos	
		ukupan (t)	po ha (q)
1930—39	14.900	14.700	9,9
1947—56	36.000	29.000	8,0

Porast proizvodnje proističe iz povećanja površina, dok je prinos po hektaru nešto opao, uglavnom, zbog izmenjenog odnosa u tipskom asortimanu duvana i nedovoljne primene agrotehničkih mera.

¹ Na obradu jednog hektara duvana utrošeno je u 1957 prosečno 778 nadnica.

² Prema prinosima i cenama u 1957, prihod s jednog hektara iznosi: od duvana 250.200 din., šećerne repe 83.050 din., suncokreta 40.500 din., kukuruza 37.800 din., pšenice 34.100 din.

³ S obzirom na znatan utrošak rada, visok dohodak koji duvan daje po hektaru ne znači, pri sadašnjem odnosu cena, i odgovarajući visok rentabilitet. Međutim, to ima sekundaran značaj kad je u pitanju ionako nedovoljno uposlana radna snaga s veoma ograničenim dohotkom.

⁴ Proizvodnja duvana u jugoslovenskim oblastima datira još iz druge polovine XVI veka.

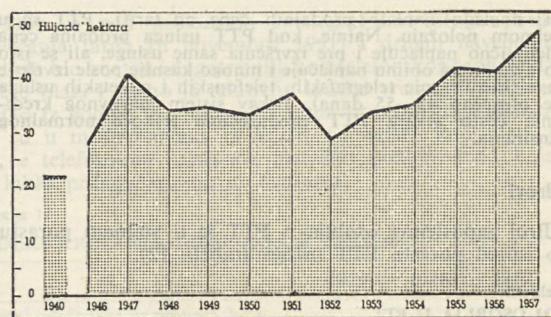
Proizvodnja duvana u posleratnom periodu pokazuje povoljne tendencije (tabela 3).

Tabela 3
POSLERATNA PROIZVODNJA DUVANA U JUGOSLAVIJI

Godina	Požeta površina (ha)	Prinos		Godina	Požeta površina (ha)	Prinos	
		ukupan (t)	po ha (q)			ukupan (t)	po ha (q)
1939	15.981	16.530	10,3	1952	28.791	14.840	5,2
				1953	35.945	30.850	8,6
1948	33.977	29.310	8,6	1954	36.839	32.320	8,8
1949	34.228	30.830	9,0	1955	41.656	43.260	10,4
1950	33.587	15.840	4,7	1956	41.200	30.700	7,4
1951	37.104	27.800	7,5	1957	56.400	63.300	11,2

Sa izuzetkom nekoliko izrazito sušnih godina (naročito 1950 i 1952), proizvodnja duvana stalno raste, a prinosi po hektaru su poslednjih godina skoro dostigli predratni nivo, iako značajnija upotreba agrotehničkih mera tek prestoji.

KRETANJE POVRŠINA ZASEJANIH DUVANOM

Jugoslavija ima uglavnom četiri proizvodna duvanska područja.

Područje proizvodnje makedonskih tipova duvana, koje pored Makedonije obuhvata i južni deo Srbije, po svom geografskom položaju i klimi ima posebne uslove za proizvodnju orijentalnih duvana. Duvani sa ovog područja mogu se uporediti s najboljim grčkim, bugarskim i turskim duvanima. Veoma se traže na svetskom tržištu.

Proizvodnja duvana u ovom području se posle rata osetno povećala. U 1939 proizvedeno je oko 9.150 t, u 1953 — 20.274 t, u 1955 — 29.238 t, a u 1957 — oko 42.500 t. U ukupnoj proizvodnji duvana u zemlji ovo područje je u 1957 učestvovalo sa 67%.

Na ovom području zastupljene su uglavnom tri sorte duvana: »Jaka«, »Prilep« i »Otljak«.

»Jaka« je tipičan predstavnik sitnolisnih aromatičnih duvana orijentalnog tipa. U fabricaciji služi za aromatizaciju najfinijih cigareta. Proizvodnja ove sorte duvana je u 1957 iznosila oko 10.534 t (17% ukupne proizvodnje).

»Prilen« se, sem u Makedoniji, proizvodi i u rejonu srednjeg Pomoravlja, u području Timoka, a u manjoj količini i na Kosmetu. I ova sorta služi za aromatizaciju duvanskih preradina. U 1957 proizvodnja »Prilepa« je iznosila oko 24.780 t (39% ukupne proizvodnje).

»Otljak« je, van Makedonije, zastupljena i na Kosmetu, a delom i u rejonu Preševa. U 1957 proizvedeno je oko 7.194 t duvana ove sorte (11% ukupne proizvodnje).

Jadransko područje obuhvata Hercegovinu, Crnu Goru i Dalmaciju. Pod uticajem mediteranske klime u ovim krajevima se razvio poseban tip duvana, poznat pod nazivom »hercegovački«. Duvani ovih reiona predstavljaju zasebnu grupu krupnolisnih cigaretnih duvana i odlikuju se izuzetnim svojstvima.

I u ovim krajevima proizvodnja duvana pokazala je posle rata značajan porast. U 1939 proizvedeno je oko 5.700 t, u 1953 — 5.048 t, u 1955 — 9.652 t, a u 1957 — oko 12.780 t. Učešće jadranskog područja u ukupnoj proizvodnji duvana u zemlji iznosi u 1957 oko 20%.

Među poznatije sorte duvana, zastupljene u ovim rejonima, spadaju »Ravnjak« i »Tanče«.

»Ravnjak« je najrasprostranjenija sorta hercegovačkih duvana i daje dobar prinos.

»Tančec« se gaji na ograničenom području. On ima kraći vegetacioni period, ali daje nešto slabiji prinos od »Ravnjaka«.

Centralno područje obuhvata u Srbiji rejone Bajine Baste, Ljubovije i Kruševca. Ovi krajevi nisu najpovoljniji za proizvodnju kvalitetnih duvana, jer se nalaze u zoni pretežno kontinentalne klime. Zbog toga se u njima duvan gaji na relativno ograničenim površinama. U Bosni ovo područje obuhvata rejone Bratunca, Foče, Orašja i dr.

Proizvodnja duvana u ovim krajevima je u 1939 iznosila oko 300 t, a u 1957 oko 2.450 t. Učešće centralnog područja u ukupnoj proizvodnji duvana je u 1957 bilo ispod 2%.

U Srbiji zastupljeni su: »Bajinobaštanska jaka« i »Prosočan«, a u Bosni »Ravnjak«.

»Bajinobaštanska jaka« se proizvodi u rejonu Bajine Bašte i Ljubovije. Vodi poreklo od orijentalnih duvana tipa »Jaka«.

»Prosočan« je zastupljen u rejonu Kruševca. Prilagođen je ravničarskim i padinskim terenima. Služi za izradu jakih cigareta.

Vojvodansko područje obuhvata Bačku i Banat. U njemu se gaji krupnolisni duvan, prilagođeni istočnokontinentalnoj klimi. Ove sorte duvana se upotrebljavaju za izradu cigara, duvana za lulu i cigareta slabijeg kvaliteta.

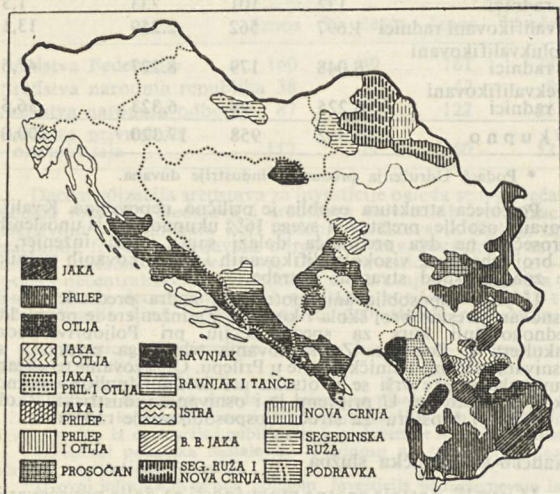
Proizvodnja duvana u vojvodanskom području u 1939 iznosila je oko 1.380 t, u 1953 — 3.810 t, u 1955 — 5.740 t, a u 1957 — oko 4.970 t. U ukupnoj proizvodnji duvana u zemlji ovo područje je u 1957 učestvovalo sa oko 8%.

Proizvode se dve sorte: »Segedinska ruža« i »Nova Crnja«.

»Segedinska ruža« uspeva na plodnom ravničarskom tlu i daje dobar prinos. Njeno lišće se koristi za povoj i uložak cigara, a upotrebljava se i za lulu.

»Nova Crnja« je prilagođena mahom lakim i peskovitim zemljištima. Služi kao dodatak u izradi cigareta nižih vrsta.

RASPROSTRANJENOST POJEDINIH SORTI DUVANA

Otkup

Otkup duvana od proizvođača vrše preduzeća za obradu duvana preko otkupnih komisija. Proizvođači su dužni da obranu i osušen duvan srede i sortiraju prema propisanim merilima.

Otkupne cene zavise od sorte, kategorije i klase duvana.

U zavisnosti od različitih prirodnih uslova, javljaju se i primetne razlike prosečnih ostvarenih cena između pojedinih krajeva zemlje. U 1957 prosečna otkupna cena je bila u Makedoniji 398 din., u Srbiji 270 din., u Crnoj Gori 275 din., u Hrvatskoj 245 i Bosni i Hercegovini 265 din. po kg. Prosečna otkupna cena u zemlji iznosila je 326 din. po kg.

Obrada i prerada duvana

Industrijska obrada obuhvata sređivanje i fermentaciju duvana, a prerada proizvodnju duvanskih preradevina.

Kapaciteti i proizvodnja fermentisanog duvana. — Fermentacija se vrši u preduzećima za obradu duvana. Sređivanje i fermentacija otkupljenih duvana se obavlja sezonski i

vansezonski odnosno prirodnim i veštačkim putem. Proces prirodne, sezonske fermentacije traje oko 7 meseci i zahteva samo podesne magacine. Veštačka, vansezonska fermentacija vrši se u fermentacionim komorama, koje su snabdevene naročitim uređajima za klimu i trajanje prosečno 15 dana. Pored znatne uštede u vremenu, vansezonska fermentacija smanjuje rizik od kvara. Prema podacima iz 1955, sezonski se fermentiše oko 2/3, a vansezonski 1/3 ukupne količine fermentisanog duvana.

U zemlji ima 68 preduzeća za obradu duvana⁵: u Srbiji 20, Makedoniji 21, Bosni i Hercegovini 13, Hrvatskoj 9 i Crnoj Gori 5. Ukupan kapacitet ovih preduzeća je u 1957 iznosio 32.170 t, od čega na Makedoniju otpada 12.400 t, na Srbiju 8.900 t, na Bosnu i Hercegovinu 7.600 t, na Hrvatsku 2.600 t i na Crnu Goru 670 t.⁶ Iako je posle rata izgrađen znatan broj magacina i fermentacionih komora, raspoloživi kapaciteti ne mogu primiti i obraditi sve količine duvana koje se dobijaju berbom. Računa se da nedostaje još oko 25.000 t fermentacionih kapaciteta. Srazmerno svojim potrebama, najveći manjak imaju Srbija i Makedonija.

Proizvodnja fermentisanog duvana je u posleratnom periodu znatno veća nego pre rata (tabela 4).

Tabela 4

PROIZVODNJA FERMENTISANOG DUVANA

Godina	Tona	Godina	Tona
1939	16.525	1953	16.771
1949	24.229	1954	30.475
1950	21.343	1955	32.109
1951	15.380	1956	40.998
1952	24.369	1957	31.154

Zbog oscilacija koje izazivaju nerodne godine, porast proizvodnje fermentisanog duvana pretstavlja samo opštu tendenciju. Uticaj nerodne godine na obim obrade ispoljava se u narednoj godini.

Kapaciteti i proizvodnja duvanskih preradevina. — Prerada fermentisanog duvana vrši se u fabrikama za izradu duvanskih preradevina.

U zemlji ima 11 fabrika duvana koje izrađuju cigarete i ostale preradevine: u Nišu, Rovinju, Zadru, Zagrebu, Ljubljani, Banjoj Luci, Mostaru, Sarajevu, Prilepu, Skopju i Titogradu. Njihov godišnji kapacitet za proizvodnju cigareta, obračunat u 2 smene, iznosi oko 20.000 t.⁷

Fabrike duvana u celini raspolazu prilično istrošenim i ekonomski zastarelim mašinskim parkom, usled čega je teško postići rad punim kapacitetom.

Dinamika proizvodnje duvanskih preradevina pokazuje neke karakteristične oscilacije u tonama (tabela 5).

Tabela 5

PROIZVODNJA DUVANSKIH PRERADEVINA

Godina	Tona	Godina	Tona
1939	11.771	1953	13.785
1949	19.891	1954	15.599
1950	19.270	1955	16.201
1951	14.146	1956	16.410
1952	12.571	1957	17.868

Znatan porast proizvodnje duvanskih preradevina u prvim posleratnim godinama, u odnosu na predratni obim, omogućen je ne samo povećanim prinosom duvana u poljoprivredi već i relativno veoma niskim cenama duvanskih preradevina u odnosu na cene ostale potrošne robe. S korekcijama i osetnim povišenjem prodajnih cena u 1951, došlo je do opadanja potrošnje, a time i proizvodnje duvanskih preradevina. U kasnijim godinama proizvodnja

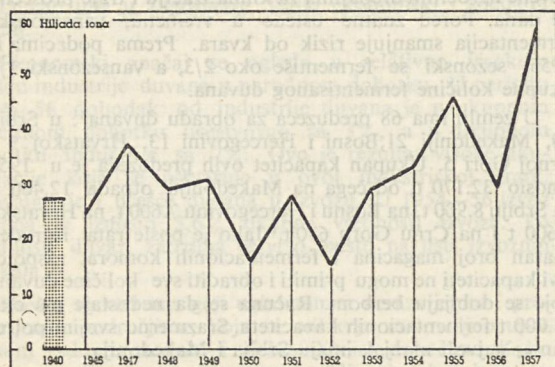
⁵ Broj preduzeća po republikama prema podacima Udruženja preduzeća industrije duvana.

⁶ Kapacitet obuhvata samo onaj smeštajni prostor koji je izgrađen u tu svrhu. Kod veće poljoprivredne proizvodnje koriste se i nena-menjske prostorije.

⁷ Podatak Udruženja preduzeća industrije duvana.

postepeno raste, ali još nije dostigla nivo iz prvih posleratnih godina. Pri sadašnjem obimu proizvodnje kapaciteti se koriste sa oko 80%.

KRETANJE PROIZVODNJE DUVANA

Asortiman duvanskih preradevina, pored cigareta koje su podeljene u 5 kvalitativnih grupa, obuhvata i cigare, rezani duvan, duvan za lulu i žvakanje, burmut i nikotin, koji se upotrebljava za suzbijanje biljnih štetočina i u medicinske svrhe.

Potrošnja

Pošto se u inostranstvo izvoze samo neznatne količine duvanskih preradevina, može se — ne uzimajući u obzir prelazne zalihe — uzeti da se potrošnja u pojedinim godinama približno poklapa s proizvodnjom. Zbog toga podaci o proizvodnji duvanskih preradevina po stanovniku istovremeno karakterišu i nivo potrošnje (tabela 6).

Tabela 6
PROIZVODNJA DUVANSKIH PRERAĐEVINA PO STANOVNIKU

Godina	Kg	Godina	Kg
1939	0,75	1953	0,81
1949	1,23	1954	0,90
1950	1,18	1955	0,92
1951	0,85	1956	0,92
1952	0,75	1957	0,98

Osetan je pad potrošnje posle poskupljenja cigareta u 1951. U poslednjim godinama nivo potrošnje po stanovniku postepeno raste.

Izvoz

Jugoslavija izvozi gotovo isključivo fermentisani duvan. Posle oslobođenja izvoz fermentisanog duvana je znatno porastao i zahvata značajne količine ukupne proizvodnje fermentisanog duvana.

Kretanje našeg posleratnog izvoza duvana zavisilo je od konjunktura na svetskom tržištu i od razvoja međunarodnih odnosa (tabela 7).

Tabela 7
PROIZVODNJA I IZVOZ FERMENTISANOG DUVANA

Godina	Proizvodnja (t)	Izvoz (t)	Učešće izvoza u proizvodnji (%)	Godina	Proizvodnja (t)	Izvoz (t)	Učešće izvoza u proizvodnji (%)
1939	16.525	3.141	19	1953	16.771	6.142	37
1949	24.229	12.582	52	1954	30.475	7.003	23
1950	21.343	7.837	37	1955	32.109	14.645	45
1951	15.380	5.808	37	1956	40.998	20.041	49
1952	24.369	8.378	36	1957	31.154	15.513	50

U prvim posleratnim godinama, znatno povećanje proizvodnje i povoljni odnosi sa istočnoevropskim zemljama uticali su na osetan porast izvoza. Sa nastupanjem sušnih godina i ekonomskom blokadom obim izvoza se upadljivo smanjuje. Povoljne berbe u poslednjim godinama, osvajanje

novih tržišta i obnova odnosa sa istočnim zemljama utiču na ponovan porast izvoza do obima koji obuhvata polovinu ukupne proizvodnje fermentisanog duvana.

Jugoslovenski duvan se izvozi u mnoge evropske i van-evropske zemlje (tabela 8).

Tabela 8
GLAVNI UVOZNICI JUGOSLOVENSKIH DUVANA U 1957

Zemlje-uvoznice	Izvezeno u tonama	Zemlje-uvoznice	Izvezeno u tonama
Francuska	3.069	ČSR	700
SAD	2.899	Mađarska	508
SSSR	2.367	Zapadna Nemačka	399
Egipat	1.985	Austrija	374
Poljska	1.847		

Ostale količine izvoze se u Belgiju, Holandiju, Švedsku, Finsku, Tunis, Alžir, Izrael i Švajcarsku.

Kadrovi

Broj ukupno zaposlenog osoblja u industriji duvana na dan 1 januara 1957 iznosio je 17.320. Strukturu zaposlenog osoblja po kvalifikacijama prikazuje tabela 9.

Tabela 9
SASTAV OSOBLJA PO KVALIFIKACIJAMA*

Kvalifikacije	Duvanska struka	Pomoćne grane	Ukupno	Učešće (u %)
Inženjeri	37	4	41	0,2
Tehničari	223	14	237	1,4
Visokokvalifikovani radnici	132	101	233	1,3
Kvalifikovani radnici	1.697	562	2.259	13,1
Polukvalifikovani radnici	8.048	179	8.227	47,5
Nekvalifikovani radnici	6.225	98	6.323	36,5
Ukupno	16.362	958	17.320	100,0

* Podaci Udruženja preduzeća industrije duvana.

Postojeća struktura osoblja je prilično nepovoljna. Kvalifikovano osoblje predstavlja svega 16% ukupnog broja uposlenih. Prosečno na dva preduzeća dolazi samo jedan inženjer, a i broj tehničara, visokokvalifikovanih i kvalifikovanih radnika je znatno ispod stvarnih potreba.

U cilju osposobljavanja potrebnog kadra predviđen je ili osnovan izvestan broj škola i kurseva. Za inženjere je predviđen jednogodišnji kurs za specijalizaciju pri Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu. Za školovanje tehnologa priprema se osnivanje srednje tehničke škole u Prilepu. Obrazovanje tehničara duvanske struke vrši se u oteku pri Srednjoj poljoprivrednoj školi u Leskovcu. U pripremi je i osnivanje industrijskih škola u Prilepu i Mostaru za stručno osposobljavanje radnika.

Naučno-istraživačka služba

U zemlji postoje znatne mogućnosti za dalje povećavanje i unapređivanje poljoprivredne proizvodnje, obrade i predrade duvana.

U cilju proučavanja ovih mogućnosti, osnovani su duvanski instituti u Beogradu, Zagrebu, Mostaru, Prilepu i Titogradu. Svrha ovih ustanova je da primenom naučnih metoda rade na unapređivanju proizvodnje duvana u rejonima svojih republika; da putem ekološkog i tipskog rejoniranja rade na što uspešnijem korišćenju prirodnih uslova za kulturu duvana; da proučavaju bolesti i štetočine na duvanu i pronalaze efikasnija sredstva i metode za njihovo suzbijanje.

Instituti imaju više od 30 oglednih stanica i polja na kojima se proučavaju regionalni problemi selekcije, agrotehnike i primarne obrade duvana. Oni proizvode i potrebne količine selekcionisanog duvanskog semena koje, preko preduzeća za obradu duvana, dele proizvođačima. U institutima proizvođači duvana mogu dobiti sva potrebna uputstva i savete o proizvodnji duvana.

Pored toga, instituti naučno obrađuju sve probleme industrije duvana, naročito u pogledu poboljšavanja tehnološkog procesa i povećavanja produktivnosti rada.

I. S.

INVESTICIJE U 1957 GODINI¹

Privredna aktivnost u 1957 bila je veoma intenzivna. U odnosu na 1956, industrijska proizvodnja je porasla za 17% a poljoprivredna za 35%.² Povoljan razvoj osnovnih oblasti proizvodnje doveo je i do značajnog porasta narodnog dohotka — za 22%.³ To je dovelo i do znatno višeg nivoa investicija u osnovne fondove nego što je bilo predviđeno Saveznim društvenim planom. Taj nivo je bio viši i od ostvarenih investicija u 1956.⁴

(U milijardama din.)

1956	1957	Indeks
393	464	118

Povećanje investicija za 18% predstavlja najveći godišnji porast investicija od 1953.

U 1957 znatno su povećane i investicije u obrtno fondove, što se može zaključiti iz porasta kredita za obrtna sredstva. Ovi krediti su se povećali u 1957 za 21% (od 1.000,8 milijardi din. krajem 1956 na 1.214,7 milijardi din. krajem 1957).⁵

1957 je povoljna i sa stanovišta privatnih investicija. Dok je u 1956 procenjeni obim privatnih investicija iznosio 50,8 milijardi din., u 1957 on se ceni na 98 milijardi din., od kojih 68 milijardi u osnovnim fondovima, a 30 milijardi u zalihama.

Obim i struktura investicija

U 1957 je nastavljen proces decentralizacije izvora sredstava za investicije. Utrošak sredstava za investicije iznosio je po izvorima:

(U milijardama din.)

	1956		1957	
	Iznos	% učešća	Iznos	% učešća
Sredstva Federacije	160	40	161	34
Sredstva narodnih republika	38	9	42	8
Sredstva narodnih odbora	87	22	122	26
Sredstva privrednih organizacija	117	29	150	32

Decentralizacija sredstava za investicije ogleda se u povećanju učešća lokalnih sredstava i sredstava privrednih organizacija. Dejstvom instrumenata koji trošenje sredstava iz Opšteg investicionog fonda uslovljavaju određenim angažovanjem i ostalih izvora investicionih sredstava. Opšti investicioni fond je — i pored decentralizacije — zadržao usmeravajući uticaj. Na taj način je iz decentralizovanih sredstava korišćeno u 1957 oko 27 milijardi din., od čega najveći deo otpada na učešća za

¹ »Investicije u privrednom razvoju Jugoslavije«, »Jugoslovenski pregled«, br. 9/57.

² »Indeks« br. 3/58.

³ Podatak Saveznog zavoda za privredno planiranje.

⁴ Podaci korišćeni u ovoj informaciji, ukoliko nije naveden drugi izvor, potiču iz evidencije i publikacija Jugoslovenske investicione banke.

U obradi podataka nastale su, u odnosu na raniju informaciju, sledeće metodološke promene:

U ovoj informaciji se pod pojmom investicija podrazumevaju investicije u osnovna sredstva. Investicije u obrtno fondove su označene punim imenom.

U ranijoj informaciji godišnji iznosi investicija iz društvenih fondova odnosili su se na računsku godinu i obuhvatili su isplate izvršene do kraja februara za radove u protekloj godini. U 1957 obračun se odnosi na kalendarsku godinu, ali bez isplata u januaru i februaru iste godine koji se odnose na raniju, 1956 godinu. Ovo iz razloga što su u decembru 1957 izvršene mnoge isplate koje su ranije dospedale u januaru i februaru sledeće godine, pa je stoga ovako obuhvaćeni iznos investicija najbliži stvarnom obimu izvršenih radova. Iako uporedivost nije potpuna podaci se mogu koristiti orijentaciono.

Investicije u razdoblju 1947 do 1956 iskazane su u cenama 1956, a investicije u 1957 po tekućim cenama. Cene su ostale na približno istom nivou, pa razlike nisu velike.

Investiciono održavanje, koje je u ranijim godinama bilo obuhvaćeno amortizacijom, vrši se u 1957 na teret redovnih troškova. Stoga je iznos investicija koji se u ovoj informaciji odnosi na 1956 umanjen, radi postizanja uporedivosti sa podatkom iz 1957, za vrednost investicionog održavanja od 52,3 milijarde. Kako podatak za 1957 ne sadrži ni vrednost prodaje osnovnih sredstava, jer prodaja predstavlja njihovo prelivanje, to je iznos investicija u 1956 umanjen za daljih 9,0 milijardi, koliko iznosi vrednost prodaje u toj godini. Tako je vrednost investicija u 1956, koja je prema ranijoj informaciji iznosila 454,7 milijarde, svedena na 393,4 milijarde.

U nedostatku pouzdane evidencije o investicionim ulaganjima u obrtno fondove mogu se koristiti i podaci o kretanju kredita za obrtna sredstva.

⁵ Podaci »Statističkog biltena Narodne banke FNRJ«, br. 6/58.

⁶ Podaci Saveznog zavoda za privredno planiranje.

zajmove iz Opšteg investicionog fonda. Tako su, i bez administrativne centralizacije, sredstva investitora i političko-teritorijalnih jedinica usmerena ka ispunjenju prioritarnih zadataka Perspektivnog plana. Ovakav način investiranja doveo je do jačanja njihove materijalne zainteresovanosti i odgovornosti.

Dok je u prethodnim godinama učešće amortizacije raslo brže od ukupnog porasta bruto investicija, u 1957 svi vidovi investicija rastu ravnomerno. Odnos uplaćene odnosno utrošene amortizacije i neto investicija prema bruto investicijama u 1957 se nije promenio:

(U milijardama din.)

	1956		1957	
	Iznos	% učešća	Iznos	% učešća
Bruto investicije	393,4	100	464,0	100
Uplaćena amortizacija	115,3	29	132,6	29
Utrošena amortizacija	75,1	19	88,6	19
Neto investicije*	278,1	71	331,4	71

* Prikazane neto investicije su veće od stvarnih zbog nerealnog i nepotpunog obračuna amortizacije.

U skladu s postavkama investicione politike izmene u strukturi investicija dolaze u 1957 do jačeg izražaja:

(U milijardama din.)

	1956		1957	
	Iznos	% učešća	Iznos	% učešća
Privredne investicije	319	79	351	74
Industrija i rudarstvo	167	41	157	33
Poljoprivreda	34	8	52	11
Šumarstvo	9	2	9	2
Građevinarstvo	8	2	13	3
Saobraćaj	79	20	93	19
Trgovina	18	5	22	5
Zanatstvo	4	1	5	1
Neprivredne investicije	83	21	124	26
Stanbeno-komunalna delatnost	55	14	79	17
Kulturno-socijalna delatnost	16	4	19	4
Delatnost državnih organa i ostalo	12	3	26	5
Ukupno	402	100	475	100

Izmene u strukturi investicija, započete u ranijim godinama, nastavljaju se u 1957 bržim tempom, i to uglavnom na račun smanjenja učešća investicija u industriji.

Odnos između privrednih i neprivrednih investicija se primetno menja. Učešće privrednih investicija opada, a učešće neprivrednih investicija raste.

Do strukturnih promena je došlo i u privrednim investicijama. Naročito je značajno što je smanjenje investicija u industriji omogućilo povećano ulaganje u poljoprivredu, što je imalo veoma povoljan uticaj na porast poljoprivredne proizvodnje. Udeo građevinarstva je neznatno porastao, a udeo saobraćaja opao, dok je učešće šumarstva, trgovine i zanatstva ostalo isto.

U neprivrednim investicijama došlo je do osetnog porasta učešća investicija u stanbeno-komunalnu delatnost, prvenstveno u stanbenu izgradnju. U 1957 ukupno je izgrađeno 26.689 stanova sa površinom od 2.024.341 m². Najveći deo izdataka za ove svrhe potiče iz fondova za stanbenu izgradnju. Od ukupno 72 milijarde din., izdate za izgradnju stanova u 1957, iz ovih fondova je izdato 45 milijardi. Fondovi za stanbenu izgradnju su se pokazali kao jedan od efikasnih instrumenata za usmeravanje investicija u tom pravcu.

Promene u ekonomskoj strukturi investicija dovele su i do promena u njihovoj tehničkoj strukturi:

(U milijardama din.)

	1956		1957	
	Iznos	% učešća	Iznos	% učešća
Građevinski radovi	185	46	228	48
Oprema	173	43	202	43
Ostalo	44	11	45	9
Ukupno	402	100	475	100

U poređenju s ranijim godinama učešće građevinskih radova je poraslo na račun ostalih elemenata tehničke strukture investicija. To je rezultat povećanog ulaganja u stanbenu izgradnju, kod koje je udeo građevinskih radova dominantan. Inače, kod

privrednih investicija — u skladu s ranijim tendencijama — učešće građevinskih radova i dalje lagano opada, dok udeo opreme raste.⁷

Struktura investicija po republikama u 1957 pokazuje vezne promene u odnosu na prethodnu godinu:

Narodna republika	1956			1957		
	Iznos (mlrd. din.)	% učešća	Na 1 stanovnika (mlrd. din.)	Iznos (mlrd. din.)	% učešća	Na 1 stanovnika (mlrd. din.)
Srbija	151	38	20.634	185	39	24.839
Hrvatska	97	24	24.763	112	25	27.257
Slovenija	52	13	33.744	64	13	40.455
Bosna i Hercegovina	58	14	18.801	68	14	21.465
Makedonija	24	6	17.045	26	5	17.882
Crna Gora	20	5	44.248	20	4	42.283
Jugoslavija	402	100	22.476	475	100	26.050

U odnosu na 1954, značajan porast pokazuje Srbija, čije je učešće u investicijama poraslo sa 29% na 39%. Izvistan porast kako u odnosu na 1956 tako i u odnosu na 1954 pokazuje Hrvatska. Manje opadanje pokazuje Slovenija sa 15% na 13%. Makedonija sa 6% na 5%, i Crna Gora sa 5% na 4%. Međutim, izrazito smanjenje investicija pokazuje Bosna i Hercegovina sa 22% na 14%. (Sva upoređenja u odnosu na 1954.) Do ovog smanjenja je došlo zbog završavanja objekata ključne investicione izgradnje. Najveći nivo investicija na jednog stanovnika imala je i u 1956 i u 1957 Crna Gora, iako 1957 godine nešto niži od prethodne godine. Manje od proseka investicija po 1 stanovniku imale su u 1957 Srbija, Bosna i Hercegovina, a zatim Makedonija. Ranije tendencije opadanja i apsolutnog smanjenja investicija u Bosni i Hercegovini prekinute su 1957 kada se pojavljuje i apsolutni porast investicija na 1 stanovnika. U 1957 kao prvoj godini perspektivnog plana, naročita pažnja je posvećena investicijama u zaostalim regionima, pre svega u Makedoniji, Kosmetu i Crnoj Gori.

U 1957 nastavio se proces ubrzanog aktivisanja investicija. Kretanje novih investicija i aktivisanih osnovnih sredstava u poslednjim godinama prikazuje sledeći uporedni pregled:

Privredne oblasti	(U milijardama din.)							
	1954		1955		1956		1957	
	Nove investicije*	Aktivisana osnovna sredstva	Nove investicije	Aktivisana osnovna sredstva	Nove investicije	Aktivisana osnovna sredstva	Nove investicije	Aktivisana osnovna sredstva
Industrija	168	51	166	180	136	171	139	121
Poljoprivreda	11	2	13	5	24	16	30	25
Šumarstvo	3	1	8	—	8	2	8	6
Građevinarstvo	8	3	5	6	5	1	9	9
Saobraćaj	21	—	25	14	35	34	53	72
Trgovina	13	8	16	16	15	16	12	18
Zanatstvo	3	1	3	2	3	3	4	4
Ukupno	227	63	236	222	226	243	255	255

* Da bi podaci o novim investicijama i o aktivisanim osnovnim sredstvima bili uporedivi, iz novih investicija su izuzeta ulaganja u poljoprivredu van društvenog sektora, u puteve i u neprivredne investicije svih vrsta.

U 1954 vrednost aktivisanih osnovnih sredstava bila je znatno niža od obima novih investicija. U narednoj godini obim aktivisanih sredstava se približava novim investicijama, a u 1956 ih premaša. Ove veličine su u 1957 jednake.

S bržim tempom aktivisanja investicija došlo je u 1957 do povećanja ukupnih osnovnih sredstava:

Privredne oblasti	(U milijardama din.)		
	1956	1957	Indeks porasta
Industrija i rudarstvo	1.381,9	1.502,9	109
Poljoprivreda	77,7	103,1	133
Šumarstvo	5,6	12,1	216
Građevinarstvo	58,5	67,7	116
Saobraćaj	949,4	1.021,4	108
Trgovina	115,1	133,4	116
Zanatstvo	24,5	28,5	116
Ukupno	2.612,7	2.869,1	110

⁷ Do povećanja učešća opreme dolazi, pre svega, zbog ulaganja sredstava u rekonstrukciju i modernizaciju industrije, mehanizaciju poljoprivrede, proširenje voznog parka u saobraćaju itd.

Najveći porast osnovnih sredstava pokazuje poljoprivreda, u kojoj se veliki udeo ulaganja brzo aktivise (naročito mehanizacija). Porast osnovnih sredstava ispod proseka pokazuju industrija i saobraćaj.

Materijalni uslovi investiranja⁸

Raspoloživa novčana sredstva za investicije u 1957 bila su uglavnom pokrivena domaćom proizvodnjom i uvozom investicionih dobara. Proizvodnja industrije građevinskog materijala porasla je u poređenju sa 1956 za 14%, a obim građevinskih radova izražen u efektivnim časovima — za 15%. U proizvodnji sredstava rada povećanje je iznosilo 16%. S tim toga, u 1957 su stajale na raspoloženju značajne prelazne zalihe investicionih dobara iz prethodne godine, a i uvoz ovih dobara je bio povećan. To je omogućilo izvršenje investicionih radova bez poremećaja na tržištu.

Iznos deviznih sredstava za investicije i obim uvoza opreme bili su u 1957 znatno veći nego ranijih godina.

Ukupan iznos ovih sredstava, plaćenih preko Jugoslovenske investicione banke i Jugoslovenske banke za spoljnu trgovinu, iznosio je:

(U milijardama din. po obračunskom kursu)

Privredna oblast	1956	1957
Industrija	14,2	25,3
Poljoprivreda	2,8	9,6
Građevinarstvo i melioracije	—	4,5
Saobraćaj	8,1	6,4
Trgovina, turizam i ugostiteljstvo	0,1	1,4
Reprodukcija	—	5,9
Ukupno	25,2	53,1

Plaćanja za inostranu opremu u odnosu na prethodnu godinu povećala su se više nego dvostruko.

Uvoz opreme po zemljama pokazuje znatniji porast učešća Italije, SSSR i Zapadne Nemačke u 1957, što je posledica korišćenja dobijenih investicionih kredita za uvoz opreme. Prilikom uvoza opreme vodilo se računa o zaštiti domaće mašinogradnje. To je bilo moguće ostvariti uglavnom kod uvoza opreme na teret sopstvenih sredstava plaćanja.

Odnos neto investicija prema narodnom dohotku prikazuje sledeći pregled¹⁰.

(U milijardama din.)

	1956		1957	
	Iznos	% učešća	Iznos	% učešća
Narodni dohodak	1.473*	100	1.830	100
Neto investicije u osnovne fondove	270	18,3	334	18,3

* Stvarni nacionalni dohodak je manji od iskazanog, jer je amortizacija obračunata nerealno. Kod ovih podataka korekture nisu izvršene, kao što je slučaj u informaciji »Investicije u privrednom razvoju Jugoslavije«.

I pored obimnog porasta investicija, učešće neto investicija u narodnom dohotku u 1957 nije se izmenilo. S obzirom na povećano učešće inostranih zajmova i kredita za investicije opterećenje nacionalnog dohotka u 1957 je ustvari nešto manje.

Sistem investiranja

U 1957 je došlo do daljeg unapređenja sistema investiranja. Pored postojećih konkursa sa određenim rokovima, uvedeni su i permanentni konkursi. Proširena je praksa odobravanja zajmova van konkursa (pre svega za rekonstrukciju i modernizaciju industrije). Izvršena je dalja razrada kriterija za izbor najpovoljnijih investicionih programa. Donesena je Uredba o načinu korišćenja sredstava fondova osnovanih saveznim propisima, po kojoj se sredstva za investicije ne mogu trošiti u godini u kojoj su nastala, već u sledećoj godini. Ovaj princip je već sproveden kod investicionih fondova narodnih republika i lokalnih organa, dok je kod investicionih fondova privrednih organizacija to učinjeno još ranije.¹¹ Ostvarena je i tesnija povezanost između Opšteg investicionog fonda i ostalih fondova za investicije, naročito fondova lokalnih organa i privrednih organizacija. To je postignuto elastičnijom politikom učešća ovih fondova u izgradnji objekata finansiranih iz Opšteg investicionog fonda i prodajom inostranih sredstava za uvoz opreme ovim fondovima.

A. P.

⁸ Inostrana sredstva za investicije obuhvataju sva devizna sredstva koja se koriste za investiranje, bez obzira iz kojih izvora potiču (vlasita sredstva ostvarena izvozom, inostrani zajmovi, krediti i dr.).

⁹ Jedino je kod građevinskog materijala (cigla, crep, kreč) došlo do manjeg poremećaja u cenama.

¹⁰ Podaci Saveznog zavoda za privredno planiranje.

¹¹ Osim u pogledu korišćenja amortizacija.

ODMARALIŠTA¹

Odmarališta (letovališta, domove odmora i turističke logore i kampove) osnivaju sindikati, privredne i društvene organizacije za zaposlene radnike i službenike tih organizacija, članove njihovih užih porodica i lica koja članovi tih organizacija izdržavaju.

Ovakva odmarališta omogućuju radnicima i službenicima korišćenje odmora pod pristupačnijim i povoljnijim uslovima, pre svega u pogledu jeftinijih pansionerskih usluga od onih koje pružaju ugostiteljske privredne organizacije.

Poslednjih godina donet je niz propisa koji olakšavaju osnivanje odmarališta i obezbeđuju povoljne uslove za njihovo poslovanje. Osnivanje, organizaciju i upravljanje odmaralištima reguliše Zakon o osnivanju i poslovanju odmarališta, koji je Savezna narodna skupština usvojila na zasedanju 28 juna 1958².

Osnivanje i organizacija

Sindikalne organizacije postigle su znatne uspehe u organizovanju odmarališta. U 1957 bilo je 58 odmarališta sindikalnih organizacija sa kapacitetom od 4.822 ležaja.³ Usluge odmarališta sindikalnih organizacija koriste radnici i službenici — članovi sindikalnih organizacija i članovi njihovih užih porodica.

Odmarališta osnivaju i druge društvene organizacije ako im je jedan od osnovnih ciljeva organizovanje odmora njihovih članova (naprimera: društva prijatelja prirode, društva planinara itd.).

Privredne organizacije osnivaju odmarališta za članove svojih radnih kolektiva. Zakon o osnivanju i poslovanju odmarališta potstiče osnivanje i razvoj ovakvih odmarališta time što privrednim organizacijama omogućuje da iz svojih fondova obezbeđuju sredstva za njihovo poslovanje.

Pravila o organizaciji i poslovanju odmarališta donosi osnivač. Pravila odmarališta koje je osnovala privredna organizacija čini radnički savet uz saglasnost sindikalne organizacije ili celog kolektiva privredne organizacije. Pravilima se reguliše: ko ima pravo korišćenja usluga odmarališta, uslovi pod kojima se mogu koristiti usluge odmarališta, prava i dužnosti osnivača u odnosu na odmaralište, način upravljanja odmaralištem, obrazovanje i korišćenje fondova odmarališta, način formiranja cena usluga i organizacija poslovanja.

U odmaralištima koja je osnovala privredna organizacija pravilima se utvrđuju prava i obaveze sindikalne organizacije prema osnivaču. Na sindikalnu organizaciju se prenosi pravo korišćenja usluga odmarališta i određivanje uslova korišćenja odmarališta.

Finansiranje

Sredstva za poslovanje odmarališta obezbeđuju osnivači, tj. privredne i društvene organizacije.

Odmarališta su oslobođena plaćanja društvenoj zajednici nekih doprinosa koje plaćaju ugostiteljske privredne organizacije. Osnivač odmarališta može smanjiti iznos amortizacije za građevinske i druge smeštajne objekte odmarališta obračunate po stopama utvrđenim saveznim propisima,⁴ a

može i odlučiti da se amortizacija ne plaća za vreme kad odmarališta posluju. Odmarališta su oslobođena plaćanja kamata na fond osnovnih sredstava, kamata na fond obrtnih sredstava, zemljarine i doprinosa iz dohotka privrednih organizacija, kao i poreza na promet, izuzev poreza na promet alkoholnih pića.

Privredna organizacija može iz sredstava zajedničke potrošnje dati dotacije odmaralištu koje je osnovala ona ili njena sindikalna organizacija.

Savezno izvršno veće donelo je 1957 Odluku o izmenama i dopunama Odluke o davanju premija sezonskim pansioniskim ugostiteljskim preduzećima i radnjama.⁵ Premije se daju i odmaralištima društvenih i privrednih organizacija. Sprovedenjem ove Odluke stvaraju se uslovi da radnici i službenici u još većem broju provode godišnji odmor u odmaralištima.

U cenu pansionerskih usluga odmarališta uračunavaju se materijalni troškovi, amortizacija i lični dohoci radnika i službenika odmarališta.

Sadašnje cene pansionerskih usluga u odmaralištima kreću se uglavnom od 250 do 600 dinara dnevno po osobi. Neka odmarališta naplaćuju više cene za pansionerske usluge članovima drugih kolektiva, pošto dotaciju koju daje privredna organizacija iz svog fonda za zajedničku potrošnju mogu koristiti samo članovi kolektiva te privredne organizacije. Cene pre i posle sezone niže su od cena u sezoni.

Odmarališta daju popust za decu korisnika mlađu od 14 godina.

Društvene organizacije dobijaju od zajednice pomoć za poboljšavanje uslova u svojim odmaralištima. I u 1958, kao i ranije, društvenim organizacijama dodeljeno je za odmarališta bez obaveze vraćanja 300.000.000 din. iz sredstava budžetske rezerve za 1958. Ta sredstva raspoređena su na narodne republike i mogu se koristiti za izgradnju izletišta u okolini velikih gradova i industrijskih centara, kao i za izgradnju, adaptaciju, uređenje i opremu odmarališta.⁶

Broj odmarališta

Propisi doneti poslednjih godina pozitivno su uticali na razvoj odmarališta i porast njihovog broja. Broj odmarališta za radnike i službenike naročito se povećao u 1957 (tabela 1).

Tabela 1*

Godina	Odmarališta	Ležaji
1956**	148	9.146
1957	534	26.165

* »Statistički bilten«, br. 111.

** Pošto ranijih godina nije vodena evidencija o broju odmarališta radnika i službenika nema podataka o njihovom povećanju do 1956, a ni podatak za 1956 nije potpun.

Poslednjih godina privredne i društvene organizacije razvijaju raznovrsne oblike korišćenja godišnjih odmora. Pored kupovine i opreme zgrada za odmarališta, neke privredne organizacije uzimaju zgrade u zakup, organizuju kampove, vikend-kućice, zakupljuju sobe kod privatnih lica uz ugovor o ishrani u nekom ugostiteljskom preduzeću itd. (tabela 2).

Prema broju ležaja u odmaralištima najviše je bilo odmarališta sa 50 i manje ležaja, a najmanje sa više od 200 ležaja (tabela 3).

* »Službeni list FNRJ«, br. 22/58.

* »Službeni list FNRJ«, br. 16/58 i »Službeni list FNRJ«, br. 21/58.

¹ Nisu obuhvaćena letovališta za decu i omladinu. O tome vidi: »Letovališta i odmor dece u 1957«, »Jugoslovenski pregled« 1958, str. 135 (9).

² Zakon o osnivanju i poslovanju odmarališta »Službeni list FNRJ«, br. 26/58.

³ Podaci ankete Saveznog zavoda za statistiku sprovedene u avgustu 1957 sa stanjem na dan 15 avgusta 1957.

⁴ »Službeni list FNRJ«, br. 54/57.

Tabela 2
ODMARALIŠTA U 1957*

Narodna republika	Ukupno		Vlastita zgrada		Zgrada u zakup		Kamp-ba-raka		Ostali objekti	
	odmarališta	ležaja	odmarališta	ležaja	odmarališta	ležaja	odmarališta	ležaja	odmarališta	ležaja
Jugoslavija	534	26.165	195	8.806	228	9.516	105	6.992	6	851
Srbija	37	1.372	13	522	4	256	20	594	—	—
Uža Srbija	23	1.200	12	504	3	248	8	448	—	—
Vojvodina	14	172	1	18	1	8	12	146	—	—
Kosmet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hrvatska	341	18.972	88	5.217	193	8.428	58	5.183	2	144
Slovenija	105	3.440	63	1.956	27	673	12	351	3	460
Bosna i Hercegovina	30	1.105	27	1.032	2	51	1	22	—	—
Makedonija	15	855	3	55	2	108	10	692	—	—
Crna Gora	6	421	1	24	—	—	4	150	1	247

* »Statistički bilten«, br. 111.

Tabela 3
ODMARALIŠTA PREMA BROJU LEŽAJA U 1957*

Narodna republika	do 10	od 11 do 50	od 51 do 100	od 101 do 200	preko 200
Jugoslavija	36	347	92	51	8
Srbija	11	15	8	3	—
Uža Srbija	—	13	7	3	—
Vojvodina	11	2	1	—	—
Kosmet	—	—	—	—	—
Hrvatska	8	221	63	44	5
Slovenija	16	73	13	1	2
Bosna i Hercegovina	—	25	4	1	—
Makedonija	1	9	3	2	—
Crna Gora	—	4	1	—	1

* »Statistički bilten«, br. 111

Najviše odmarališta u 1957 imale su privredne i sindikalne organizacije iz industrije i rudarstva, i to 31,3% od ukupnog broja odmarališta (od toga najviše odmarališta imale su privredne organizacije metalne industrije — 36,

tekstilne industrije — 28 i prehrambene industrije — 12 odmarališta), zatim trgovinska preduzeća — 7,3%, građevinska preduzeća — 3%, saobraćaj i veze — 2,1%, poljoprivreda — 1,9% itd.

Veći broj odmarališta imale su i kulturno-prosvetne i socijalno-zdravstvene ustanove (18,9%), zatim državni organi i ustanove (9,4%).

Sindikalna odmarališta⁷ imaju 10,9% od ukupnog broja odmarališta i raspolazu sa 18,5% od ukupnih kapaciteta svih odmarališta u 1957.

Odmarališta se nalaze uglavnom na moru (364), mnogo manje u planinama (158) i na jezerima (12 — na Ohridskom, Bledskom i Bohinjskom Jezeru).

Vreme korišćenja odmarališta je prilično kratko. Odmarališta su najviše posećena u julu i avgustu (u t. zv. glavnoj sezoni). U maju, junu i septembru, iako su cene pansionskih usluga u odmaralištima niže od cena u glavnoj sezoni, neka odmarališta su iskorišćena sa 50%, dok je veoma mali broj odmarališta koja su otvorena u toku cele godine. U sezoni odmarališta su 100% popunjena. Odmarališta nekih privrednih organizacija koja nisu dovoljno iskorišćena ustupaju deo svojih prostora i pojedine ležaje članovima drugih radnih kolektiva.

U nekim radnim kolektivima interesovanje radnika i u službenika za letovanje je tako veliko da kapaciteti odmarališta nisu dovoljni.

Radnici godišnji odmor u sve većem broju provode u svojim odmaralištima.⁸ Najbolje su se dosada koristila odmarališta radnika i službenika koja osnivaju dve ili više privrednih organizacija. Takva odmarališta su uvek popunjena. Privredne organizacije s velikim brojem zaposlenih radnika i službenika osnivaju i po dva ili više odmarališta, kao, naprimer, Železara u Zenici, koja je organizovala dva odmarališta (na moru i u planini), Željezara Jesenice (na moru i u planini) itd.

Radnici i službenici koriste godišnji odmor pretežno na moru (80%).

D. B

IZVORI:

⁷ »Statistički godišnjak FNRJ« za 1957, »Statistički bilten« br. 112, Anketa Sekretarijata za rad SIV-a sprovedena na dan 15 avgusta 1957.

⁸ Odmarališta sindikalnih podružnica nisu ovde obuhvaćena, već su raspoređena prema osnovnoj grani osnivača.

⁹ Anketa Sekretarijata za rad SIV-a sa stanjem na dan 15 avgusta 1957.

ŠKOLSKKE KUHINJE

Školske kuhinje pomažu i dopunjuju ishranu školske dece. Otvaranjem školskih kuhinja znatno se pomaže roditeljima, naročito zaposlenoj majci, da lakše obezbede ishranu svoje dece. Naročito su korisne školske kuhinje za učenike-putnike, jer doprinose pojačavanju i raznovrsnosti njihove ishrane.

Osnivanje i upravljanje. — Školske kuhinje osnivaju narodni odbori, organi socijalne zaštite, prosvetni organi, kao i društvene organizacije koje se staraju o podizanju i vaspitavanju dece.¹

Školskim kuhinjama neposredno rukovode odbori školskih kuhinja, koji vrše nadzor nad njihovim poslovanjem, brinu se o snabdevanju namirnicama i o organizaciji rada. Odbore sačinjavaju direktor škole, predstavnici roditelja i predstavnici društvenih organizacija.

¹ Čl. 7 i 8 Uredbe o osnivanju i radu školskih kuhinja određuju dužnosti i nadležnosti društvenih organa za pravilno poslovanje školskih kuhinja — »Službeni list FNRJ«, br. 106/49 i br. 52/57.

Školski inspektori i direktori škole u kojoj kuhinja radi vrše neposredni nadzor nad radom školske kuhinje.

Narodni odbori se staraju o snabdevanju kuhinja, o kadrovima i vrše kontrolu nad njihovim radom. Oni im pružaju pomoć i saraduju preko odbornika koji su zaduženi da prate i pomažu rad odgovarajuće škole.

Vrste. — Školske kuhinje se osnivaju i organizuju prema specifičnim potrebama škole i mesta. Ima ih više vrsta: mlečne kuhinje (obezbeđuju toplo mleko ili belu kafu s pecivom), školske kuhinje s ručkom (dele puni obrok za ručak i pretežno se osnivaju u velikim gradovima i industrijskim centrima i drugim mestima do kojih deca pešače više kilometara), mlečni bifei (daju pasterizovano sveže mleko s pecivom), čajne kuhinje (obezbeđuju čaj uz pecivo) i dečji restorani ili kuhinje za đake-putnike (obezbeđuju dnevnu ishranu dece koja ne stanuju u mestu školovanja).

Pri školskim kuhinjama se osnivaju đački klubovi koji okupljaju decu dok su majke na poslu, zatim čekaonice za đake-putnike u kojima oni uče, zabavljaju se i odmaraju do polaska voza.

Broj školskih kuhinja i njihovo finansiranje. — Broj školskih kuhinja je stalno u porastu. Godine 1939 školskim

kuhinjama je bilo obuhvaćeno 3,34% učenika osnovnih i srednjih škola. Već početkom 1945, pre potpunog oslobođenja zemlje, taj broj je znatno premašen.

Povećanju broja školskih kuhinja u posleratnim godinama doprinela je pomoć narodnih odbora i privrednih i društvenih organizacija u artiklima ishrane, dobrovoljnom radu na izgradnji i adaptiranju potrebnih prostorija, u obezbeđenju kadrova, kao i pomoć UNICEF-a u mleku.

Broj kuhinja se naročito povećao u 1956 i 1957, kada im je Jugoslovenski crveni krst dodelio znatnu pomoć u namirnicama.

Krajem 1957 89% svih učenika osnovnih i srednjih škola dobijalo je obrok u školskim kuhinjama (tabela 1).

Školske kuhinje su ustanove sa samostalnim finansiranjem. Najveći deo prihoda školskih kuhinja čine redovne dotacije narodnih odbora koji su investirali i znatna sredstva za izgradnju kuhinja.

Kuhinje se izdržavaju i iz pomoći zainteresovanih ustanova, privrednih organizacija i društava za vaspitanje i brigu o deci, kao i drugih društvenih organizacija. One se

Tabela 1

BROJ ŠKOLSKIH KUHINJA I DECE

Godina	Školske kuhinje	Deca
1939	704	50.525
1953	1.202	156.038
1954	1.762	191.908
1955	1.470	217.513
1956	8.978	1.574.915
1957	12.448	2.053.336

izdržavaju i od mesečnih uplata roditelja učenika (visina ovih uplata zavisi od mesečnih prinadležnosti roditelja). Neke školske kuhinje koriste poljoprivredne proizvode iz školskih bašta i ekonomija.

L. P.

IZVORI:

Podaci Sekretarijata za socijalnu politiku i komunalna pitanja Saveznog izvršnog veća i Sekretarijata za narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća.

RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU U 1956 I 1957¹

Izvori finansijskih sredstava

Zdravstvena zaštita se finansira iz tri izvora: iz budžeta, fondova socijalnog osiguranja i dohotka građana.

Državni organi su iz svojih budžeta utrošili za zdravstvenu zaštitu sledeće iznose:

(U milionima)

Godina	Narodni odbori	Republički organi	Savezni organi	Ukupno
1956	7.319	2.612	1.077	11.008
1957	8.619	2.730	1.231	12.580

Sredstva narodnih odbora utrošena su pre svega za lečenje socijalno neosiguranog stanovništva od akutnih zaraznih bolesti, tuberkuloze i drugih bolesti za koje troškove lečenja ne snose građani nego zajednica i za izdržavanje preventivnih ustanova, dispanzera, školskih ambulanti i higijenskih ustanova.

Finansijska sredstva republičkih organa utrošena su za lečenje duševnih bolesti i izdržavanje zdravstvenih ustanova. Sredstva saveznih organa izdata su za lečenje ratnih vojnih invalida i nosilaca odlikovanja.

Socijalno osiguranje je iz svojih fondova izdalo za sledeće vrste zdravstvene zaštite:²

(U milionima)

Godina	Ambulantna lečenja	Bolnička lečenja	Apotekarski troškovi	Ortopedske i sl. sprave	Putni troškovi	Prirodna lečenja	Iz fonda za preventivu	Ukupno
1956	8.584	15.514	6.816	777	1.884	1.300	729	35.604
1957	11.013	18.342	9.061	917	2.461	1.767	2.022	45.583

¹ »Finansiranje zdravstvenih ustanova«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 105–106 (3–4).

² Podaci za 1956 iz časopisa »Socijalno osiguranje«, br. 7–8/57, a za 1957 podaci Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

O izdacima građana za lečenje u zdravstvenim ustanovama i kod lekara s privatnom praksom nema potpunih statističkih podataka. Na osnovu analiza Sekretarijata za narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća, ovi izdaci su 1956 iznosili 8.400 miliona, a 1957 9.800 miliona.

Struktura rashoda za zdravstvenu zaštitu prema izvorima bila je:

	1956	1957
Ukupni rashodi	100	100
Iz budžeta državnih organa	20	19
Iz fonda socijalnog osiguranja	65	67
Iz sredstava građana	15	14

Rashodi za zdravstvenu zaštitu državnih organa i socijalnog osiguranja i građana, posmatrani u apsolutnim iznosima, porasli su u 1957 prema prethodnoj godini. Međutim, udeo budžeta i građana u ukupnim troškovima zdravstvene zaštite smanjio se u 1957 za jedan procent, dok je udeo socijalnog osiguranja porastao za dva procenta.

Učešće rashoda za narodno zdravlje u raspodeli nacionalnog dohotka u 1956 i 1957:

(U milionima)

Godina	Nacionalni dohodak	Rashodi za narodno zdravlje	% učešća rashoda u nacionalnom dohotku
1956	1.444.107	55.012	3,81
1957	1.815.600	67.963	3,76

Rashodi za zdravstvenu zaštitu povećavali su se sa razvojem zdravstvene službe iz godine u godinu, a procenat učešća ovih rashoda u raspodeli nacionalnog dohotka ostao je približno isti u 1956 i 1957.

Rashodi za lečenje i rashodi za sprečavanje bolesti

Prema dosadašnjim iskustvima, mnogo je racionalnije ulagati finansijska sredstva u sprečavanje bolesti (preventivu) nego u lečenje. Značaj preventive ističe se u Društvenom planu privrednog razvoja Jugoslavije od 1957 do 1961 i u Programu Saveza komunista Jugoslavije.

Prema nepotpunim podacima i analizama Sekretarijata za narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća, rashodi za preventivu iznosili su 1956 3.500 miliona, a 1957 5.070 miliona.

Odnos rashoda za preventivu prema rashodima za kurativu (lečenje) bio je u 1956 1:14,7, a u 1957 1:12,4.

Sredstva za sprečavanje bolesti (preventivu) još nisu dovoljna.

REFORMA ŠKOLSTVA

U dosadašnjoj socijalističkoj izgradnji izvršene su značajne promene u školstvu i postignuti veliki rezultati u proširenju mreže škola, naročito osnovnih, uvođenju obaveznog osmogodišnjeg školovanja, osnivanju novih vrsta škola i unapređivanju nastavno-vaspitnog rada.

Međutim, postignuti rezultati u svim oblastima života zahtevali su da se školstvo još više uskladi s našim sadašnjim i budućim razvitkom. U tom cilju je Savezna narodna skupština donela odluku o obrazovanju Komisije za reformu školstva, koja je imala zadatak da predloži potrebne izmene u školskom sistemu i mere za reformu celokupnog života i rada škola (izuzev univerziteta i visokih škola).

Komisija za reformu školstva imenovana je na sednici odbora za prosvetu Saveznog veća Savezne narodne skupštine 16 decembra 1954. Predsednik Komisije je dr Miloš Žanko, a sekretar Mitra Mitrović.

Komisija je iz reda svojih članova i drugih javnih, prosvetnih i stručnih radnika, za pojedine oblasti obrazovala posebne potkomisije (za osmogodišnje škole, za gimnazije, za stručno školstvo, za obrazovanje nastavničkog kadra, za specijalne škole, za preškolske ustanove, za obrazovanje odraslih).

Odlukom Saveznog izvršnog veća, 9 februara 1955, osnovan je Savezni zavod za proučavanje školskih i prosvetnih pitanja sa zadatkom da priprema dokumentaciju i stručno obrađuje probleme koji proističu iz rada na školskoj reformi.

U toku rada Komisija za reformu školstva sarađivala je sa širokim krugom prosvetnih i stručnih radnika. Saveti za prosvetu narodnih republika i srezova, zavodi za unapređenje nastave, udruženja prosvetnih radnika, Savezna industrijska komora i druge privredne i društvene organizacije sarađivale su sa Komisijom za reformu školstva.

Radi prenošenja i korišćenja inostranih iskustava 93 prosvetna radnika, kao stipendisti UNESCO-a, boravila su u 1955, 1956 i 1957 u više zemalja i proučavala školstvo, a 11 eksperata UNESCO-a boravilo je u našoj zemlji.

Potkomisije su za svoje oblasti izradile analize stanja i pripremile predloge o reformi odgovarajuće vrste škole.

Na osnovu elaborata potkomisija, Komisija za reformu školstva je početkom 1957 pristupila izradi predloga reforme celokupnog sistema obrazovanja i vaspitanja. Na sednici održanoj 3 aprila 1957, Komisija za reformu školstva je usvojila predlog sistema obrazovanja i vaspitanja u FNRJ i uputila ga Odboru za prosvetu Savezne narodne skupštine.

Na sednicama Saveznog izvršnog veća 13 juna 1957 i 20 septembra 1957 doneta je odluka da se predlog Komisije za reformu školstva uputi na javnu diskusiju do 1 oktobra odnosno do 1 novembra 1957, a Odboru za prosvetu Saveznog izvršnog veća povereno je da organizuje dalji rad na izradi zakona.

Posle završene javne diskusije u kojoj su učestvovalе mnoge društvene i privredne organizacije, državni organi, stručna udruženja i pojedini građani, na sednicama 18, 19 i 20 novembra 1957 Komisija za reformu školstva je razmotrila sve predloge i sugestije i o njima donela zaključke.

Odbor za prosvetu Saveznog izvršnog veća obrazovao je posebnu Komisiju kojoj je poverio da na osnovu predloga Komisije za reformu školstva izradi nacrt Opšteg zakona o školstvu.

Odbor za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća dao je izrađeni nacrt zakona (Opšti zakon o školstvu i Uvodni zakon za Opšti zakon o školstvu) na javnu diskusiju u toku aprila 1958. Primećbe ove diskusije Odbor je razmatrao na sednici 5 i 6 maja 1958 i predloge zakona uputio Saveznom izvršnom veću. Savezno izvršno veće usvojilo je predložene zakone na sednici 29 maja 1958 i uputilo ih Saveznoj narodnoj skupštini.

Opšti zakon o školstvu, donet na sednici Saveznog veća Savezne narodne skupštine 25 juna 1958, predstavlja osnovu za dalje sprovođenje reforme školstva i usmerava njegov razvitak u skladu s potrebama i mogućnostima zajednice. Mnoge odredbe ovog Zakona imaju karakter ustavnih normi, jer sadrže principe na osnovu kojih će se u narednom periodu izgraditi potpuno zakonodavstvo o školstvu u FNRJ.

Opšti zakon o školstvu je osnovni i opšti zakon. On ima značaj osnovnog zakona, jer će se na principima sadržanim u njemu doneti drugi savezni opšti zakoni (o stručnim školama, o školama za obrazovanje nastavnika i o univerzitetima, visokim školama i umetničkim akademijama). Uvodni zakon za Opšti zakon o školstvu utvrđuje program ovog zakonodavnog rada i određuje pojedinim zakonskim propisima, koji će se doneti na osnovu Opšteg zakona o školstvu, rokove za njegovo donošenje. Tako je za savezne opšte zakone o stručnim školama i o školama za obrazovanje nastavnika određeno da budu doneti u roku od 2 godine (do jula 1960), a za republičke zakone o osnovnoj školi i gimnaziji u roku od godinu dana (do jula 1959). Za republičke propise o organizaciji škola za pripadnike nacionalnih manjina određeno je, takođe, da budu doneti u roku od 2 godine (do jula 1960).¹

¹ Nesumnjivo je da se u narodnim republikama oseća potreba da se i neke druge odredbe Opšteg zakona o školstvu što pre razrade i konkretizuju odgovarajućim republičkim propisima. Sekretarijat za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća organizovao je u vezi s tim posebno međurepubličko savetovanje od 23 do 28 juna t. g., na kome je usvojen konkretan program, koji, pored navedenih propisa, obuhvata republičke zakone o specijalnim školama, o prosvetno-pedagoškoj službi i propise o konkursima i uslovima za upis.

Opšti zakon o školstvu donosi osnovna načela o školstvu u celini i sadrži odredbe o sistemu školstva, o unutrašnjim odnosima, životu i radu svih njegovih oblika, o pravnom položaju škola i drugih ustanova za vaspitanje i obrazovanje (osnivanje, ukidanje, finansiranje i odnos prema državnim organima), načela o društvenom upravljanju školama, o savezima za prosvetu narodnih odbora i narodnih republika, o Prosvetnom savetu Jugoslavije, o ustanovama za unapređivanje školstva, kao i o prosvetno-pedagoškoj službi.

Osnovna načela

Društvena zajednica se stara o stvaranju uslova za vaspitanje i obrazovanje u interesu razvika socijalističkog društva i ličnosti svojih građana. Škole i druge ustanove za vaspitanje i obrazovanje, koje zajednica u tu svrhu osniva, samostalne su društvene ustanove organizovane na načelima društvenog samopravljanja² (čl. 1 i 2). Državni organi imaju prema školama i drugim ustanovama za vaspitanje i obrazovanje samo zakonom određena prava i dužnosti (čl. 19). Škole i druge ustanove za vaspitanje i obrazovanje rade, pak, u skladu sa zakonima i drugim propisima kao i na osnovu svojih pravila odnosno statuta (čl. 17). Međutim, sve škole ujedinjene su zajedničkim ciljem vaspitanja i obrazovanja i jedinstvenim načelima po kojima se u njima sprovodi nastava (čl. 11).

Cilj vaspitanja i obrazovanja je jedinstven i o njegovom izvršenju staraju se sve škole i druge ustanove za vaspitanje i obrazovanje. Cilj vaspitanja i obrazovanja je osposobljavanje mlađeg naraštaja da svojim radom zasnovanim na savremenim dostignućima nauke i tehnike doprinosi razviku društvenih proizvodnih snaga, jačanju socijalističkih društvenih odnosa, materijalnom i kulturnom procvatu društvene zajednice u celini i ličnom blagostanju radnog čoveka. Sadržina vaspitanja i obrazovanja sastoji se od sledećih komponenata: sticanja raznovrsnih znanja u oblasti nauke, tehnike i kulture; pružanja osnovna naučnog pogleda na svet i upoznavanja snage ljudske delatnosti u menjanju prirode i izgrađivanju novih društvenih odnosa; razvijanja svestrane i humane ljudske ličnosti; vaspitavanja omladine u duhu ljubavi prema svom narodu i ostalim narodima Jugoslavije, odbrane nezavisnosti svoje domovine i u duhu socijalističkog internacionalizma; razvijanja osećanja društvene odgovornosti i osposobljavanja omladine za društveno samoupravljanje; stvaranja fizički zdravog čoveka u interesu podizanja radne sposobnosti i zdravog ličnog života (čl. 3).

Sistem vaspitanja i obrazovanja

Vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se u jedinstvenom sistemu koji čine: preškolske ustanove, osnovna škola, gimnazija, stručne i više stručne škole, univerziteti, visoke škole i umetničke akademije, ustanove za obrazovanje odraslih i stručno usavršavanje, specijalne škole, posebne škole za obrazovanje nastavnika i vanškolske vaspitne ustanove. Pored navedenih oblika u sistem vaspitanja i obrazovanja ulazi i obrazovanje određenih vrsta stručnih kadrova, koje se vrši neposrednim radom u privrednim organizacijama i ustanovama (čl. 5).

Jedinstvo sistema zasniva se na jedinstvenom vaspitnom cilju, na jedinstvenim načelima o izvođenju nastave i na njegovoj demokratičnosti, tj. pravu građana da kroz sve oblike sistema vaspitanja i obrazovanja prolaze u skladu sa svojim sposobnostima i zalaganjem, bez obzira na nacionalnost, pol, socijalno poreklo i veroispovest, pa i prethodnu školsku spremu (kod studiranja na fakultetima, naprimer) (čl. 8 i 9).

Na vaspitanje i obrazovanje imaju uticaja i drugi faktori i Zakon zbog toga obavezuje škole i druge ustanove za vaspitanje i obrazovanje da u svom radu sarađuju s porodicom, privrednim, sindikalnim, društvenim i omla-

² Ovakav tretman vaspitnih ustanova prvi put se određuje u jednom zakonskom propisu i zato to načelo deluje kao izvor za niz drugih odredaba kojima se ova proklamovana samostalnost obezbeđuje.

dinskim organizacijama, stručnim udruženjima, ustanovama i službama (čl. 4).

Osnove nastavnih planova i programa svih škola utvrđuje Prosvetni savet Jugoslavije kao društveno telo Federacije.

U osnovnim načelima Zakona nalaze se i principi: o besplatnoj školskoj nastavi, o nastavnom jeziku, o samostalnosti nastavnika u ostvarivanju cilja vaspitanja i obrazovanja i u izvođenju nastave, o obezbeđivanju učešća učenika u raznim oblicima života i rada škole i u upravljanju, o Prosvetnom savetu Jugoslavije, o savetima za prosvetu kao organima teritorijalnog društvenog upravljanja i o prosvetno-pedagoškoj službi.

Sistem školstva

Pretškolske ustanove (glava II), u kojima se ostvaruje vaspitanje dece pre osnovne škole, postavljene su veoma elastično, te se njihova organizacija vezuje za lokalne uslove i mogućnosti. Ove ustanove mogu osnivati, pored opštinskih narodnih odbora, i privredne i društvene organizacije kao i stanbene zajednice. Osnivači su dužni da obezbede neophodne higijenske, materijalne i kadrovske uslove za nesmetan rad pretškolske ustanove.

Osnovna škola (glava III). Obavezno osnovno vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se u osnovnoj školi u trajanju od 8 godina. Svi građani od 7 do 15 godine života dužni su da pohađaju osnovnu školu. Roditelji su odgovorni da njihova deca redovno pohađaju školu, a o tome se staraju i organi opštinskog narodnog odbora i školski organi.

Osnovna škola ima naročito ove zadatke: da svojim učenicima pruži osnove socijalističkog vaspitanja i savremenog opšteg obrazovanja, da pomaže njihov svestrani razvoj, razvija radne navike učenika, neguje njihove lične sposobnosti i sklonosti i pomaže im u izboru budućeg poziva. Osnovna škola je dužna da sarađuje s porodicama svojih učenika u cilju izvršenja svojih zadataka kao i radi pomaganja roditeljima u vaspitanju dece.

Saveti za prosvetu opštinskih narodnih odbora ovlašćeni su da mogu određivati dopune nastavnog plana i programa za osnovne škole prema potrebama kraja i uslovima pojedinih škola.

Za vreme trajanja školske obaveze (od 7 do 15 g.) učenik ne može biti isključen iz osnovne škole, a izgubljeno vreme u redovnom školovanju može vanredno naknaditi. Stariji građani mogu osnovnu školu završiti kao vanredni učenici.

Gimnazija (glava IV) je škola opšteg obrazovanja, koja je u određenom smislu i završna škola. Njen zadatak je da kod učenika produbi i proširi znanja koja su oni stekli iz prirodnih i društvenih nauka, kao i tehničkog obrazovanja u osnovnoj školi, da doprinosi svestranom razvitku svojih učenika radi osposobljavanja za aktivni društveni rad i zdravi kulturni lični život, da kod učenika potstiče i razvija lične sposobnosti i sklonosti i pomaže im pri izboru daljeg školovanja odnosno poziva.

Nastava u reformisanoj gimnaziji deli se na opšti deo, izborni deo i na pripreme za praktične delatnosti. Opšti deo je isti i obavezan za sve učenike. Izborni deo treba učenicima da omogući dublje upoznavanje s pojedinim područjima opšteg obrazovanja, te je svaki učenik obavezan da se odluči za jedno od izbornih područja. Pripreme za praktične delatnosti omogućuju učenicima, koji to žele, lakše uključivanje u odgovarajuće delatnosti ukoliko ne produže školovanje.

Stručne i više stručne škole (glava V). Zakon nije prihvatio određivanje ranga pojedinim školama, a to ima naročiti značaj kod stručnih škola. Škole za učenike u privredi i škole s praktičnom obukom ne mogu se više tretirati kao škole nižeg ranga. Zakon uvodi novu klasifikaciju stručnih škola (škole za kvalifikovane odnosno visoko-

kvalifikovane radnike, tehničke, umetničke i više stručne škole) s jedinstvenom opštom vrednošću bez obzira na dužinu školovanja. Svi svršeni učenici stručnih škola dobili su pravo da se pod određenim uslovima dalje školuju i stiču najviše stepene obrazovanja. Ovo predstavlja ukidanje dosadašnjeg dualizma u sistemu vaspitanja i obrazovanja.

Stručnim i višim stručnim školama Zakon određuje naročito ove zadatke: da zajednici osiguravaju izgrađivanje raznovrsnih stručnih kadrova sposobnih da doprinese stalnom usavršavanju procesa proizvodnje odnosno društvenih službi; da omladini omogućuju celishodno stručno obrazovanje; da doprinose svestranom razvoju svojih učenika i njihovom osposobljavanju za društveni i lični život i rad i da deluju kao ustanove za obrazovanje i stručno usavršavanje odraslih. U okviru ovih opštih zadataka svaka vrsta stručnih škola ima i svoje posebne zadatke u skladu sa svojim karakterom i potrebama privrede odnosno javne službe za koju priprema stručni kadar. Posebno se obezbeđuje uticaj privrede i zainteresovanih službi na fizionomiju i rad stručnih škola.

Zakonom se omogućeno vanredno učenje u stručnim školama i ustanovljava je posebna nastava za vanredne učenike.

Fakulteti, visoke škole i umetničke akademije (glava VI) imaju naročito ove zadatke: spremanje visokokvalifikovanih stručnjaka za razne grane društvene delatnosti; organizovanje i unapređivanje naučnog rada i spremanje naučnih kadrova; doprinosi privrednom, kulturnom i društvenom razvitku zemlje u sarađnji s privrednim, kulturnim i drugim ustanovama i organizacijama.³

Specijalne škole (glava VII) osnivaju se da bi se deci i omladini ometenoj u fizičkom ili psihičkom razvitku obezbedilo sticanje osnovnog opšteg i stručnog obrazovanja i osposobljavanje za samostalan život i rad. Zadatak je specijalnih škola da kod svojih učenika razvijaju sposobnosti i sklonosti i ublaže i otklone nedostatke i poremećaje u razvitku; da doprinese da se njihovim učenicima obezbedi telesni i psihički razvitak i da ih pripremaju i osposobljavaju za ona zanimanja i pozive koji odgovaraju njihovim sposobnostima i sklonostima. Specijalne škole pomažu roditeljima u podizanju i vaspitanju dece ometene u razvitku.

Specijalno vaspitanje i obrazovanje vrši se u pretškolskim ustanovama, specijalnim školama i drugim ustanovama organizovanim u tu svrhu, kao i u posebnim odeljenjima u sastavu zdravstvenih ustanova. Posebna stručna komisija rešava o upisu dece u specijalne škole, kao i o njihovom prelasku u odgovarajuće redovne škole.

Nastava za pripadnike nacionalnih manjina (glava VIII). Pravo na nacionalni jezik u nastavi i vaspitanju imaju nacionalne manjine na područjima na kojima žive u pretškolskim ustanovama, osnovnoj školi, gimnaziji i stručnim školama, kao i u školama za obrazovanje nastavnika. Nastava na nacionalnom jeziku manjine može se obavljati u posebnim školama ili posebnim odeljenjima škola sa nastavom na jeziku narodne republike i u školama sa dvojezičkom nastavom. Škole sa dvojezičkom nastavom osnivaju se, u skladu sa mogućnostima, na onim područjima gde zajedno žive nacionalne manjine i stanovništvo jugoslovenskih nacionalnosti. U ovim školama nastava se izvodi istovremeno na jeziku narodne republike i na nacionalnom jeziku manjine za sve učenike.

Zakon određuje da se u nastavni plan odgovarajuće škole za pripadnike nacionalnih manjina obavezno uključuje i nastava iz oblasti njihove nacionalne kulture. Pripadnici nacionalnih manjina uče jezik narodne republike radi kasnijeg punog učešća u društvenom životu zemlje. Odredbe zakona o nastavi za pripadnike nacionalnih manjina odgovaraju ne samo međunarodnim obavezama Jugoslavije nego i internacionalizmu koji karakteriše unutrašnje odnose u zemlji.

³ Sva druga pitanja ostavljena su da se regulišu posebnim saveznim opštim zakonom.

Obrazovanje odraslih i stručno usavršavanje (glava IX). Ustanove i drugi oblici za obrazovanje i stručno usavršavanje odraslih deo su jedinstvenog sistema vaspitanja i obrazovanja. Zakon najopštije određuje njihove zadatke, ali ne precizira njihovu organizaciju i način rada. Na taj način obezbeđuje se najšira inicijativa svih zainteresovanih faktora u osnivanju ustanova za obrazovanje i stručno usavršavanje odraslih bilo u cilju podizanja opšte kulture građana, poboljšanja kvalifikacione strukture aktivnog stanovništva ili povećavanja stručne spreme neposrednih proizvođača.

Obrazovanjem odraslih i stručnim usavršavanjem bave se i sve škole — od osnovnih škola do fakulteta, domovi narodnog zdravlja, biblioteke, muzeji i druge ustanove.

Državni organi, privredne i zadrugne organizacije staraju se o obrazovanju odraslih i njihovom usavršavanju i osiguravaju materijalna sredstva i nastavnike za ustanove koje u tu svrhu osnivaju.

Škole za obrazovanje nastavnika (glava X). Nastavnici se obrazuju u posebnim školama: učiteljskoj i višoj pedagoškoj školi, školi za nastavnike specijalnih škola, za nastavnike fizičke kulture i na filozofskim i prirodno-matematičkim fakultetima i umetničkim školama i akademijama. Zakon uvodi nove škole za spremanje nastavnika: pedagošku akademiju, školu za vaspitače i školu za nastavnike stručnih škola. Obrazovanje nastavnika može se vršiti i u drugim školama kojima to nije osnovni zadatak, ali ovi nastavnici moraju imati odgovarajuću pedagošku spremu.

Škole za obrazovanje nastavnika stručno osposobljavaju studente da ostvaruju cilj vaspitanja i obrazovanja i pružaju im pedagošku i stručnu spremu za savremeno izvođenje nastave. Ove škole vrše istraživački rad u oblasti pedagogije a u cilju unapređivanja nastave i vaspitanja i rade na usavršavanju nastavničkog kadra.

Unutrašnji život i rad škola (glava XI). Škola je obavezna da u svom radu primenjuje one oblike i metode nastavno-vaspitanog delovanja koji doprinose ostvarenju cilja vaspitanja i obrazovanja i povezivanju vaspitanja i obrazovanja s proizvodnim radom. Ovaj zadatak škole ostvaruju povezano sa slobodnim aktivnostima omladine i u saradnji sa zainteresovanim privrednim i društvenim organizacijama. U Zakonu je usvojeno načelo da unutrašnji život i rad svake škole treba da doprinosi razvijanju inicijative, aktivnosti i kulture rada učenika, privikavanju učenika na samostalno i temeljno učenje, razvijanju njihovih intelektualnih sposobnosti, kao i uzajamnog poštovanja i poverenja između učenika i nastavnika. Odredbe Zakona utiču na razvijanje novih oblika vaspitnog rada izraženih kroz samostalne aktivnosti učenika (školske zadruge, klubove, družine i druge učeničke organizacije), koje učenici osnivaju i njima upravljaju. Škola i nastavnici su dužni da ove aktivnosti pomažu tako da ta delatnost postane sastavni deo vaspitno-obrazovnog delovanja škole.

Učenici (glava XII) su aktivni faktor u nastavno-vaspitanom procesu i u školi imaju mesto koje odgovara socijalističkoj omladini. Zajednice učenika razreda i škole su tribine za dogovor o svim pitanjima života i rada učenika i pomoć školi u ostvarivanju cilja vaspitanja i obrazovanja. U domovima učenika obrazuju se zajednice doma koje raspravljaju o svim pitanjima života i rada učenika u domu. Zajednice učenika mogu svoja mišljenja i predloge dostavljati organima upravljanja školom odnosno domom i preko svojih predstavnika učestvovati u njihovom razmatranju na sednicama nadležnih organa.

Nastavnici (glava XIII) su organizatori i rukovodioci nastavno-vaspitanog rada u školi. Oni aktivno učestvuju u vaspitavanju i obrazovanju omladine i van škole i u širenju prosvete i kulture. Nastavnik može biti lice koje, pored propisane pedagoške i stručne spreme, svojim životom i radom, karakternim i moralnim osobinama pruža garancije za ostvarivanje cilja vaspitanja i obrazovanja. Zakon utvrđuje s kakvom se stručno-pedagoškom spremom može biti nastavnik u pojedinoj vrsti škole i sve nastavnike obavezuje na stalno i sistematsko stručno usavršavanje.

Osnivanje škola i sredstva za njihov rad (glava XIV). Osnovne škole osnivaju opštinski narodni odbori u skladu s programom razvitka tih škola koji utvrđuje sreski narodni odbor. Gimnazije, stručne škole i specijalne škole osnivaju opštinski i sreski narodni odbori i nadležni savezni odnosno republički državni organi u skladu s programima razvitka tih škola koje utvrđuje republičko izvršno veće. U skladu sa ovim programom stručne škole mogu osnivati i privredne i društvene organizacije. Škola može otpočeti s radom tek pošto se preko stručne komisije utvrdi da su ispunjeni svi propisani uslovi za njeno osnivanje.

Više stručne škole osnivaju se Zakonom, propisom Saveznog izvršnog veća ili propisom pretstavničkog tela autonomne jedinice.

Sredstva za izdržavanje škole obezbeđuje osnivač. Ova sredstva daju se školi u globalnim iznosima za lične i materijalne rashode. Na osnovu ovako dobijenih iznosa godišnji predračun škole sastavlja školski odbor.

Ukidanje škola vrši se isključivo rešenjem republičkog izvršnog veća na predlog osnivača i po saslušanju mišljenja školskog odbora. Rešenje o ukidanju škole može se doneti samo kada su ispunjeni svi uslovi koji se odnose na društvenu potrebu za tom školom, na uslove za njen rad i na ispunjavanje zadataka škole.

Društveno upravljanje školama (glava XV). Školom zajednički upravljaju nastavno-vaspitni kolektiv, predstavnici zainteresovanih organizacija i drugi građani koji mogu najviše doprineti da škola kao samostalna društvena ustanova ostvaruje cilj vaspitanja i obrazovanja i svoje posebne zadatke. U određenim školama u upravljanju učestvuju i predstavnici učenika.

Društveni organi koji neposredno upravljaju školom jesu: školski odbor, nastavničko veće i direktor škole. Svaki od njih ima svoj samostalan delokrug, a njihovi međusobni odnosi zasnivaju se na zakonom utvrđenim pravima i dužnostima.

Prava i dužnosti koje prema školama imaju opštinski, sreski i republički saveti za prosvetu određeni su zakonom. Pored toga, ovi saveti kao teritorijalni organi društvenog samoupravljanja vrše društvene poslove od zajedničkog interesa za škole i druge ustanove za vaspitanje i obrazovanje na području opštine, sreza i republike. U opštinske savete za prosvetu ulaze i članovi koje izaberu školski odbori ili njihovi delegati, a u sreske i republičke savete ulaze i članovi koje biraju opštinski odnosno sreski saveti za prosvetu. Opštinski i sreski saveti za prosvetu dužni su da najmanje jedanput godišnje organizuju savetovanja sa školskim odborima odnosno opštinskim savetima radi zajedničkog pretresanja načelnih pitanja prosvetne politike na području opštine odnosno sreza.

Prosvetni savet Jugoslavije je samostalno društveno telo koje sačinjavaju predsednik i određeni broj članova imenovanih od Saveznog izvršnog veća i po tri predstavnika iz svake republike koje izaberu republički saveti za prosvetu.

Prosvetni savet Jugoslavije pokreće pitanja od zajedničkog interesa za škole u narodnim republikama i za unapređivanje nastave i drugih oblika rada na vaspitanju i obrazovanju, utvrđuje osnove nastavnih planova i programa škola i opšta načela za izradu školskih udžbenika. Prosvetni savet u okviru svoga delokruga donosi zaključke i daje preporuke i mišljenja.

Prosvetno-pedagoška služba radi na unapređivanju vaspitanja i obrazovanja, i u tom cilju vrši pedagoški nadzor nad radom škola i pojedinih nastavnika; vrši nadzor nad izvršavanjem propisa o organizaciji i radu škola i drugih ustanova za vaspitanje i obrazovanje; pomaže nastavnicima u njihovom radu i stručnom usavršavanju i sistematski prati i proučava rezultate i dostignuća u školama i drugim ustanovama za vaspitanje i obrazovanje. Prosvetno-pedagošku službu na teritoriji narodne republike vrši republički zavod za unapređivanje školstva, a na području

sreza posebne ustanove koje se u tu svrhu osnivaju. Prosvetno-pedagoška služba odgovara za svoj rad republičkom odnosno sreskom savetu za prosvetu. Republički odnosno sreski savet za prosvetu vrši nadzor nad radom svoje prosvetno-pedagoške službe, daje joj smernice za rad, odobrava program njenog rada i razmatra izveštaje koje mu ona o svom radu dostavlja.

Prosvetno-pedagoška služba deluje preko prosvetnih savetnika. Za prosvetne savetnike mogu biti imenovana samo ona lica koja ispunjavaju sve uslove zakonom propisane.

Uvodni zakon za Opšti zakon o školstvu

Mesto »prelaznih i završnih naređenja« u Opštem zakonu o školstvu donet je posebni Uvodni zakon kojim se bliže određuje uvođenje u život ovog Zakona i određuju rokovi u kojima treba izvršiti određene akte i mere zakonom predviđene.

Uvodni zakon polazi od toga da se vaspitanje i obrazovanje sprovodi u skladu sa uslovima i mogućnostima zajednice. Republička izvršna veća obavezuju se da donesu planove ostvarivanja osnovnog vaspitanja i obrazovanja. Republičkim zakonima o osnovnoj školi mogu se uvoditi i prelazni oblici osnovnog vaspitanja i obrazovanja, koji se razlikuju od osnovne škole, odnosno obavezni oblici dobijanja osnovnog vaspitanja i obrazovanja ili pripremanja za neposredan rad u privredi i drugim delatnostima za one učenike koji nisu završili osnovnu školu u osmogodišnjem trajanju.

KULTURNO-PROSVETNO VEĆE JUGOSLAVIJE

»Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije je predstavničko telo organizacija, društava i ustanova koje deluju na području masovnog kulturnog i prosvetnog rada, njihov je zajednički organ i cilj mu je da celokupnom svojom delatnošću doprinese socijalističkoj izgradnji zemlje i razvoju socijalističke kulture, boljem međusobnom upoznavanju, razmeni mišljenja i iskustava i time radi na jačanju i produživanju bratstva i jedinstva naših naroda.«¹

Osnivanje i organizacija

Prvih godina posle rata osnovni organizacioni oblik masovnog kulturnog i prosvetnog rada bila su kulturno-prosvetna i kulturno-umetnička društva. Kulturno-umetnička društva su se pretežno bavila amaterskim umetničkim radom, dok su kulturno-prosvetna društva na selima organizovala i prosvetnu aktivnost (analfabetske i druge tečajeve).

Uporedo sa društvenim i privrednim razvitkom zemlje, sa uvođenjem sve savremenijih procesa proizvodnje, uporedo sa razvitkom sistema radničkog samoupravljanja, razvijali su se raznovrsni oblici masovnog kulturnog i prosvetnog rada. Masovni kulturni i prosvetni rad poslednjih godina veoma se razgranao. Ovim radom obuhvaćeno je ekonomsko i razni oblici stručnog obrazovanja. Stvoreni su radnički univerziteti, a narodni univerziteti i domovi kulture su znatno proširili aktivnost stvarajući niz novih oblika rada. Otvoren je znatan broj biblioteka i čitaonica od kojih su mnoge postale samostalne ustanove. Film postaje sve više značajno sredstvo masovnog kulturnog i prosvetnog rada. Poraslo je interesovanje za umetnost, te se pored društava za amatersko bavljenje umetnošću, stvaraju i društva prijatelja muzike, klubovi ljubitelja likovnih umetnosti, klubovi prijatelja knjiga i slično.

¹ Iz Odluke o konstituisanju i zadacima Kulturno-prosvetnog veća Jugoslavije.

Do donošenja posebnih zakona o pojedinim vrstama škola, kao i novih nastavnih planova i programa, određuje se da sve škole produže s radom po postojećim propisima i nastavnim planovima i programima. To se odnosi i na specijalna odeljenja pri redovnim školama organizovanim za decu i omladinu ometenu u fizičkom i psihičkom razvitku, sve do donošenja republičkih zakona o specijalnim školama.

Uvodni zakon omogućuje postepeno sprovođenje i odredaba o prosvetno-pedagoškoj službi. Dok se za ovu službu ne osnuju u pojedinim srezovima posebne ustanove, zakon dozvoljava da njene poslove i zadatke vrši organ uprave narodnog odbora sreza nadležan za poslove prosvete.

Odredbе Opšteg zakona o školstvu koje se odnose na konurse i uslove upisa u pojedine vrste škola primenljiva e se počev od školske 1959/60.

Uvodni zakon određuje da Opšti zakon o školstvu stupa na snagu 1 septembra 1958.

R. J.

Vidi: »Visoka nastava« »J. P«, 1957, str. 139—143 (13—17); »Stručne škole« »J. P«, 1957, str. 249—254 (33—38); »Obavezno školovanje«, »J. P« 1957, str. 297—300 (39—42); »Gimnazije«, »J. P«, 1957, str. 347—348 (43—50); »Preškolske ustanove«, »J. P«, 1957, str. 389—390 (53—54); »Škole za obrazovanje nastavnog kadra«, »J. P«, 1957, str. 441—443 (61—63); »Stipendije«, »J. P«, 1957, str. 444—446 (64—66); »Škole, ustanove i organizacije za obrazovanje odraslih«, »J. P«, 1957, str. 485—490 (63—74); »Specijalno školstvo« »J. P«, 1957, str. 531—533 (75—77); »Niže i srednje umetničke škole«, »J. P«, 1958, str. 77—79 (1—3); »Više škole«, »J. P«, 1958, str. 181—183 (15—17); »Školski prostor«, »Jugoslavenski pregled« 1957, str. 93 (3);

I pored svih tih raznovrsnih formi kulturno-masovni rad ostao je jedinstven. Stvarane su organizacije koje povezuju i usmeravaju sve oblike tog rada.

U srezovima, gradovima i opštinama osnivale su se prosvetne skupštine ili kulturno-prosvetne zajednice, koje su se u okviru republike udruživale u organizacije: Kulturno-prosvetnu zajednicu Srbije, Prosvetni sabor Hrvatske, Svezu slobodnih prosvetnih društava Slovenije, Savez kulturno-umetničkih i prosvetnih društava Bosne i Hercegovine; Zajednicu na radničkite kulturno-prosvetni organizaciji na NR Makedonija i Narodnu prosvetu Makedonije i Kulturno-prosvetni savez NR Crne Gore.

Veće kulturno-prosvetnih saveza Jugoslavije osnovano je novembra 1954 kao koordinacioni organ postojećih republičkih kulturno-prosvetnih i kulturno-umetničkih organizacija i saveza. Izmenjeni uslovi i sve veće potrebe za organizovanjem tešnje kulturne saradnje između republika, kao i iskustva iz dotadašnjeg rada Veća, uslovili su njegovu reorganizaciju.

Na skupštini predstavnika organizacija i saveza kao i društava i stručnih udruženja koja deluju na području masovnog prosvetnog rada, održanoj 15 i 16 juna 1957 u Beogradu, određeni su zadaci Veća kulturno-prosvetnog saveza Jugoslavije: da razvija međusobnu razmenu mišljenja i iskustava, da pokreće zajedničke prosvetne i kulturne akcije opštejugoslovenskog karaktera, da razvija saradnju sa srodnim organizacijama u inostranstvu. Te zadatke Veće ostvaruje putem savetovanja o pojedinim problemima prosvete i kulture, a naročito o obrazovanju odraslih, popularizaciji nauke i umetnosti, razvijanju umetničkog amaterizma, kulturno-zabavnom životu i sl.; putem organizovanja festivala, konkursa, kurseva, seminara i drugih aktivnosti kao i putem izdavanja raznih publikacija i dokumentacija. Veće kulturno-prosvetnih saveza Jugoslavije promenilo je naziv u Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije.

Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije sastoji se od 50 do 70 članova i bira se svake treće godine na skupštini koju sačinjavaju izabrani delegati sreskih i republičkih kulturno-prosvetnih organizacija i saveza i delegati stručnih saveza i udruženja. Skupština se sastaje po potrebi, a svake treće godine bira Veće i nadzorni odbor.

Svoj program i odluke Veće sprovodi u saradnji sa kulturno-prosvetnim organizacijama u narodnim republikama. Na ostvarenju programa i sprovođenju odluka Veća angažuju se sreske kulturno-prosvetne zajednice, republički savezi narodnih i radničkih univerziteta, savezi muzičkih društava, savezi čitaonica i biblioteka i savezi amaterskih pozorišta (ovi savezi ne postoje u jugoslovenskom okviru).

Na ostvarenju svoga programa Veće najuže saraduje i s velikim brojem drugih organizacija i institucija. Tako Veće po nizu pitanja ima stalni radni kontakt i saradnju (zajedničke komisije, zajedničko organizovanje pojedinih akcija i sl.) s društvenim organizacijama u zemlji: Savezom kompozitora, Savezom muzičkih umetnika, Savezom likovnih umetnika, Udruženjem filmskih proizvođača, Savezom izdavača, Zadrudnim savezom, Savezom društava za staranje o deci i omladini, Narodnom tehnikom, Jugoslovenskim društvom za popularisanje nauke i tehnike »Nikola Tesla« i sl. Veoma je razvijena saradnja s državnim organima: Sekretarijatom za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća, Komisijom za kulturne veze sa inostranstvom, Saveznim zavodom za proučavanje školskih pitanja, Saveznim centrom za kulturno-prosvetni film i sl.

Dosadašnja aktivnost

Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije posvetilo je znatnu pažnju obrazovanju odraslih. Januara 1957 u Sarajevu je organizovano savetovanje o radničkom obrazovanju, a aprila 1957 u Novom Sadu savetovanje o obrazovanju poljoprivrednih proizvođača. Na skupštini Veća u junu 1957 razmatrane su osnovne koncepcije, sadržina, metodi i forme obrazovanja odraslih, izdavanje naučno-popularne i stručno-popularne literature, uloga filma u prosvetavanju, rad na likvidaciji nepismenosti, vaspitna uloga amaterskog umetničkog rada, muzičko i likovno obrazovanje odraslih, zdravstveno prosvetavanje i sl. Na ovoj skupštini zaključeno je da je obrazovanje odraslih stalni zadatak i da celokupna aktivnost na obrazovanju odraslih treba da postane sastavni deo prosvetne politike u zemlji odnosno prosvetne i kulturne politike svake komune. Konstatovano je da treba i dalje razvijati specijalizovane vanškolske institucije za obrazovanje odraslih i da bi bilo korisno osnovati savezni zavod za obrazovanje odraslih i dopisnu školu pri Kulturno-prosvetnom veću, a u sadržini obrazovanja prvenstveno razvijati oblike stručnog i društveno-ekonomskog obrazovanja, profesionalnog usavršavanja i osposobljavanja za rad u organima radničkog samoupravljanja i društvenim službama.

Kulturno-prosvetno veće razmatralo je i pitanje kulturne saradnje i daljeg kulturnog zbližavanja naših naroda. Na zasjedanju Veća u januaru 1958 konstatovano je da su poslednjih godina postignuti vidni rezultati u organizovanju zajedničkih jugoslovenskih aktivnosti na području kulture i saradnji raznih institucija i organizacija iz svih narodnih republika. Osnovna orijentacija u daljem razvijanju međurepubličkih odnosa u oblasti prosvete i kulture jeste da na svim područjima kulturno-prosvetne i kulturno-umetničke delatnosti u celoj zemlji budu zastupljena najbolja kulturna dostignuća kako bi svi građani upoznali kulturni život u svakoj narodnoj republici. Ukazano je na potrebu intenzivnije razmene kulturnih dobara i izmene iskustava (gostovanjima i sl.). Iako sve aktivnosti Kulturno-prosvetnog veća Jugoslavije jačaju međurepubličku saradnju, Veće je ove godine planiralo i neke akcije koje treba neposrednije da pomognu tu saradnju u pojedinim oblastima, kao, naprimer, razmenu predavača na radničkim i narodnim univerzitetima, razmenu umetničkih rukovodilaca amaterskog kulturno-umetničkog rada i sl.

U cilju popularisanja dramske umetnosti Kulturno-prosvetno veće je oktobra 1956 organizovalo u Tuzli Prvi festival amaterskih pozorišta Jugoslavije, posvećen 150-godišnjici rođenja i 100-godišnjici smrti jugoslovenskog komediografa Jovana Sterije-Popovića. Na festivalu su učestvovali: Amatersko pozorište iz Travrnika, Amatersko pozorište iz Vrnjačke Banje, Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« iz Kočevja, Đevdeliski amaterski teatar, Narodno amatersko pozorište iz Kikinde i Amatersko kazalište iz Našica. Tom prilikom Kulturno-prosvetno veće je organizovalo savetovanje o pozorišnom amaterizmu. Na savetovanju se razmatralo o ulozi i nivou pozorišnog amaterizma, o radu amaterskih pozorišta, naročito u mestima gde su ukinuta stalna pozorišta, o problemima repertoara i dr.

Na savetovanju je zaključeno da se Jugoslovenski festival amaterskih pozorišta održava svake godine. U toku 1957 Veće je raspisalo konkurs za dramska dela (jednočinke i veća dramska dela). Primljeno je 110 dramskih dela od kojih su 2 nagrađena, a veći broj otkupljen.

U cilju razvijanja horske muzike Veće je 1956 raspisalo konkurs za horske kompozicije: kantatu ili vokalnu instrumentalnu kompoziciju većeg obima, horsku kompoziciju bez instrumentalne pratnje i laku kompoziciju zabavnog žanra. Primljeno je 90 muzičkih dela, od kojih je 7 nagrađeno, a 4 otkupljena. Nagrađena i otkupljena muzička dela Veće je dalo na korišćenje amaterskim kulturno-umetničkim društvima. Početkom 1958 reprezentativni žiri Veća slušao je 28 najboljih horova u zemlji (u Ljubljani, Kranju, Rijeci, Zagrebu, Sarajevu, Titogradu, Beogradu, Novom Sadu, Skopju i Bitoli). Iako je povod za ovu akciju bio izbor tri hora koja će 1958 predstavljati jugoslovenski horski amaterizam na značajnim međunarodnim konkursima, akcija je sprovedena mnogo šire: održani su sastanci s dirigentima horova, a iskustva su rezimirana na dva posebna sastanka i u odgovarajućoj pismenoj analizi.

Značajna je aktivnost Kulturno-prosvetnog veća Jugoslavije na popularisanju likovnih umetnosti. U februaru 1958 Veće je u Zagrebu otvorilo prvu jugoslovensku izložbu slikarskih i vajarskih radova amatera. Od 400 prispelih radova 300 autora iz cele zemlje, za izložbu slikarskih i vajarskih radova odabrano je 128 slikarskih i 28 vajarskih radova. Izvestan broj radova je otkupljen ili nagrađen. U maju 1958 Veće je pripremio s republičkim kulturno-prosvetnim organizacijama, uz pomoć Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, izložbu savremene jugoslovenske grafike. Na izložbi je zastupljen 51 rad najpoznatijih jugoslovenskih slikara-grafičara. Prema programu ova će izložba biti prikazana u oko 30 mesta u zemlji kao i na omladinskim gradilištima na Autoputu »Bratstvo—Jedinstvo«. U cilju popularisanja likovnih ostvarenja Veće je na osnovu predloga naših stručnjaka nabavilo od UNESCO-a 334 reprodukcije u boji (velikog formata) najboljih slika velikih majstora svetskog slikarstva. Do kraja ove godine Veće će u Beogradu otvoriti stalnu galeriju reprodukcija slika koja će organizovati i pokretne izložbe u pojedinim krajevima zemlje.

Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije organizovalo je više diskusija (o fizionomiji i zadacima zavoda za obrazovanje odraslih, o organizovanju dopisne škole, o borbi protiv neukusnog u raznim oblastima i sl.).

Međunarodne veze

U protekлом periodu Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije ostvarilo je obiman program međunarodne saradnje. Predstavnici Veća su učestvovali na: Međunarodnom seminaru »Obrazovanje odraslih i umetnost« (Halzern, Zapadna Nemačka 1956); IV Kongresu amaterskih kulturno-umetničkih društava Rumunije (Bukurešt 1956); Međunarodnom seminaru »Univerzitet i obrazovanje odraslih« (Bangor, Velika Britanija 1956); IV Generalnoj konferenciji Internacionalne federacije za radničko obrazovanje (Beč 1956); Međunarodnom seminaru o obrazovanju odraslih (Bukurešt 1957); Regionalnom seminaru UNESCO-a o obrazovanju odraslih (Varšava 1957); Kongresu međunarodne federacije muzičke omladine (Brisel 1958).

U novembru 1957 u zemlji je kao gost Veća boravila delegacija predstavnika organizacija u Poljskoj koje se bave masovnim kulturno-prosvetnim radom. Delegacija je u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini obišla mnoge institucije i organizacije čiju aktivnost objedinjava Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije.

U organizaciji gostovanja amaterskih kulturno-umetničkih ansambila u inostranstvu bilo je dosta nesrednosti. Kulturno-prosvetno veće je donelo poseban pravilnik koji reguliše ovo pitanje i predviđa da svi amaterski ansambli za odlazak na gostovanje u inostranstvo treba da imaju saglasnost republičke kulturno-prosvetne organizacije i Kulturno-prosvetnog veća. U posebnim slučajevima, kada se radi o značajnim međunarodnim kulturnim manifestacijama, Veće samo bira i šalje u inostranstvo pojedine ansamble i obezbeđuje im potrebna finansijska sredstva. Tako je poslalo u inostranstvo sledeća kulturno-umetnička društva: Beogradski dupli oktet, Amatersku pozorišnu grupu »Svoboda« (Ljubljana); KUD »Orce Nikolov« (Skopje), OKUD »Žože Vlahović« (Zagreb), Kamerni hor (Celje), Učiteljski pevački hor »Emil Adamič« (Ljubljana), KUD »Branko Cvetković« (Beograd), UKUD »Jedinstvo« (Split) i KUD »Proleter« (Sarajevo).

M. N.

Podaci Kulturno-prosvetnog veća Jugoslavije.

² Kulturno-umetničko društvo.

³ Omladinsko kulturno-umetničko društvo.

⁴ Učiteljsko kulturno-umetničko društvo.

BIOLOŠKI INSTITUT SRBIJE

Biološki institut Srbije osnovan je 1956 spajanjem Instituta za ekologiju i biogeografiju i Instituta za fiziologiju razvika, genetiku i selekciju. Obe ove ustanove bile su osnovane 1947 u okviru Srpske akademije nauka.

Zadaci. — Naučna delatnost Biološkog instituta obuhvata više bioloških grana: ekologiju, geografiju živih bića, fiziologiju razvika i genetiku. Istraživački rad usmeren je ka rešavanju niza fundamentalnih naučnih problema u najužoj vezi s poljoprivrednom i šumarskom praksom, kao što su: poreklo, razvoj, rasprostranjenost i mogućnosti korišćenja biljnih i životinjskih vrsta i njihovih zajednica, pre svega šumskih i poljoprivrednih, njihova zaštita i poboljšanje, oplemenjivanje i odabiranje biljaka i životinja važnih za privredu, podizanje naučnog podmlatka i saradnja s privrednim organizacijama.

Organizacija. — Biološki institut je ustanova sa samostalnim finansiranjem. Na čelu Instituta su direktor (akademik prof. dr. Siniša Stanković), Savet Instituta i Upravni odbor, u kome, pored naučnih radnika Instituta, učestvuju i predstavnici drugih zainteresovanih ustanova.

Institut je podeljen na odeljenja: za ekologiju i geografiju biljnog sveta Jugoslavije, ekologiju i geografiju životinjskog sveta Jugoslavije, hidrobiologiju, entomologiju, genetiku, fiziologiju razvika i oplemenjivanje biljaka i genetiku, fiziologiju razvika i oplemenjivanje životinja.

Botanička ispitivanja. — Od značaja za šumarstvo i poljoprivredu su rezultati koje je Institut postigao u proučavanju biljnih vrsta i zajednica. Dosad su najviše proučavane zajednice bukve i hrasta, ekonomski najvažniji šumski tipovi u Srbiji. Opisano je više od 30 šumskih tipova, među kojima mnogi predstavljaju zajednice prvi put opisane, svojstvene Jugoslaviji i Evropi. Prikupljeni podaci omogućili su šumsko-gospodarsko gazdovanje. Vršeno je kartiranje šumskih tipova Fruške Gore, Avale, Kosmaja, Majdanpeške domene, Kopaonika, Suve Planine, Tare i dr. Svim ovim ispitivanjima šuma obuhvaćeno je više od 30 planinskih masiva, a niz brdskih i nizinskih područja Srbije. Vršena su istraživanja istorije šuma pomoću savremene metode analize cvetnog praha. Rezultati ovih ispitivanja, pored teorijskog, imaju i praktični značaj, jer doprinose pravilnom izboru vrsta za pošumljavanje i obnavljanje vegetacije koju je čovek osiromašio.

Vršena su istraživanja biljnih zajednica stepa, livada, pašnjaka i korovskih biljnih zajednica, kojima je obuhvaćen niz ravničarskih i brdsko-planinskih područja. Na Deliblatskom Pesku studirano je zarastanje peska stepskim biljkama, što je od značaja za rešavanje problema »vezivanja« peska. Od travnih zajednica naročito su proučene pašnjačke i livadske. Na Suvoj Planini i Rtnju opisan je niz privredno važnih zajednica, naročito onih iz grupe suvih livada karakterističnih za kontinentalnu klimu ovog područja. U Posavini, Pomoravlju i Jasenici proučavane su vlažne i poplavne livade. Od posebnog interesa za poljoprivredu je istraživanje zajednica trave tvrdače, koja se razvija pod uticajem prekomerne ispaše i slabog dubrenja. Cilj ovih ispitivanja je otkrivanje biološke suštine sirenja ove nekorisne trave i nalaženje načina za melioraciju ove travne zajednice široko rasprostranjene u Jugoslaviji. Pored toga, istražuje se i korovska flora i vegetacija i mogućnost njenog suzbijanja.

Od biljaka važnih za privredu ispituju se još bukva, kurikovina (kaučukonosni žbun), vođeni orah, Pančičeva omorika, trava zubača itd. Mnogi radovi o pomenutim ispitivanjima predstavljaju doktorske disertacije. Velika pažnja je posvećena

ispitivanju organske produkcije i prirasta bukve, hrasta i drugih vrsta važnih za privredu.

Zoološka ispitivanja. — Detaljno su studirani sitni glodari, voluharice, ptice, gmizavci i ribe. Pored rasprostranjenja ptica, proučavani su i uslovi njihove sredine i godišnji ciklus njihovog života. Naročita pažnja je posvećena pticama ekonomski značajnim, pre svega fazanima na lovačkim terenima. Opsežno je studirana dunavska kečiga, o kojoj je objavljena posebna monografska studija.

Hidrobiološka ispitivanja. — Ova ispitivanja odnose se, pre svega, na organsku produkciju stajaćih panonskih voda i jezera. Ispitivanje su kako biološke tako i hemijske odlike stajaćih voda Panonske Nizije, naročito onih na slanim zemljištima. Rezultati ispitivanja veštačkog Vlasinskog Jezera omogućili su veštačko poribljavanje ovog jezera mladuncima ohridske pastrmke. Višegodišnja ispitivanja Skadarskog Jezera utvrdila su tok i intenzitet organske produkcije — i to kako riblje hrane tako i samih riba, naročito ukuljeva. Rezultati ovih ispitivanja biće objavljeni u posebnoj monografskoj studiji.

Entomološka ispitivanja. — Ispitivani su štetni insekti, naročito gubari i skakavci. Pri Biološkom institutu osnovan je jugoslovenski centar za proučavanje skakavaca i gubara. Posebna pažnja je posvećena utvrđivanju indikatora stanja gubara u raznim situacijama, kao i žarištima iz kojih se šire njihove periodične navale. Detaljno su studirani insekti — paraziti gubara i drugi štetni insekti, kao i štetni dolinski i planinski skakavci, zatim beskrilni insekti iz šumske stelje i lucerina buba. Na Deliblatskoj Peščari i Kopaoniku intenzivno se ispituje insektska fauna.

Ispitivanje genetike, fiziologije razvika i selekcije. — U ovoj oblasti vršene su opsežne studije oplemenjivanja žitarica, pasulja, krompira, graška i kupusa, zatim genetička ispitivanja biljaka važnih za privredu, ispitivanje fiziologije razvika i genetike domaćeg govečeta, dejstvo vitamina E na nosivost kokošaka itd.

Kompleksna ispitivanja. — Institut se bavi i kompleksnim ispitivanjima, u kojima učestvuju razne ekipe. Naročito treba pomenuti kompleksna istraživanja na Kopaoniku, Tari, Goču, Deliblatskoj Peščari i Dobanovčkom zabranu, koja obuhvataju botanička, zoološka, mikrobiološka i pedološka istraživanja.

Veći deo naučne problematike koju obrađuje Institut direktno je povezan sa poljoprivrednom i šumarskom praksom ugovaranjem i različitim formama saradnje sa zainteresovanim ustanovama i privrednim organizacijama (ispitivanja važnih šumskih i travnih vrsta i zajednica, štetočinskih insekata — gubara, skakavaca i sl., proučavanja života fazana i drugih ptica, ispitivanja produkcije naših jezera i reka, otpadnih voda, kanala i dr.). U finansiranju naučnih ispitivanja učestvovali su: izvršna veća NR Srbije i NR Crne Gore, poljoprivredne i šumarske komore NR Srbije i NR Crne Gore, Institut za vodu-privredu, privredne organizacije »Jelen« i »Viskoza« i dr.

Kadrovi. — Početkom 1948. Biološki institut (tj. oba bivša instituta iz njegovog sastava) imao je 8 stalnih naučnih radnika i 23 honorarna saradnika. Na početku 1958. Institut je imao 36 stalnih i 15 honorarnih naučnih radnika. Odnos se znatno izmenio u korist mladih naučnih radnika, obrazovanih u Institutu. Na početku 1948. bila su, pored asistenata, svega 2 naučna saradnika i 3 stručna saradnika, a početkom 1958. pored asistenata, ima 5 stalnih naučnih saradnika, jedan naučni savetnik i 10 stručnih saradnika. Dosad je doktorske disertacije odbranilo 10 saradnika, 11 disertacija se nalazi u završnoj fazi, a isto toliko je u pripremi. Na specijalizaciji u inostranstvu bilo je 9 naučnih radnika.

Izdavanja Instituta. — Dva predašnja instituta, koji su ušli u sastav Biološkog instituta, objavljivala su svoje radove do 1956 u sopstvenim zbornicima i posebnim izdanjima. Od 1956 izdaje se »Zbornik radova« Biološkog instituta, pored posebnih izdanja. Dosad je publikovano preko 300 naučnih radova, od kojih 10 monografija. Časopis Instituta razmenjuje se s 50 zemalja i s nizom ustanova u našoj zemlji. Za privredu je urađeno, na osnovu ugovora, 18 stručnih studijskih elaborata i više od 50 referata i izveštaja.

V. M.

ISPRAVKA

U informaciji »Doktorat nauka« na str. 233 (23) u tabeli 1 ispraviti sledeće podatke:

red	1	kolona	2	stoji	944	a	treba	934
„ 1	„	8	„	217	„	207		
„ 5	„	2	„	44	„	41		
„ 9	„	2	„	93	„	13		
„ 11	„	2	„	35	„	32		
„ 22	„	2	„	89	„	79		
„ 22	„	8	„	34	„	24		

OBJEKTI ZA FIZIČKU KULTURU

U Jugoslaviji je 31. decembra 1957 bilo 7.387 objekata za fizičku kulturu sa 9.246 vežbališta (igrališta, sala za vežbanje, bazena, kuglana i sl.).¹

Ukupna površina svih objekata za fizičku kulturu iznosi 35.764.475 m². Od toga korisne površine (površina vežbališta koja služi za vežbanje i takmičenje) ima 25.028.129 m², a ostalo čine zelenilo, prilazni putevi, gledališta, pomoćne prostorije i sl. Na jednog stanovnika dolazi prosečno 1,96 m² ukupne odnosno 1,37 m² korisne površine. Evropski proseki iznosi oko 5 m² po stanovniku.

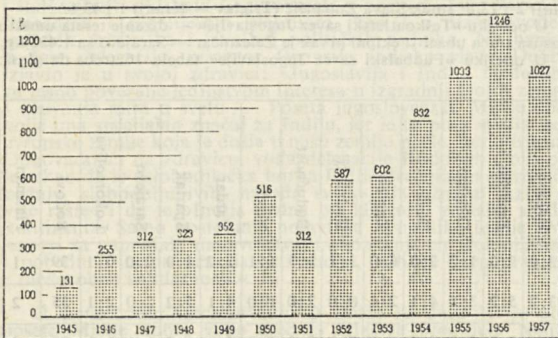
Tabela 1
OBJEKTI ZA FIZIČKU KULTURU

Narodna republika	Broj objekata	Ukupna površina	Na 1 stanovnika	Broj vežbališta	Korisna površina u m ²	Na 1 stanovnika
Srbija — ukupno	3.218	17.311.883	2,32	3.999	12.048.522	1,62
Uža Srbija	1.789	9.046.965	1,90	2.156	6.851.548	1,44
Vojvodina	1.239	5.247.507	2,97	1.590	3.860.271	2,18
Kosmet	190	3.017.411	3,33	253	1.336.703	1,47
Hrvatska	2.123	9.495.573	2,31	2.589	5.878.395	1,43
Slovenija	870	4.739.725	3,00	1.325	3.967.044	2,51
Bosna i Hercegovina	654	2.696.683	0,85	770	1.927.258	0,61
Makedonija	307	820.490	0,56	369	672.500	0,46
Crna Gora	121	700.121	1,48	184	534.410	1,13

Društvena zajednica je posle rata učinila velike napore u izgradnji objekata za fizičku kulturu.

Iz predratnog perioda je nasleđeno samo 18,18% od ukupnog broja postojećih objekata, dok su svi ostali izgrađeni posle rata, naročito poslednjih godina, kada je izgradnja bila najintenzivnija.

Grafikon 1
IZGRADNJA OBJEKATA

Posle rata su pretežno izgrađena otvorena vežbališta — igrališta za fudbal, odbojku, košarku, mali rukomet i sl., dok je izgradnja pokrivenih vežbališta, domova i bazena zaostajala za opštim tempom. U posleratnom periodu izgrađeno je 89% igrališta od postojećih, 48% sala za vežbanje, 65% planinarskih domova, 67% bazena i plivališta.

Tehnička opremljenost

Nagli razvitak pokreta fizičke kulture posle rata zahtevao je i odgovarajuće objekte na kojima bi se upražnjavale ove aktivnosti. Međutim, društvena zajednica nije raspolagala materijalnim sredstvima potrebnim za njihovu kompletnu izgradnju, te su se izgrađivale jednostavnije, jeftinije površine pogodne za vežbanje i takmičenje, bez potrebnih uređaja (pomoćnih prostorija, vodovoda, kanalizacije i sl.). Veliki broj objekata za fizičku kulturu je izgrađen dobrovoljnim besplatnim radom omladine i članova društvenih organizacija uz minimalna finansijska sredstva.

¹ Prema popisu objekata za fizičku kulturu, obavljenom u organizaciji Saveznog zavoda za fizičku kulturu krajem 1957 u celoj zemlji, izuzev u Srežu Trbovlje (Slovenija).

Najveći broj objekata za fizičku kulturu su pojedinačna igrališta privizorno uređena i, u većini slučajeva, bez pomoćnih i drugih prostorija. Samo 9,3% objekata za fizičku kulturu ima sve pomoćne prostorije — svlačionice, kupatila, sanitarne uređaje, 29,7% ima neke od ovih prostorija, a 61% nema nikakvih pomoćnih prostorija. 6,32% vežbališta raspolaže svim tehničkim uređajima i potrebnim prostorijama, a 76,81% nema potrebne uređaje (veštački gornji sloj, grejanje, filtere i t. sl.), sve pomoćne prostorije, a često ni propisne dimenzije. Naročito veliki broj takvih vežbališta nalazi se u Crnoj Gori — 92,39%, Bosni i Hercegovini — 85,38% i Srbiji — 85,24%, tj. u onim republikama gde je u posleratnom periodu izgradnja bila najintenzivnija. U Makedoniji ovakvih vežbališta ima 74,78%, Hrvatskoj 68,28% i u Sloveniji 61,36%.

Loša tehnička opremljenost najvećeg broja objekata postala je velika smetnja za dalji razvoj fizičke kulture. Zato je perspektivnim planom razvoja fizičke kulture predviđeno da zajednica svake godine ulaže milijardu dinara u radove na rekonstrukciji i dovršenju postojećih objekata za fizičku kulturu. Na taj način do kraja 1961 udvostručuje se broj potpuno opremljenih objekata, a smanjiti broj nedovoljno opremljenih.

Struktura objekata i vežbališta

Većina objekata za fizičku kulturu sastoji se od pojedinačnih vežbališta. U proseku na 4 objekta ima 5 vežbališta.

Ni struktura vežbališta po nameni ne odgovara potrebama savremene fizičke kulture. Pretežni deo čine otvorena igrališta za fudbal, odbojku, košarku i sl., a sala za vežbanje nema u odgovarajućoj srazmeri ni po broju ni po površinama.

Tabela 2
VEŽBALIŠTA PO VRSTAMA I POVRŠINAMA

	Broj	Korisna površina	
		ukupno	po 1 vežbalištu
Atletске staze	223	387.168	1.736
Velika igrališta	2.510	16.207.771	6.457
Mala igrališta	3.923	2.876.050	731
Kuglane	369	48.916	132
Bazeni i plivališta	199	140.957	708
Sale za vežbanje	1.291	266.638	206
Strelišta	276	1.671.589	6.056

Naročito je mali broj sala za vežbanje odnosno male su korisne površine postojećih sala. 667 sala za vežbanje ili 52,7% ima površinu manju od 160 m², što nije dovoljno za upražnjavanje ni jedne sportske igre ni za održavanje savremene nastave fizičkog vaspitanja u školama.

Upravljanje i održavanje objekata

Vlasnici objekata za fizičku kulturu su narodni odbori (tj. oni su opštenarodna imovina), dok su organi upravljanja najčešće korisnici: društvene organizacije za fizičku kulturu i škole.

Tabela 3
VLASNICI I ORGANI UPRAVLJANJA

	Narodni odbori	Privredna preduzeća	Organizacije za fizičku kulturu	Škole	Ostali
Vlasnici	3.205	554	1.615	1.347	666
Organi upravljanja	622	285	3.818	2.047	615

Najveći broj objekata za fizičku kulturu ne donosi nikakve prihode. Međutim, za redovno održavanje objekata potrebna su značajna materijalna sredstva kojih, pogotovo na objektima gde su organi upravljanja društvene organizacije za fizičku kulturu, nema dovoljno. Usled toga objekti se loše održavaju ili uopšte ne održavaju, što doprinosi njihovom ruiniranju.

Od 7.387 objekata za fizičku kulturu u Jugoslaviji samo 3.117 ili 42,19%, redovno se održavaju. Troškovi za njihovo održavanje u 1956 iznosili su 556.352.500 din. ili prosečno 178.489 din. po jednom objektu.

Perspektivnim planom predviđeno je da društvena zajednica daje za održavanje objekata 1.271.000.000 din. godišnje.

Korišćenje postojećih objekata za fizičku kulturu je vrlo neravnomerno. Objekti kojima upravljaju škole su preopterećeni (na jedan objekt u proseku dolazi 8,7 škola), dok objekti kojima upravljaju društvene organizacije za fizičku kulturu

(51% od ukupnog broja) nisu dovoljno iskorišćeni: na jednu atletsku stazu dolazi 0,46 klubova i 30 atletičara; na jedno fudbalsko igralište 0,74 klubova i 29 fudbalera, na jedno plivačko ili bazen 0,42 klubova i 31 plivač. To ne znači da ovih objekata ima dovoljno ili čak isuviše. Naprotiv, njih nema dovoljno, jer na jednu atletsku stazu dolazi 82.000 stanovnika, na jedno fudbalsko igralište 7.300, a na jedan bazen ili plivačište 92.000. Do ove nesrazmere između broja aktivnih članova i stanovnika po jednom objektu dolazi zbog još uvek malog broja aktivnih članova u društvenim organizacijama za fizičku kulturu (3,14% od ukupnog broja stanovnika).

Tabela 4

SREDSTVA UTROŠENA NA ODRŽAVANJE OBJEKATA U 1956

Narodna republika	Objekti koji se održavaju		Utrošeno dinara	
	broj	procenat	ukupno	po objektu
Srbija — ukupno	1.239	38,50	206.682.815	166.814
Uža Srbija	548	30,61	149.325.457	272.492
Vojvodina	629	50,77	50.673.158	80.560
Kosmet	62	32,63	6.684.200	107.809
Hrvatska	733	34,72	188.862.900	256.956
Slovenija	582	67,01	83.464.971	129.202
Bosna i Hercegovina	256	39,15	49.534.848	193.495
Makedonija	173	56,35	15.258.830	88.201
Crna Gora	68	56,19	12.548.136	184.531

Da bi se poboljšalo korišćenje objekata kojima upravljaju društvene organizacije za fizičku kulturu preduzimaju se mere za njihovo prelaženje u nadležnost komunalnih organa. Tako

je, naprimer, u Zagrebu osnovano komunalno preduzeće »Stadion«, koje upravlja objektima i daje ih na korišćenje organizacijama za fizičku kulturu, školama i dr.

Finansiranje i izgradnja objekata

Zasad nema propisa ni normativa koji regulišu planiranje i izgradnju objekata za fizičku kulturu, već je to prepušteno inicijativi pojedinačnih organizacija ili organa vlasti. Zato ne postoje urbanistička rešenja površina za fizičku kulturu u celini (za opštinu, grad i sl.), nego se rešavaju pojedinačni slučajevi ili donose privremena rešenja.

Samo 76% objekata za fizičku kulturu je stalno locirano. U Beogradu je za poslednje 3 godine oduzeto 16 igrališta za fudbal, tenis, odbojku i sl. da bi se na njihova mesta podigle zgrade.

Izgradnju objekata za fizičku kulturu pretežno finansiraju organi narodne vlasti. Međutim, iz podataka o finansijskim sredstvima utrošenim za izgradnju objekata u 1957 vidi se da učešće sreskih i opštinskih organa nije u srazmeri sa učešćem viših organa državne uprave. Od blizu milijarde dinara date za izgradnju objekata u ovoj godini, na savezne organe dolazi 224.000.000, republičke 86.500.000, sreske 445.739.648 (od toga samo u Zagrebu 325.000.000) i opštinske (nepotpuni izveštaj) oko 184.214.542 din.

Od 775 opština (za koje postoje podaci u 1957) 520 je dalo dotacije za rad društvenih organizacija za fizičku kulturu, a samo 84 ili 11% i investiciona sredstva za izgradnju objekata. Svi srezovi su dali dotacije za rad društvenih organizacija, a 29 odnosno 29% i investiciona sredstva.

D. M.

IZVORI:

Dokumentacija Saveznog zavoda za fizičku kulturu.

DOPUNE I ISPRAVKE

U informaciji »Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1957 godini«, »Jugoslovenski pregled« januar 1958, str. 35–38 (1–4) izvršiti sledeće dopune i ispravke:

U odeljku »Atletski savez Jugoslavije« na kraju pasusa o Balkanskim igrama ubaciti sledeće: Plasman ženskih reprezentacija: Rumunija 92, Jugoslavija 78, Bugarska 69 i Grčka 1 bod.

U poslednjem pasusu istog odeljka ispraviti rezultat Franje Mihalića na 10.000 m na 30 : 21,6, a rezultat Veliše Mugoše na 5.000 m na 15 : 49,0.

U odeljku »Biciklistički savez Jugoslavije« u trci »Prag–Berlin–Varšava« jugoslovenska ekipa zauzela je 11 mesto.

U odeljku »Boklerski savez Jugoslavije« na Evropskom šampionatu u Pragu učestvovala je 21 zemlja, a Jovan Stefanović (velter) ispao je u osmini finala.

U odeljku »Veslački savez Jugoslavije« u poslednjem redu iza reči »četverac« dodati »bez kormilara«.

U odeljku »Košarkaški savez Jugoslavije« posle prvog pasusa ubaciti novi: 2 juna u Beogradu ženska reprezentacija Jugoslavije pobedila je Rumuniju sa 41 : 39.

U tabeli 2 u istom odeljku izmeniti redosled cifara kojima se registruju rezultati, tako da ispravno treba da glase: Jugoslavija–Albanija 89 : 55; Jugoslavija–Škotska 94 : 39 itd., itd.

U odeljku »Mačevalački savez Jugoslavije« na kraju kao nov pasus dodati: Na Svetskom prvenstvu u Parizu od 14 do 28 septembra Aleksandar Vasin (sablja) eliminisan je u II kolu.

U odeljku »Plivački savez Jugoslavije« – vaterpolo dodatirispred postojećeg rezultata i rezultat 12:4 U pododeljku »Skokovi u vodu« treba ispraviti rezultat Zapadne Nemačke tako da glasi 860,92.

U odeljku »Savez kuglaških sportova Jugoslavije« na kraju prvog pasusa dodati sledeće: »Ženska reprezentacija Jugoslavije zauzela je 4 mesto sa 2.095 čunjeva«.

U istom odeljku u poslednjem redu 2 pasusa umesto »izgubila« treba »pobedila sa 2.309 : 2.216«.

U odeljku »Smučarski savez Jugoslavije« u 1 pasusu umesto »Zdravko Hlebanja zauzeo je 10 mesto« treba »8 mesto«.

U odeljku »Stonoteniskisavez Jugoslavije« u delu o Međunarodnom prvenstvu Skandinavije ispraviti rezultat Jugoslavija–Rumunija sa 1:0 na 1:3.

U informaciji »Državna prvenstva u 1957 godini«, »Jugoslovenski pregled« februar 1958, str. 83–88 (5–10) izvršiti sledeće dopune i ispravke:

U odeljku »Atletski savez Jugoslavije« popraviti rezultate u muškoj ekipnoj konkurenciji: 1. Partizan–Beograd 35.713 bodova; 5. Odred–Ljubljana 29.903 boda; 6. Dinamo–Zagreb 28.992 boda, a u ženskoj ekipnoj konkurenciji: 1. Odred–Ljubljana 15.097 bodova.

U odeljku »Kuglaški savez Jugoslavije« ekipni prvak je »Medvedgrad–Zagreb«.

U odeljku »Plivački savez Jugoslavije« – plivanje ispraviti rezultat Dušana Pandura na 200 m prsno na 2 : 46,6 i rezultat štafete Mladost 4 × 100 m na 4 : 36,8.

U odeljku »Savez hokeja na travi Jugoslavije« u tabeli 11 ispraviti rezultat utakmice BASK–Elektrotraj na 0 : 0.

U odeljku »Smučarski savez Jugoslavije« ispraviti rezultat Janeza Pavčiča na 30 km trčanje na 1 : 36,35.

U istom odeljku na kraju dodati sledeće:

»Državno prvenstvo u klasičnim disciplinama za žene održano je od 21 do 24 februara na Pokljuki. Državni prvaci su: 10 km trčanje Marija Rekar (Partizan–Mojstrana) 34,18; 3 × 5 km Delnice–Delnice 1 : 17,18.

Državno prvenstvo u veleslalomu, slalomu i smuku za žene održano je od 8 do 10 februara na Jahorini. Državni prvaci su: veleslalom Slava Zupančič (Triglav–Kranj) 2 : 10,9; slalom Slava Zupančič (Triglav–Kranj) 2 : 15,8; smuk Slava Zupančič (Triglav–Kranj) 1 : 43,1.

U odeljku »Teškoatletski savez Jugoslavije« – dizanje tereta umesto 2 pasusa treba ubaciti: ekipni prvak je Železničar – Sarajevo sa 1.485 kg.

U odeljku »Fudbalski savez Jugoslavije« tabela 16 treba da glasi:

	Crvena zvezda	Vojvodina	Hajduk	Partizan	Dinamo	BSK	Zagreb	Radnički	Budućnost	Velež	Vardar	Spartak	Sarajevo	Lokomotiva	Bedovi	Plasman
Crvena zvezda–Beograd		4:0	3:0	2:0	1:0	2:0	6:0	3:1	5:3	6:1	2:2	1:0	2:0	0:1	39	1
Vojvodina – Novi Sad	1:2		3:2	5:2	3:1	4:1	2:4	0:0	2:0	6:0	4:1	5:2	2:0	2:1	35	2
Hajduk – Split	2:2	1:0		0:2	3:0	3:1	5:0	2:0	5:1	0:0	2:0	2:2	1:1	2:1	30	3
Partizan – Beograd	1:0	1:1	1:1		2:0	3:1	2:5	0:0	1:2	7:1	2:3	3:1	3:1	2:0	26	4
Dinamo – Zagreb	3:2	5:4	1:2	4:3		3:3	2:2	3:1	2:1	1:4	4:1	0:0	0:1	5:1	26	5
BSK – Beograd	1:4	4:1	2:0	2:5	1:1		3:2	0:1	5:2	1:0	0:0	4:1	2:2	3:0	25	6
Zagreb–Zagreb	2:7	2:3	0:1	0:0	1:2	0:0		1:0	0:0	5:2	2:0	2:0	4:0	2:2	25	7
Radnički – Beograd	1:1	0:6	0:5	3:1	4:2	1:1	1:1		3:2	3:2	1:2	3:1	3:1	1:2	23	8
Budućnost – Titograd	2:2	0:2	1:0	2:2	0:3	3:0	2:0	1:0		1:1	1:0	2:0	1:0	6:3	23	9
Velež – Mostar	0:2	1:1	1:3	3:1	4:2	2:2	0:1	4:1	3:1		1:0	4:1	4:2	3:1	23	10
Vardar – Skopje	0:2	1:2	4:1	1:1	2:1	1:0	3:1	2:1	1:1	0:0		1:5	0:1	4:0	23	11
Spartak – Subotica	1:1	1:2	1:1	3:2	1:1	1:2	0:0	2:2	3:1	2:1	4:0		5:1	4:0	22	12
Sarajevo – Sarajevo	0:4	2:1	3:1	1:4	1:2	4:0	2:1	2:2	1:0	2:0	0:1	2:2		5:3	22	13
Lokomotiva – Zagreb	1:0	0:2	1:0	3:0	3:3	1:2	0:1	0:8	3:2	5:2	5:0	3:1	4:3		22	14

JUGOSLAVIJA I INDIJA

Indija je postala 15 avgusta 1947 nezavisna država u svojstvu dominiona, a u okviru Britanske Zajednice Naroda. Ona je proglasila Republiku 26 januara 1950, kada je stupio na snagu njen novi Ustav.

Između Jugoslavije i Indije, pre njene nezavisnosti, nije bilo političkih, kulturnih, a gotovo ni privrednih veza s obzirom na kolonijalni status te zemlje. Borba za nezavisnost, koja se vodila, bila je poznata u Jugoslaviji i uživala je simpatije. Isto tako, Narodnooslobodilačka borba u toku Drugog svetskog rata učinila je Jugoslaviju poznatom u ovoj geografski udaljenoj zemlji. Između dve zemlje, uskoro posle postizanja indiske nezavisnosti, došlo je do odluke o uspostavljanju diplomatskih odnosa. 5 decembra 1948 objavljen je zajednički kominike, u kome se kaže da su se vlade obeju zemalja »u želji da održe i učvrste već postojeće odnose« sporazumele da izmene diplomatske misije. Uskoro posle toga boravila je u Indiji prva jugoslovenska trgovinska delegacija i tom prilikom je, 29 decembra 1948, potpisan prvi trgovinski sporazum. Ovaj ugovor bio je istovremeno prvi trgovinski ugovor koji je Indija potpisala kao nezavisna zemlja, što ukazuje na želju obe strane da međusobnim zbliženjem.

Jugoslovenska ambasada u Nju Delhiju otvorena je 24 aprila 1950, a indiska ambasada u Beogradu 28 aprila 1950, s tim što je indiski ambasador privremeno imao stalno sedište u Rimu. Prvi indiski ambasador sa stalnim sedištem u Beogradu predao je akreditivna pisma 18 oktobra 1954. Aprila 1950 otvoren je jugoslovenski generalni konzulat u Bombaju.

Međusobnom upoznavanju i zbližavanju naročito je doprinela poseta jugoslovenske Misije dobre volje, koja je na poziv indiske vlade boravila u Indiji od 14 decembra 1952. do 12 januara 1953. Na čelu ove Misije nalazio se Rodoljub Čolaković, tada ministar savezne vlade i predsednik Saveta za nauku i kulturu. Misija dobre volje je u toku svog puta po Indiji posetila niz indiskih naučnih, kulturnih, prosvetnih i socijalnih institucija i industrijskih objekata i razgovarala s predsednikom Republike Prasadom i premijerom Nehruom, kao i s nizom vodećih indiskih državnika i javnih i političkih radnika. Na banketu u čast delegacije, ministar finansija indiske vlade Dešmuk izjavio je u svojoj zdravici: »Jugoslavija i Indija međusobno su tesno povezane jedinstvom interesa u izgradnji svojih zemalja i očuvanju mira u svetu... Poseta jugoslovenske Misije dobre volje ima specijalan značaj za Indiju, jer je to prva misija jedne evropske zemlje koja je došla u našu zemlju posle nezavisnosti.« Odgovarajući na zdravicu, vođa delegacije Rodoljub Čolaković je rekao da je oslobodilačka borba Indije decenijama »privlačila pažnju slobodoljubivih naroda sveta«, da »značaj Azije sve više raste« i da je »Indija jedna od ključnih zemalja azijskog kontinenta. Samo postojanje nezavisne Republike Indije i vaši naponi za napredak, nagoveštavaju okončanje ere kolonijalizma i pobedu principa nezavisnosti nacija, njihove ravnopravnosti i međusobne solidarnosti.«

O povećanom interesovanju u Indiji za Jugoslaviju posle posete Misije dobre volje svedoči i izjava premijera Nehrua da Indija u Jugoslaviji nalazi »puno zajedničkih crta« i da će ona »zato nastojati da na sve moguće načine doprinese daljem jačanju veza i produbljivanju prijateljstva, uz međusobno upoznavanje između naroda Indije i Jugoslavije«.

Potpredsednik Republike Indije i predsednik Gornjeg doma indiskog Parlamenta dr Sarvepalli Radhakrishnan boravio je u našoj zemlji od 21 do 26 jula 1953 i posetio Beograd, Zagreb, Sarajevo, Ljubljano, Bled i Brione. Za vreme posete dr Radhakrishnan je izjavio da Jugoslavija predstavlja »najlepši primer za ceo svet u odbrani svoje nezavisnosti« i istakao da se u Jugoslaviji odvija »delo koje nije važno samo za vas nego i za nas i za ceo svet«.

Višaja Lakšmi Pandit, tadašnji predsednik Generalne skupštine OUN boravila je u Jugoslaviji kao gost državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića od 26 do 29 juna 1954, i tom prilikom posetila Beograd, Zagreb, Ljubljano, Dubrovnik i Brione, gde je primio predsednik Tito. Tom prilikom je Pandit u ime indiske vlade uručila predsedniku Titu poziv da poseti Indiju.

Poseta predsednika Tita Indiji. — Na poziv indiske vlade predsednik FNRI Josip Broz Tito boravio je u zvaničnoj poseti Indiji od 16 decembra 1954 do 3 januara 1955, a od 21 do 25 januara 1955 posetio južne delove Indije. Za vreme ove državne posete predsednika Tita su pratili: potpredsednik Saveznog izvršnog veća Aleksandar Ranković,

državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović, predsednik Izvršnog veća Srbije Jovan Veselinov i potpredsednik Izvršnog veća Hrvatske Ivan Krajačić.

Za vreme petodnevnog boravka u glavnom gradu Nju Delhiju održani su politički razgovori između državnika obe zemlje. Posle toga je predsednik Tito obišao gradove Candigarh, Simlu, Gvalior, Agru, Laknau, Benares, Džemšedpur, Čitarandžan i Kalkutu. Predsednik Tito je u ovim gradovima razgledao više istorijskih i kulturnih spomenika zemlje, novoizgrađenih fabrika, gradilišta, prosvetnih i zdravstvenih ustanova, naučnih ustanova i dr. O svojim utiscima sa ovog puta predsednik Tito je u razgovoru s jugoslovenskim novinarima rekao da je »Indija postigla zadivljujuće rezultate, a indiski narod je onim što je do danas dao pokazao ogromne stvaralačke mogućnosti i sposobnosti«, i da, prema tome, »izjave indiskih rukovodilaca da sve više usvajaju socijalističke elemente, da idu u pravcu stvaranja socijalizma nisu nikakve fraze već stvarnost«.

U toku putovanja po Indiji predsedniku Titu su priređeni srdačni i prijateljski dočeci. U zdravicama i prigodnim govorima predsednika Tita i indiskih državnika posebno je isticano prijateljstvo dve zemlje i njihova odanost politici miroljubive koegzistencije.

Predsednik Indiske Republike dr Radžendra Prasad u govoru koji je održao na svečanom banketu, pozeleo je predsedniku Titu dobrodošlicu kao »šefu jedne evropske države koja je imala veliku i značajnu ulogu u toku poslednjeg rata i posle toga... kao velikom vođi naroda čiji su hrabri podvizi u toku borbe za oslobođenje svoje zemlje izazvali divljenje na svim stranama«. U odgovoru predsednik Tito je rekao: »Narodi Jugoslavije pratili su sa živim simpatijama borbu naroda Indije za svoju nezavisnost pod rukovodstvom velikog narodnog borca i organizatora Mahatme Gandija... Korjeni tih dubokih simpatija nalaze se u sličnosti historije i borbe naših zemalja, jer su i narodi Jugoslavije u svojoj daljoj i bližjoj prošlosti bili prinuđeni da se bore za svoju nezavisnost i egzistenciju. Narodi Jugoslavije pozdravili su sa iskrenom radošću uspešan ishod indiske borbe za nezavisnost kao početak jedne nove ere u međunarodnom životu. Aktivno istupanje Indije i drugih novonastalih nezavisnih azijskih zemalja u međunarodnom životu predstavljalo je jedan od najznačajnijih događaja i omogućilo je velikom azijskom kontinentu da igra sasvim novu ulogu... Širom čitave Jugoslavije dobro je poznat i visoko cijenjen značajan doprinos Indije ostvarenju i očuvanju mira u svijetu, kao i razvijanju miroljubive saradnje između svih država... Istovjetni opći ciljevi kojima danas teže Indija i Jugoslavija predstavljaju solidnu osnovu za jačanje međusobnih veza«, zaključio je predsednik Tito.

U govoru na banketu koji je priredio u čast indiskog Predsednika Republike, predsednik Tito je govorio o jugoslovensko-indiskoj saradnji u OUN i nastavio: »Mislim da nije nimalo slučajno da u toj jedinjoj svjetskoj organizaciji u kojoj je zastupljena većina zemalja svijeta, bez obzira na blokove i različite sisteme, naše zemlje nastupaju zajednički i na isti način u svim bitnim pitanjima koja se tamo tretiraju. Sličnost naših unutrašnjih i spoljnih problema i identičnost ciljeva u osiguranju mira i mirne saradnje među narodima čine osnove te naše saradnje u OUN i uzajamnog razumijevanja...«

U toku boravka u Nju Delhiju predsednik Tito je posetio indiski Parlament, gde je pred njegova oba doma održao govor, u kome je izneo osnovne elemente spoljne politike Jugoslavije, ističući posebno njen unutrašnji socijalistički razvoj, rešenost Jugoslavije da sačuva svoju nezavisnost i da se ne priključi nijednom bloku i njenu odanost principima aktivne i miroljubive koegzistencije. On je takođe govorio o iskustvima Jugoslavije iz narodnooslobodilačkog rata i posleratnog razvika međunarodnih odnosa.

Rezultati razgovora jugoslovenskih i indiskih državnika sadržani su u zajedničkoj izjavi Predsednika FNRI i predsednika vlade Indije od 22 decembra 1954. U četrnaest tačaka zajedničke izjave govori se o bilateralnim odnosima, međunarodnoj situaciji i principima međunarodnih odnosa.

U izjavi se ističe »sličnost istoriskog razvoja i socijalno-ekonomskih uslova njihovih zemalja, kao i činjenica da su one svoju nezavisnost postigle kroz snažne narodnooslobodilačke pokrete, dale njihovom međusobnom razumevanju, kao i razumevanju njihovih zemalja, dublje značenje i olakšale njihove prijateljske odnose«. U pogledu ciljeva obe zemlje kaže se da su »Jugoslavija i Indija posvetile svoje energije, kako na unutrašnjem tako i na međunarodnom području, unapređenju mira i metoda pregovaranja i sporazumevanja kao sredstava za rešavanje međunarodnih sporova i problema. One su nastojale da svoje međusobne odnose, kao i svoje odnose sa ostalim svetom, zasnaju na ravnopravnosti i prijateljstvu sa svim narodima«.

U zajedničkoj izjavi se dalje kaže da politika obeju zemalja ne predstavlja pasivni »neutralizam« nego »aktivnu, pozitivnu i konstruktivnu politiku koja teži kolektivnom miru, na kome jedino može da počiva kolektivna bezbednost«, da »ratovi ne samo ne rešavaju probleme nego otežavaju njihovo rešenje, a, osim toga, stvaraju nove još teže, te se prema tome »samo u miru može konsolidovati i učiniti trajnom njihova teško izvojevanja i dragocena nezavisnost i pružiti njima i njihovim narodima mogućnost razvika, ekonomskog napretka, prosperiteta, kao i socijalnog napretka i stabilnosti«.

Kao načela međusobnih odnosa i međunarodnih odnosa uopšte iznose se načela »priznanja suvereniteta, nezavisnosti

i integriteta, neagresije, ravnopravnosti, uzajamnog poštovanja i nemešanja u unutrašnje stvari druge strane ili drugih zemalja», i ovi principi se proklamiraju kao »shvatanja i uslovi mirne koegzistencije«. »Ta osnovna shvatanja treba da vladaju u međunarodnim odnosima i da predstavljaju glavni elemenat politike i rada Ujedinjenih nacija.« Iz ovoga proizlazi, kaže se u zajedničkoj izjavi, da politika dveju zemalja, njihovo shvatanje svetskog mira, ne može da se zasniva na sili ili nagonu, naporu naružavanja kao instrumenta bilo za pregovore bilo za rešavanje sporova. »Odbacuju se kao pogrešna shvatanja o »trećem bloku« ili »trećoj sili«.

Oba državnika ističu svoje uverenje da gornji principi međunarodnih odnosa mogu da dobiju i širu primenu i da na taj način »u znatnoj mjeri doprinesu smanjenju zategnutosti u svetu i rešavanju nerešenih sporova. Time će se proširiti područje mira i umanjiti strahoviti izgledi rata, stvoriti veće poverenje, kao i veće mogućnosti svetske saradnje«.

U pogledu bilateralnih odnosa u zajedničkoj izjavi se ističe »poverenje u prijateljstvo između Jugoslavije i Indije, koje njihovi narodi pozdravljaju«. Obe zemlje »će nastojati da unaprede i pojačaju ekonomske i kulturne odnose«. Dalje se ukazuje na razumevanje i na zajedničke napore u OUN i van nje za opštu stvar mira i čovečanstva i ističe »da te kontakte i odnose treba razvijati i jačati. Činjenica da Jugoslavija i Indija teže sličnim opštim ciljevima predstavlja čvrstu osnovu za jačanje njihovih uzajamnih odnosa, bez obzira na geografsku udaljenost, i one su srećne da konstatuju da ih vezuje toplo prijateljstvo i bratstvo«.

Na povratku iz Burme predsednik Tito se ponovo iskrcao u Indiji u Madrasu i za vreme boravka od pet dana posetio Bangalore, Majsoor i Kočin. On se ponovo sastao u Madrasu s premijerom Nehruom i u Avadi prisustvovao godišnjem zasjedanju Indiskog nacionalnog kongresa. Tom prilikom je predsednik Tito pred okupljenim delegatima i gostima održao kraći govor u kome se osvrnuo na odluku Indiskog nacionalnog kongresa o prihvatanju uzora socijalističkog društva kao cilja. U vezi s tim on je takođe izjavio: »S velikom radošću i divljenjem pratimo nastojanja vaših rukovodilaca da krenu novim putem, jedino mogućim putem za tako veliku zemlju kao što je vaša, putem socijalističke izgradnje«.

O odnosima sa Indijom i o poseti toj zemlji govorio je predsednik Tito na više mitinga na putu od Rijeke, gde je stigao 11 februara 1955, do Beograda, a posebno u svom ekspozu u Saveznoj narodnoj skupštini 7 marta 1955. On je tom prilikom pomenio da se Jugoslavija u Aziji pojavljuje kao predstavnik »jedne nove politike prema aziskim zemljama, politike koja se počinje formirati u Evropi, koja osuđuje iskorišćavanje i neravnopravnosti i koja je slobodna od svakog kolonijalističkog opterećenja. Zato smo i tako lako i brzo našli zajednički jezik i ustanovili da nam se gledišta na osnovne međunarodne probleme u suštini poklapaju. Zajednička platforma izražena u deklaracijama izdatim u Nju Delhiju i Rangunu, po završetku razgovora, ima značaj koji daleko prevazilazi okvire jugoslovensko-indiskih i jugoslovensko-burmanskih odnosa. ... Te deklaracije se suprotstavljaju tendencijama kao ponovnom zaostavljanju međunarodnih odnosa, i imaju jedini cilj da se u današnjim uslovima postigne poboljšanje međunarodne situacije i postavne osnove za jednu dugoročnu politiku mira i međunarodne saradnje«. U svom govoru predsednik Tito je istakao oduševljenje i stvaralački član koji narodi aziskih zemalja ulažu u svoj ekonomski razvitak i naglasio da je poseta u tom pogledu predstavljala potvrdu uverenja da sticanje i očuvanje nezavisnosti predstavljaju glavni uslov za stvarni i puni razvitak naroda u svetu. »Proces ekonomsko-društvenog razvitka«, rekao je dalje predsednik Tito, »koji se ostvaruje u Indiji i u Burmi kroz ekonomske planove i dosadašnja postignuća, pokazuje da te zemlje idu svojim sopstvenim putem i u specifičnim svojim uslovima u pravcu ostvarenja jednog socijalističkog sistema. I rukovodioci Burme, ... i rukovodioci Indije na čelu s g. Nehruom, svesni su činjenice da njihove zemlje mogu ostvariti svoj puni razvitak i prosperitet samo putem socijalističke izgradnje. ... Takav proces društveno-ekonomskog razvitka potvrđuje činjenicu da pravno one zemlje koje su u novije vrijeme postigle svoju nezavisnost teže u različitim formama ka savremenim i naprednim društvenim odnosima. ... Govoreći na kraju o bilateralnim odnosima sa Indijom i Burmom, predsednik Tito je zaključio: »Postoje svi potrebni uslovi da se naša saradnja na spoljnopoličkom planu još više učvrsti i razvije, kako neposredno tako i u okviru Ujedinjenih nacija.«

Poseta indiske parlamentarne delegacije. — Na poziv Savezne narodne skupštine boravila je u Jugoslaviji od 31 maja do 10 juna 1955 indiska parlamentarna delegacija, koja je, pored Beograda, posetila Skopje, Ohrid, Sarajevo, Zenicu, Zagreb, Ljubljano, Bled, Rijeku i druga mesta, industrijske objekte, poljoprivredne zadruge i imanja, kulturne i prosvetne ustanove. Delegaciju od 12 poslanika predvodio je potpredsednik Gornjeg doma indiskog parlamenta Krišna Murti Rao. U Beogradu je delegaciju primio predsednik Republike Josip Broz Tito.

Tadašnji predsednik Savezne narodne skupštine Moša Pijade u svojoj zdravici na svečanom ručku u čast indiske delegacije istakao je da saradnja Indije i Jugoslavije predstavlja »živi primer mogućnosti uspostavljanja najsadržajnijih odnosa među svim narodima koji teže miru i napretku«. ... i podvukao da se ona zasniva na principima delhiške zajedničke izjave.

U jednom svom govoru vođa indiske delegacije je rekao »da se posle Drugog svetskog rata nigde dve zemlje nisu toliko zbližile kao Jugoslavija i Indija i naglasio da narod Indije visoko ceni predsednika Tita.

Poseta predsednika vlade Nehrua Jugoslaviji. — Još za vreme boravka predsednika Tita u Indiji objavljeno je da je premijer Nehru prihvatio poziv Predsednika FNRJ da poseti Jugoslaviju. Prilikom svog puta po Evropi, premijer Nehru je od 30 juna do 7 jula 1955 boravio u zvaničnoj poseti Jugoslaviji u pratnji visokih funkcionera indiskog Ministarstva inostranih poslova i kćeri Indire Gandi. Premijer Nehru je za vreme svog boravka posetio Beograd, Sarajevo, Jablanicu, Mostar, Dubrovnik, Split, Zagreb, Ljubljano, Rijeku i Brione, gde su održani politički razgovori između indiskih i jugoslovenskih državnika.

Na svečanom ručku koji je predsednik Tito priredio u čast visokog gosta on je u svom govoru istakao krupan doprinos indiskog naroda razvitku opštečovečanske civilizacije. Govoreći o indisko-jugoslovenskoj saradnji on je, između ostalog, rekao: »Mada su različiti uslovi pod kojima naše dvije zemlje izgrađuju svoju budućnost, usljed čega Indija i Jugoslavija imaju svoje sopstvene puteve i forme razvitka, sličnost naših problema i bliskost naših zajedničkih ciljeva predstavljaju dalju osnovu našeg zbližavanja i saradnje, u čemu međusobno upoznavanje i proučavanje stečenih iskustava imaju značajno mesto. ... Krupni događaji u svijetu potvrdili su pravilnost principa koje naše dvije zemlje zastupaju u svojoj međunarodnoj djelatnosti, kao i pravilnost načela na kojima one zasnivaju međusobnu saradnju. Privrženost obeju zemalja politici aktivne koegzistencije manifestovala se u značajnim aktima obeju vlada. U današnjoj situaciji načela politike koegzistencije uporno krče svoj put širom svijeta i sve više se ispoljavaju kao rukovodeći principi međudržavnih odnosa, a u tom pogledu ja smatram da neću pogriješiti ako konstatiram da posebna zasluga pripada našim dvema zemljama, koje su se godinama zalagale za te iste principe. ...«

U svom odgovoru premijer Nehru je, zahvaljujući se na gostoljubivosti i srdačnom dočeku, rekao: »Razdaljina koja nas deli nestala je u susretu naših misli i temelji su položeni za drugarstvo, koje će, ja verujem, biti trajno.« Govoreći o ranijoj poseti predsednika Tita Indiji, premijer Nehru je rekao da je ona bila značajna »ne samo za nas u Indiji, već je ona i u širem smislu imala izvestan istorijski značaj. ...«

Za vreme boravka u Beogradu premijer Nehru je posetio Saveznu narodnu skupštinu, gde je na zajedničkoj sednici oba doma u dužem govoru izneo indiske poglede na međunarodnu situaciju i principe međunarodnih odnosa. Premijer Nehru je takođe prisustvovao svečanosti sednici Gradskog narodnog odbora Beograda, kojom prilikom je proglašen za počasnog građanina Beograda, o čemu mu je uručena svečana povelja.

Na kraju posete premijera Nehrua na Brionima je potpisana 6 jula 1955 zajednička izjava. U njoj se kaže da su međusobni razgovori protekli »u atmosferi srdačnosti koja karakteriše odnose sve tešnjeg prijateljstva između Indije i Jugoslavije« i da su oni pokazali »istovetnost gledišta po svim pitanjima koja su bila razmatrana«, da su »Jugoslavija i Indija razvile i ostvaruju, svaka na svoj način, istovetna shvatanja i principe u svojoj međunarodnoj aktivnosti«, da principi i ideje delhiške deklaracije predstavljaju izraz opštih tendencija razvitka savremenog sveta, a politika nezavisnosti obeju zemalja prožeta načelima miroljubive i aktivne koegzistencije »predstavlja značajan doprinos razvoju međunarodne situacije i međusobnog razumevanja«.

U izjavi se dalje konstatuje poboljšanje međunarodne situacije i nabrajajući pozitivna postignuća politike sporazumevanja, kao što su Bandunška konferencija, potpisivanje austriskog Državnog ugovora, Beogradska deklaracija i dr., podvlači se da će »stvaranje atmosfere sve većeg poverenja i saradnje u međunarodnim odnosima dovesti do sve širih mogućnosti za konstruktivno rešavanje otvorenih međunarodnih problema. ... Pitanje razoružanja i zabrane nuklearnih oružja, uz efikasnu međunarodnu kontrolu, ovde je od posebnog značaja. Putem široke međunarodne saradnje mogu se postići značajni rezultati na području korišćenja atomske energije u miroljubive svrhe. ... Problem razvoja nerazvijenih zemalja od dalekosežnog je značaja kako s gledišta interesa samih nerazvijenih zemalja tako i s gledišta interesa svetske privrede u celini i mira, te iziskuje preduzimanje konkretnih i efikasnih mera putem široke međunarodne saradnje. Svaki napredak u rešavanju ovih i ostalih nerešenih međunarodnih problema olakšao bi proces poboljšanja međunarodne situacije. Posebno, pitanja koja se odnose na Nemačku i Tajvan od bitnog su značaja, njihovo rešenje mirnim putem otvoriće nove i dalekosežne mogućnosti za miroljubiv napredak i saradnju u svetu. Međunarodni uslovi koji se poboljšavaju zahtevaju, a ujedno i omogućuju, sve veću ulogu Ujedinjenih nacija u međunarodnom životu. Da bi Ujedinjene nacije mogle uspešno da odigraju takvu ulogu, neophodno je, pre svega, da ostvare univerzalnost članstva time što će priznati legitimna prava NR Kini na predstavništvo u Ujedinjenim nacijama i primiti u članstvo sve države koje ispunjavaju Poveljom predviđene uslove«.

O bilateralnim odnosima u izjavi se izražava »zadovoljstvo u pogledu razvoja političke saradnje« obeju zemalja i ističe želja »da se, u duhu postojećeg prijateljstva, s vremenom na vreme vrši razmena mišljenja između dve zemlje o aktuelnim političkim pitanjima«. Za ekonomske odnose konstatuje se da obim trgovinske razmene još ne odgovara prisnim odnosima između obe zemlje i da je potrebno bolje obostrano upoznavanje privreda u cilju unapređenja trgovinske i ekonomske saradnje. U vezi s tim se kaže u izjavi da su se obe strane »saglasile da u tom cilju što pre razmene privredne misije koje bi ispitale mogućnosti i predložile konkretne mere i oblike privredne saradnje. One su se, dalje, saglasile da unaprede uzajamnu saradnju između

dve zemlje na naučnom i tehničkom polju». Pominjući bogato kulturno nasleđe obeju zemalja, izjava utvrđuje da ono pruža široke mogućnosti za kulturnu saradnju koja se već povoljno razvija i doprinosi boljem uzajamnom upoznavanju i zbliženju. U vezi s tim se na kraju izjave ističe spremnost da se »ulože svi mogući napori na razvijanju raznih oblika kulturne saradnje«.

Govoreći u Indiji, posle povratka, o rezultatima svoje posete Jugoslaviji, premijer Nehru je na konferenciji, za šampu u Nju Delhiju istakao da će se »Jugoslavija i Indija konsultovati o međunarodnim pitanjima kad god budu prilike to zahtevala« i da će one »produžiti svoje prijateljstvo vezama na privrednom i drugim poljima«. Govoreći o korisnim iskustvima s puta po Jugoslaviji, indiski premijer je pomenio učešće proizvođača u upravljanju proizvodnjom u Jugoslaviji i izrazio želju da se prouči jugoslovenska praksa u tom pogledu.

Jugoslovensko-indiski odnosi od 1955 do 1958. — Posle razmene ovih poseta, jugoslovensko-indiski odnosi razvijali su se povoljno i u duhu principa iznetih u dvema zajedničkim izjavama. Učestale su međusobne posete raznih delegacija i ličnosti i saradnja na političkom planu je ojačala. Jugoslavija je, naprimer, u toku X Zasedanja Generalne skupštine OUN podržala predlog da se Indija uključi u Komisiju za razoružanje OUN i u njen potkomitet. Ona je, kao i ranije, pružala podršku indiskoj žalbi u UN zbog položaja Indijaca u Južno-Afričkoj Uniji. Obe zemlje istupale su zajednički u borbi protiv kolonijalizma, u akcijama za pomoć nerazvijenim zemljama i sl. Prilikom izbora Jugoslavije za člana Saveta bezbednosti decembra 1955, premijer Nehru je u čestitki upućenoj predsedniku Titu pisao: »Uveren sam da će jugoslovensko učešće u radu Saveta bezbednosti u ovom kritičnom vremenu predstavljati veliku pomoć u unapređenju stvari mira i boljeg razumevanja, kao i rešavanju mnogih složenih problema.«

S obzirom na ovakav povoljan razvoj međusobnih odnosa, kao i na zajedničko angažovanje u pitanjima obezbeđenja mira u svetu i smanjenja zategnutosti, došlo je u leto 1956 do ponovne kraće posete premijera Nehrua Jugoslaviji, kojom prilikom su održani trojni razgovori između predsednika Tita, predsednika Nasera i premijera Nehrua na Brionima 18 i 19 jula 1956. Rezultat ovih značajnih razgovora je trojna zajednička izjava.

Brionska deklaracija tri državnika i najviđenijih predstavnika političke koegzistencije imala je veliki odjek u svetu. Međutim, uskoro posle toga, naišli su novi događaji koji su poremetili proces smirivanja u svetu — agresija na Egipat i događaji u Mađarskoj. U oba ova slučaja ponovo je došla do izražaja jugoslovensko-indiska saradnja, koja se naročito odrazila u okviru OUN gde je Jugoslavija bila inicijator sazivanja vanrednog zasedanja Generalne skupštine zbog agresije protiv Egipta. Pojedine delove govora predsednika Tita u Puli, gde je govorio o ovim događajima, pročitao je u indiskom Parlamentu premijer Nehru u toku debate o spoljnim poslovima. On je tom prilikom izjavio: »U pogledu situacije u Evropi smatramo merodavnim mišljenje jugoslovenskih državnika, a oni često smatraju merodavnim naše mišljenje u aziskim pitanjima. Jugoslovenske vođe, a posebno maršal Tito, vrlo su sposobni ljudi koji imaju veliko iskustvo za ocenu i analizu situacije u Evropi... Mi vršimo razmenu gledišta sa ovom zemljom češće nego s bilo kojom drugom i pridajemo veliki značaj činjenici da ona održava prisnan kontakt sa centralnom i istočnom Evropom.«

U toku 1957 nastavila se prijateljska saradnja između Indije i Jugoslavije. S obzirom na poremećaje u međunarodnoj situaciji naročiti značaj je dobila međusobna razmena gledišta između predsednika Tita i premijera Nehrua. O tome se govori i u ekspozeu državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića u Narodnoj skupštini 26 februara 1957, kada je on, pored ostalog, rekao: »Posebni značaj su imali naši prijateljski odnosi sa Indijom. U tome je od naročite vrednosti bila otvorena razmena i usklađivanje gledišta na najvišem nivou u duhu punog međusobnog poverenja, o nizu krupnih međunarodnih pitanja i događaja. Takvo međusobno poverenje i razumevanje našlo je vidnog odraza u našoj plodnoj saradnji u OUN...«

Karakteristično je da je u ovom periodu došlo do višestrukog povećanja međusobne trgovinske razmene, kao i daljeg sličnog istupanja obeju zemalja na međunarodnom planu u prilog smanjenja zategnutosti, a posebno u pitanju razoružanja i zabrane eksperimentalnih eksplozija nuklearnih oružja. Saradnja obeju zemalja je naročito došla do izražaja prilikom zajedničkog podnošenja (u saradnji sa Švedskom) rezolucije o miroljubivoj koegzistenciji Političkom komitetu UN decembra 1957.

Za učvršćivanje veza između dve zemlje od velikog značaja bila je poseta potpredsednika Saveznog izvršnog veća Svetozara Vukmanovića Indiji septembra 1957 u okviru njegove posete aziskim zemljama.

Jugoslavija i Indija kao vanblokovske zemlje našle su široko područje saradnje u raznim međunarodnim pitanjima i njihovoj stavovi u odnosu na aktuelne probleme međunarodne situacije ostaju bliski i u toku 1958. Obe zemlje se, naprimer, zalažu za održavanje konferencije na najvišem nivou, za rešenje problema razoružanja i posebno za učešće vanblokovskih zemalja u rešavanju ovih problema.

U godišnjem izveštaju indiskog Ministarstva inostranih poslova, objavljenom povodom debate o spoljnoj politici u indiskom Parlamentu aprila 1958, ističe se, pored ostalog,

da su u toku 1957 prijateljski odnosi između Indije i Jugoslavije ojačani na razne načine, i posebno se pominje poseta potpredsednika Saveznog izvršnog veća Svetozara Vukmanovića Indiji i njegovi razgovori s premijerom Nehrom.

U godišnjem izveštaju Saveznog izvršnog veća, objavljenom aprila 1958, o odnosima sa Indijom kaže se sledeće: »Naši odnosi sa Indijom bili su u toku protekle godine prijateljski i srdačni. U duhu prisne međusobne saradnje nastavljena je razmena mišljenja o međunarodnim problemima na najvišem nivou. Sličnost gledišta ubedljivo je došla do izražaja u nizu izjava o važnim međunarodnim pitanjima, kao i u pojedinim zajedničkim akcijama. Učinjen je dalji napredak u saradnji na naučnom i kulturnom polju. Povećan je volumen robne razmene.«

Ekonomski odnosi

Trgovinska razmena između Jugoslavije i Indije, u čijem se sastavu pr sticanja nezavisnosti, 1947, nalazio i današnji Pakistan nije gotovo ni postojala pre Drugog svetskog rata. U proseku Indija je tada u jugoslovenskom ukupnom izvozu učestvovala sa oko 0,25%, a u pogledu uvoza učešće Indije bilo je nešto veće i kretalo se oko 1 do 2%.

Decembra 1948 boravila je u Indiji jugoslovenska trgovinska delegacija, koja je 29 decembra 1948 potpisala prvi trgovinski ugovor između dve zemlje. Ovaj ugovor bio je zasnovan na fiksnim robnim listama i realizovan je samo delimično zbog početnih teškoća i nepoznavanja mogućnosti razmene.

24 jula 1953 potpisan je novi trgovinski sporazum zasnovan na indikativnim listama. Sadašnje trgovinske odnose između dve zemlje reguliše sporazum od 31 marta 1956 koji važi do početka 1960. Poslednja razmena robnih lista u okviru ovog sporazuma izvršena je u Nju Delhiju 27 aprila 1958. Glavni artikli jugoslovenskog izvoza su hemijski i čelični proizvodi, vagoni, parne i dizel-lokomotive, traktori, dizalice, turbine, elektromotori, soda, karbid, cement, bešavne cevi, aluminijumski proizvodi, polivinil, kablovi, skretnice, šine i dr. Indija izvozi u Jugoslaviju gvozdenu i manganovu rudu, čaj, kafu, duvan, začine, kože, tekstil, vunu, jutu, pamuk i pamučne preradnine, šelak, liskun i zanatske proizvode.

Spoljnotrговinska razmena između Jugoslavije i Indije u periodu od 1950 do 1957 kretala se ovako:

(U dolarima)

Godina	Izvoz u Indiju	Uvoz iz Indije
1950	31.236	64.553
1951	47.700	141.433
1952	105.123	322.886
1953	167.726	194.193
1954	230.000	45.000
1955	254.000	384.000
1956	3.875.593	833.973
1957	4.306.556	3.023.776

U 1956, kao što pokazuje gornja tabela, došlo je do prekretnice u trgovinskim odnosima, pošto se tada jugoslovenski izvoz u Indiju povećao u odnosu na prethodnu godinu za 15 puta. Poslednjih godina Jugoslavija ima i dalje značajan aktivan saldo u trgovini sa Indijom.

Trgovinska razmena između Jugoslavije i Indije danas je pomoću obostranih napora prevazišla početne teškoće koje su proizlazile iz nepoznavanja mogućnosti druge strane. Naročito je na indiskom tržištu, gde je trebalo da konkuriše zemljama koje su godinama imale tradicije u ekonomskim vezama i privilegovani položaj u prošlosti, bilo teško da se jugoslovenska industrija i trgovina afirmišu. Međutim, Jugoslavija je pridavala veliki značaj indiskom tržištu i vršila je stalne napore u cilju razvijanja privrednih veza, upoznavanja indiskog tržišta s jugoslovenskom proizvodnjom i privrednim organizacijama. Tome je doprinelo učešće Jugoslavije na industrijskim izložbama 1952 i 1955 u Nju Delhiju, kao i samostalna izložba jugoslovenske industrije u Bombaju, koja je otvorena 15 decembra 1957, otvaranje Stalnog biroa Savezne spoljnotrговinske komore u Indiji i uspostavljanje direktne liniske plovide do indiskih luka od strane »Jugolinijek« u 1955, kao i učestvovanje Indije na Međunarodnom zagrebačkom velesajmu 1956 i 1957.

Od 1955 do danas boravilo je u Jugoslaviji više indiskih vladinih i drugih privrednih delegacija, koje su razmatrale određena pitanja unapređenja robne razmene, kao, naprimer, kupovinu železničke opreme u Jugoslaviji, nabavku brodova, opreme za hidrocentrale i sl., usled čega je došlo do više porudžbina značajnih za jugoslovensku industriju.

Privredna saradnja Jugoslavije i Indije uključuje takode tehničku saradnju obe zemlje, o čemu je postignuta formalna saglasnost u odvojenim dokumentima priključenim poslednjem trgovinskom sporazumu. Iako je ova saradnja još u početnoj fazi, ona se već pokazala kao obostrano korisna. Tako je 1955 u Indiji boravila grupa jugoslovenskih poljoprivrednih stručnjaka koja je proučavala indiska iskustva u pogledu navodnjavanja. Sa indiske strane upućeno je u Jugoslaviju više stručnjaka na specijalizaciju u određenim industrijama i fabrikama.

Privredna saradnja je premostila postojeću geografsku udaljenost i otvorila povoljne perspektive za dalji razvoj, ona pretpostavlja primer saradnje na bazi ravnopravnosti i uzajamne ekonomske koristi.

Veze društvenih organizacija i kulturni odnosi

Veze između SSRNJ i indiske Socijalističke partije uspostavljene su 1950. U toku leta iste godine Jugoslaviju je posetio predsednik odbora za spoljne poslove Ram Manohar Lohia. Kasnije, u toku 1952. Jugoslaviju je posetila delegacija ove stranke na čelu s poslanikom Ansarijem. Delegaciju je za vreme boravka primio i predsednik Tito. U toku 1953. Jugoslaviju je posetila istaknuta socijalistkinja Kamaladevi Čatopadaj, predsednica Zadrugnog saveza Indije. Na dalji razvoj saradnje s Narodno-socijalističkom partijom Indije povoljno je uticalo učešće predstavnika SKJ i SSRNJ na više zasedanja Aziske socijalističke konferencije.

U pogledu saradnje sindikalnih organizacija, SSJ održava prijateljske veze sa sindikalnim pokretom Hind Mazdur Sabha (socijalisti) i sa Indiskim nacionalnim kongresom sindikata (INTUC — kongresni), s kojima su više puta razmenjene posete.

U Indiji se takođe ispoljilo značajno interesovanje za iskustva Jugoslavije s područja radničkog samoupravljanja. U toku 1956. boravila je u Jugoslaviji indiska vladina delegacija na čelu s pomoćnikom ministra rada Višnu Sahajem, s ciljem da na tom području upozna jugoslovensko iskustvo s obzirom na nameru da se slične mere primene u Indiji.

Kongresu radničkih saveta maja 1957. prisustvovali su u ime indiske vlade Amar Nat Vidjalankar, ministar rada i prosvete države Pendžab, u ime Narodno-socijalističke stranke bivši predsednik Dž. B. Kripalani i u ime Indiskog nacionalnog kongresa sindikata Mohendra Nat Šarma. Predstavnik ove poslednje i ujedno najveće sindikalne organizacije Indije izjavio je da je stekao utisak da je promena položaja radnika u Jugoslaviji učinila radnike ponosnim, pošto se oni sada osećaju da neposredno služe društvu. »Inicijativa radnika je jedan od najvažnijih momenata«, rekao je indiski delegat, »koji jugoslovenski sistem u osnovi razlikuje od mnogih drugih tipova socijalizma u kojima država igra dominantnu ulogu. Oni koji kritikuju novi ekonomski sistem u Jugoslaviji, čine to samo da bi kritikovali, bez potpunog poznavanja činjenica. Za nas u Indiji postoje mnoge stvari koje su zajedničke s vašom zemljom i hteo bih posebno da podvučemo da ono što se danas ostvaruje u Jugoslaviji stvara dobru osnovu za proučavanje učešća radnika u upravljanju kod nas u Indiji. Mi čestitamo radnicima Jugoslavije na njihovim postignućima i želimo im dalje uspehe.«

Uprkos udaljenosti obe zemlje, kulturna saradnja između Jugoslavije i Indije razvila se u protekle godinama na značajnoj meri.

Jugoslavija je u 1952. prvi put učestvovala na Međunarodnoj izložbi slikarstva u Nju Delhiju. Od 1952. Jugoslavija redovno učestvuje na godišnjim međunarodnim izložbama dečje umetnosti u Nju Delhiju. Sa indiske strane u Jugoslaviji je 1955. održana izložba indiske likovne i primenjene umetnosti iz kolekcije slikara i književnika Subo Tagore-a. U toku 1954. u više indiskih gradova održana je jugoslovenska izložba fotografija. Septembra 1956. Jugoslaviju je posetila indiska kulturna delegacija na čelu s pomoćnikom ministra inostranih poslova A. K. Candom.

Od posebnog značaja je međusobna razmena stipendija koja se redovno odvija od 1953. Tako je, naprimen, u 1956. indiska vlada od 20 stipendija namenjenih evropskim zemljama

dodelila 10. Jugoslaviji. Izvršena je razmena vojnih lekara u cilju specijalizacije u toku 1955. Više jugoslovenskih naučnika prisustvovalo je pojedinim naučnim skupovima u Indiji. Povoljno se razvijala i saradnja između jugoslovenskih i indiskih naučnih institucija koje se bave nuklearnim istraživanjima. Prilikom održavanja XI Zasedanja Svetske konferencije za energiju u Jugoslaviji je boravio predsednik indiske komisije za atomsku energiju dr Homi Baba, koji je svojevremeno bio predsednik Ženevske konferencije o mirnodopskoj upotrebi atomske energije 1955.

Između Jugoslavije i Indije razmenjeno je više delegacija ženskih organizacija, novinara i dr.

U pogledu izdavačke delatnosti postignut je napredak u međusobnom upoznavanju u oblasti književnosti. Pre svega, treba pomenuti prevode u Jugoslaviji na više jezika knjige Džavaharlala Nehrua »Otkriće Indije«, kao i izdanja na više indiskih jezika biografije predsednika Tita. Osim toga, na indiskim jezicima objavljeni su prvi kraći prevodi dela jugoslovenskih pisaca, naprimen, Ivana Cankara, Ive Andrića, C. Minderovića i dr.

M. O.

IZVORI:

Zajednički kominike o izmeni diplomatskih misija od 5 decembra 1948. »Borba« 6 decembra 1948; Zdravica ministra finansija indiske vlade Dešmuka održana u čast posete jugoslovenske Misije dobre volje, »Borba« 12 januara 1953; Odgovor na zdravicu šefa jugoslovenske Misije dobre volje Rodoljuba Čolakovića, »Borba« 12 januara 1953; Intervju premijera Nehrua »Borbi« 21 maja 1953; Izjava potpredsednika Republike Indije i predsednika Gornjeg doma indiskog Parlamenta Radakrišana za vreme posete Jugoslaviji, »Borba« 22 jula 1953; Iz razgovora predsednika Tita s jugoslovenskim novinarima o utiscima sa puta po Indiji, »Borba« 4 januara 1955; Govor predsednika Indiske Republike dr Radžendra Prasada u čast predsednika Tita na svečanom banketu u Nju Delhiju, »Borba« 19 decembra 1954; Odgovor predsednika Tita predniku Indiske Republike dr Radžendra Prasada, »Borba« 19 decembra 1954; Govor predsednika Tita na banketu u čast indiskog Predsednika Republike, »Borba« 21 decembra 1954; Zajednička izjava Predsednika FNRJ i Predsednika vlade Indije od 22 decembra 1954, »Borba« 1, 2 i 3 januara 1955; Govor predsednika Tita na godišnjem zasedanju Indiskog nacionalnog kongresa u Avadiu, »Borba« 22 januara 1955; Ekspoze predsednika Tita u Saveznoj narodnoj skupštini od 7 marta 1955, »Borba« 8 marta 1955; Govor vođe indiske parlamentarne delegacije i potpredsednika Gornjeg doma indiskog Parlamenta Krišne Murti Raoa, »Borba« 1 juna 1955; Govor predsednika Tita na svečanom ručku održanom u čast premijera Nehrua, »Borba« 2 jula 1955; Odgovor premijera Nehrua predniku Titu, »Borba« 2 jula 1955; Zajednička izjava premijera Nehrua i predsednika Tita od 6 jula 1955, »Borba« 9 jula 1955; Izjava premijera Nehrua na konferenciji za štampu u Nju Delhiju, »Borba« 20 jula 1955; Čestitka premijera Nehrua predniku Titu povodom izbora Jugoslavije za člana Saveta bezbednosti decembra 1955, »Borba« 29 decembra 1955; Trojni razgovori predsednika Tita, Naseri i predsednika vlade Nehrua, »Jugoslovenski pregled«, mart 1957, str. 162 (24); Iz govora premijera Nehrua u indiskom Parlamentu od 19 novembra 1956, »Borba« 21 novembra 1956; Iz ekspoze državnog sekretara za inostrane poslove Koče Popovića u Narodnoj skupštini 26 februara 1957, »Borba« 27 februara 1957; »Poseta potpredsednika SIV-a Svetozara Vukmanovića aziskim i afričkim zemljama«, »Jugoslovenski pregled«, oktobar 1957, str. 497 (75); Iz godišnjeg izveštaja indiskog Ministarstva inostranih poslova objavljenog povodom debate o spoljnoj politici u indiskom Parlamentu aprila 1958, »Borba« 11 aprila 1958; Podaci Savezne spolnotrgovinske komore, Komiteta za spolnu trgovinu i DSIP; Izjava predsednika indiskog Kongresa sindikata Mohendra Nat Šarma na Kongresu radničkih saveta maja 1957, »Borba« 28 maja 1957. Godišnji izveštaji SIV-a za 1950—53. 1954, 1955, 1956 i 1957.

ISPRAVKE:

U informaciji »Stav Jugoslavije u vezi sa problemom nuklearnog naoružanja« na str. 235 (27) u pasusu o govoru predsednika Tita 16 marta 1958, poslednja rečenica treba da glasi: »Ako na tom sastanku ništa drugo ne bi bilo korak naprijed.«

U istoj informaciji na str. 237 (29) na prvom stupu u petom redu odozdo treba da stoji »prestavnik DSIP«.

SADRŽAJ IZDATIH BROJEVA

STANOVNIŠTVO

Pismenost i školska sprema stanovništva	1—4
---	-----

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Radni odnosi	5—9
Službenički sistem	10—13
Republičke narodne skupštine (1953—1958 g.)	49—52
Zakonodavni rad Savezne narodne skupštine (1953—1957 g.) ..	53—58
Odbornici narodnih odbora	59—60
Izbori za Saveznu narodnu skupštinu	97—99
Odlikovanja	100—101
Sednice Saveznog izvršnog veća	14; 52; 101—102; 152; 195—196; 245
Izbori za narodne skupštine narodnih republika i autonomnih jedinica	145—148
Savezna narodna skupština	149; 241
Republičke narodne skupštine ..	149—150; 196; 242—244
Sastav Savezne narodne skupštine ..	153—156
Mesni odbori	191—192
Narodna milicija	193—194
Stalna konferencija gradova	197—198
Sastav republičkih narodnih skupština	198—208
Zborovi birača	239—240
Sednice republičkih izvršnih veća ..	245—248
Sastav Saveznog izvršnog veća	249
Sastav republičkih izvršnih veća ..	249—250

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Omladinske radne akcije	61—65
Savez lekarskih društava FNRJ ..	103—104
Dečje organizacije	105—107
Šesti kongres Narodne omladine Jugoslavije	17—20
Proširena sednica Izvršnog komiteta CK SKJ	65
Plenumi republičkih CK SK 20; 65; 107; 252 ..	15—16; 20; 251; 252
Plenumi Saveznog i glavnih odbora SSRNJ	108
Prošireni plenum Centralnog odbora Saveza boraca Jugoslavije ..	108
Međunarodni kontakti SKJ i SSRNJ	66; 107
VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije	157—162
IV Plenum Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije	162—164
Sednica predsedništva Saveznog odbora SSRNJ	164
Drugi kongres pravnika Jugoslavije	209
Redovna skupština Saveza udruženja pravnika Jugoslavije	209
Treći kongres ekonomista Jugoslavije	210

Treći kongres inženjera šumarstva i drvne industrije Jugoslavije	210
Odluka CK SKJ o zadacima i sastavu pomoćnih organa, Kontrolne komisije i opunomoćstva CK SKJ za organizaciju SK u JNA	251—252
Sastav pomoćnih organa Saveznog odbora SSRNJ	252

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1958. godinu	21—26
Kretanje i struktura zaposlenosti ..	26—30
Drvena industrija	30—34
Peta godišnja skupština Glavnog zadružnog saveza Jugoslavije ..	34
Privreda u 1957 godini	67—71
Proizvodnja i prerada nafte	72—74
Proizvodnja šećerne repe i šećera ..	74—76
Narodni dohodak 1952—1956 g.	109—110
Olovo i cink	111—114
Proizvodnja kukuruza	114—118
Pčelarstvo	118—119
Sistem i organizacija spoljne trgovine	119—122
Brodogradnja	165—167
Radioindustrija	168
Turizam u 1957	169—170
Prehrambena industrija	211—213
Železnički transport	214—218
Trgovina u 1957	219—221
Spoljna trgovina u 1957	221—222
Privreda u prvom tromesečju 1958 ..	223—226
PTT saobraćaj	253—257
Proizvodnja i prerada duvana	258—260
Investicije u 1957	261—262

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Penzisko osiguranje	39—42
Invalidsko osiguranje	131—133
Apotekarska služba	133—135
Letovanje i odmor dece u 1957 g.	135—137
Deset godina rada UNICEF-a u Jugoslaviji	137—138
Socijalne pomoći	171—172
Služba posredovanja rada i zaštita lica van radnog odnosa ..	173—175
Vaspitna zapaštenost i kriminalitet kod dece i omladine	176—178
Banjska lečilišta	178—180
Suzbijanje malarije	227—228
Odmarališta	263—264
Školske kuhinje	264—265
Rashodi za zdravstvenu zaštitu u 1956 i 1957	265—266

KULTURA

Niže i srednje umetničke škole ..	77—79
Arhivi	80—82

Međunarodni festival naučno-tehničkih filmova	82
Narodni univerziteti	123—125
Filmovi proizvedeni u 1957 g.	126—127
Dela jugoslovenskih pisaca u prevodima	127
Časopisi	128—130
Više škole	181—183
Jugoslovensko dramsko pozorište	184
Diplomiranje i trajanje studija na višim i visokim školama	229—231
Doktorat nauka	232—233
Treće jugoslovenske pozorišne igre »Sterijino pozorje«	234
Reforma školstva	267—270
Kulturno-prosvetno veće Jugoslavije	270—271
Biološki institut Srbije	272

FIZIČKA KULTURA I NARODNA TEHNIKA

Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1957. godini	35—38; 277
Državna prvenstva u 1957 godini ..	83—88; 274
Objekti za fizičku kulturu	273—274

SPOLJNA POLITIKA

Jugoslavija u specijalizovanim agencijama OUN	43—44
Međunarodni ugovori zaključeni u toku 1957 godine	45—48
Poseta pretsednika Republike Indonezije Sukarna	48
Jugoslavija i Grčka	89—90
Diplomatsko-konzularna predstavnštva	91—94
Poseta potpretsednika SIV-a Svetozara Vukmanovića NR Poljskoj	95
Poseta izvršnog sekretara Evropske ekonomske komisije	95
Poseta pretsednika grčke Narodne skupštine Konstantina Rodopulosa	95—96
Stavovi FNRJ po važnijim pitanjima na Dvanaestom zasjedanju Generalne skupštine UN	139—144
Opšta spoljnopolička aktivnost Jugoslavije u 1957	185
Jugoslavija i Burma	186—188
Jugoslavija na Trinaestom zasjedanju Evropske ekonomske komisije	188
Jugoslavija i Evropska ekonomska komisija	189—190
Stav Jugoslavije u vezi s problemom nuklearnog naoružanja ..	235—237
Poseta parlamentarne delegacije Velike Britanije	237
Stavovi Jugoslavije na Međunarodnoj konferenciji za pomorsko pravo	238
Jugoslavija i Indija	275—278

»Jugoslovenski pregled« izlazi u mesečnim sveskama.
Godišnja pretplata 3.000 dinara / Redakcija: Ulica Moše Pijade 12. tel. 24-751. / Admin.: Ulica Kosmajka 7, tel. 22-778, pošt. fah 62 / Beograd.

Tekući račun kod Narodne banke br. 101—14
2—645

Štampa: Beogradski grafički zavod, Beograd.

